

Geloofsleer

Dr. B. Duvenage

Elektroniese Weergawe

Hierdie PDF weergawe word beskikbaar gemaak met die vriendelike toestemming van die outeur.

In die teks dui **[xx]** die oorspronklike bladsynommers in die gedrukte weergawe aan.

Inhoud

HOOFSTUK I: DIE VERSKILLENDE GODSDIENSTE	7
1. WAT IS GODSDIENS?	7
2. DIE VALSE GODSDIENSTE	7
4. DIE CHRISTELIKE GODSDIENS	8
6. DIE ALGEMENE BELYDENISSKRIFTE	9
7. DIE BESONDERE BELYDENISSKRIFTE of die DRIE FORMULIERE VAN EENHEID:..	9
8. DIE GESAG VAN DIE BELYDENISSKRIFTE	9
9. DIE DOEL VAN DIE BELYDENISSKRIFTE	10
HOOFSTUK II: DIE OPENBARING VAN GOD	11
1. WAT IS OPENBARING?.....	11
2. DIE ALGEMENE OPENBARING	11
3. DIE BESONDERE OPENBARING	12
HOOFSTUK III: DIE HEILIGE SKRIF	13
1. DIE HEILIGE SKRIF AS BESONDERE OPENBARING	13
2. DIE SAMESTELLING VAN DIE BYBEL	13
3. DIE INSPIRASIE VAN DIE SKRIF	14
4. DIE KANONIEKE BOEKE	14
5. DIE EIENSKAPPE VAN DIE HEILIGE SKRIF	14
6. DIE TAAL VAN DIE HEILIGE SKRIF	15
HOOFSTUK IV: OOR GOD (1): DIE WESE EN NAME VAN GOD.....	16
1. DIE NAAM DUI DIE WESE AAN.....	16
3. DIE WESENSNAME OF EIENSKAPPE VAN GOD.....	16
4. DIE ONMEEDEELBARE EIENSKAPPE VAN GOD	17
5. DIE MEEDEELBARE EIENSKAPPE VAN GOD	17
6. DIE PERSOONSNAME VAN GOD	17
HOOFSTUK V: OOR GOD (2): DIE DRIE-EENHEID VAN GOD.....	18
1. GOD IS 'N ENIGE GOD.....	18
2. DIE GETUIENIS VAN DIE HEILIGE SKRIF	18
3. DIE GODHEID VAN DIE DRIE PERSONE	18
4. DIE VERHOUDING TUSSEN DIE DRIE PERSONE IN EEN WESE.....	19
HOOFSTUK VI: OOR GOD (3): DIE RAAD VAN GOD	20
1. WAT IS DIE RAAD VAN GOD ?	20
2. DIE EIENSKAPPE VAN DIE RAAD VAN GOD	20
3. DIE GEBRUIK VAN MIDDELE.....	20
4. DIE MENSLIKE VERANTWOORDELIKHEID	20
5. GODS RAAD EN DIE SONDE	21
[39] HOOFSTUK VII: DIE SKEPPING	22
1. GOD HET DIE WÊRELD GESKAPE.....	22
4. DIE SKEPPING VAN DIE ENGELE	23
5. DIE WERK VAN DIE ENGELE.....	23
6. VERSKILLENDE SOORTE ENGELE.....	24
HOOFSTUK VIII: DIE MENS	25
1. DIE OORSPRONG VAN DIE MENS	25
2. DIE WESE VAN DIE MENS	25
3. DIE HUWELIK	25
4. DIE BESTEMMING VAN DIE MENS.....	26
5. DIE VAL VAN DIE MENS.....	26

HOOFSTUK IX: DIE VOORSIENIGHEID VAN GOD	27
1. WAT IS DIE VOORSIENIGHEID VAN GOD?	27
4. VOORSORGMAATREËLS	28
HOOFSTUK X: DIE SONDE	29
1. DIE OORSPRONG VAN DIE SONDE.....	29
2. DIE VERBREIDING VAN DIE SONDE.....	29
3. DIE WESE EN STRAF VAN DIE SONDE	29
HOOFSTUK XI: DIE UITVERKIESING	31
1. DIE RAAD VAN GOD EN DIE UITVERKIESING	31
2. DIE GROND VAN DIE VERKIESING.....	31
3. DIE SEKERHEID VAN DIE VERKIESING	31
4. UITVERKIESING EN VERANTWOORDELIKHEID	32
5. DIE VERWERPING	32
HOOFSTUK XII: DIE VERBOND VAN GOD	33
1. WAT IS 'N VERBOND?.....	33
2. DIE WERKVERBOND	33
3. DIE GENADEVERBOND	33
4. DIE NATUURVERBOND	34
HOOFSTUK XIII: DIE PERSOON VAN CHRISTUS	35
1. DIE BELOFTE VAN SY KOMS IN DIE OU TESTAMENT	35
2. SY KOMS IN DIE VOLHEID VAN DIE TYD.	35
3. DIE VLEESWORDING VAN DIE WOORD.....	35
HOOFSTUK XIV: DIE WERK VAN CHRISTUS	38
1. DIE NAME VAN CHRISTUS.	38
2. DIE VOLDOENING DEUR CHRISTUS	38
HOOFSTUK XV: VERNEDERING EN VERHOGING	40
1. DIE VERSKILLENDE TRAPPE VAN VERNEDERING.....	40
2. DIE TRAPPE VAN VERHOGING.....	40
HOOFSTUK XVI: DIE AMPTE VAN CHRISTUS (1)	42
1. DIE AMP EN DIE SKEPPING	42
2. DIE AMP EN DIE SONDEVAL.....	42
3. CHRISTUS EN DIE CHRISTENE	42
4. DIE PROFETIESE AMP VAN CHRISTUS	42
HOOFSTUK XVII: DIE AMPTE VAN CHRISTUS (2)	44
1. DIE PRIESTERLIKE AMP VAN CHRISTUS	44
2. DIE KONINKLIKE AMP VAN CHRISTUS	45
HOOFSTUK XVIII: DIE HEILIGE GEES	46
1. DIE PERSOON VAN DIE HEILIGE GEES	46
2. DIE WERK VAN DIE HEILIGE GEES	46
HOOFSTUK XIX: DIE HEILSORDE (1)	48
1. GOD SE WERK IS VOLKOME	48
2. DIE ROEPING	48
3. DIE WEDERGEBOORTE	49
HOOFSTUK XX: DIE HEILSORDE (2) DIE GELOOF	50
1. DIE ONMISBAARHEID VAN DIE GELOOF	50
2. DIE WESE VAN DIE GELOOF	50
3. DIE OORSPRONG VAN DIE GELOOF	50
4. DIE SEKERHEID VAN DIE GELOOF	50

5. DIE VALS GELOOF	51
HOOFSTUK XXI: DIE HEILSORDE (3).....	52
1. BEKERING AS 'N DAAD VAN GOD	52
2. BEKERING AS DAAD VAN DIE MENS	52
3. WORTELBEKERING EN DAAGLIKSE BEKERING	52
4. DIE BEKERING OMVAT ONS HELE LEWE	52
5. DIE SKYNBEKERING.....	53
HOOFSTUK XXII: DIE HEILSORDE (4)	54
1. DIE REGVERDIGMAKING	54
2. DIE HEILIGMAKING	55
HOOFSTUK XXIII: DIE HEILSORDE (5).....	57
1. DIE VOLHARDING VAN DIE HEILIGES.....	57
2. DIE HEERLIKMAKING	58
HOOFSTUK XXIV: DIE WET VAN GOD (1)	59
1. DIE AFSKAFFING VAN DIE SEREMONIËLE WET	59
2. DIE INGESKAPE SEDEWET IS ONVOLDOENDE	59
3. DIE DOEL VAN DIE WET IN DIE NUWE BEDELING	59
4. DIE INDELING VAN DIE WET	60
HOOFSTUK XXV: DIE WET VAN GOD (2)	61
1. DIE EERSTE GEBOD.....	61
2. DIE TWEDE GEBOD.....	61
HOOFSTUK XXVI: DIE WET VAN GOD (3)	63
1. DIE DERDE GEBOD.	63
2. DIE VIERDE GEBOD.....	63
HOOFSTUK XXVII: DIE WET VAN GOD (4).....	66
1. DIE VYFDE GEBOD	66
2. DIE SESDE GEBOD.....	66
3. DIE SEWENDE GEBOD.....	67
HOOFSTUK XXVIII: DIE WET VAN GOD (5)	69
1. DIE AGTSTE GEBOD.....	69
2. DIE NEGENDE GEBOD.	69
3. DIE TIENDE GEBOD.....	70
HOOFSTUK XXIX: DIE GEBED (1).....	72
1. WAAROM ONS MOET BID	72
2. HOE ONS MOET BID	72
HOOFSTUK XXX: DIE GEBED (2)	74
1. WAT MOET ONS BID ?.....	74
2. DIE LYN IN ONS GEBED.	74
3. DIE ONS VADER	74
HOOFSTUK XXXI: DIE KERK (1), DIE EIENSKAPPE VAN DIE KERK	76
1. WAT IS DIE KERK?	76
2. DIE VERSKILLENDE OPENBARINGSVORME VAN DIE KERK	77
3. DIE EIENSKAPPE VAN DIE KERK	77
HOOFSTUK XXXII: DIE KERK (2) DIE REGERING VAN DIE KERK.....	78
1. DIE AMPTE IN DIE KERK	78
2. DIE VERSKILLENDE STELSELS VAN KERKREGERING	79
3. DIE KERKVERBAND.....	80

HOOFSTUK XXXIII: DIE KENMERKE VAN DIE WARE KERK (1)	81
DIE SLEUTELS VAN DIE HEMELRYK.....	81
1. DIE SUIWERE BEDIENING VAN DIE WOORD.....	81
2. DIE CHRISTELIKE TUG.....	82
3. DIE VERLOOP VAN DIE KERKLIKE TUG.....	82
4. DIE VOORWERPE VAN DIE KERKLIKE TUG.....	83
HOOFSTUK XXXIV: DIE KENMERKE VAN DIE WARE KERK (2) DIE	
SAKRAMENTE	84
DIE HEILIGE DOOP.....	84
1. WAT IS SAKRAMENTE?.....	84
2. WOORD EN SAKRAMENTE.....	84
3. DIE INSTELLING VAN DIE DOOP.....	85
4. DIE BETEKENIS VAN DIE DOOP.....	85
HOOFSTUK XXXV: DIE KENMERKE VAN DIE WARE KERK (3) DIE	
SAKRAMENTE	86
DIE HEILIGE NAGMAAL.....	86
1. DIE INSTELLING VAN DIE NAGMAAL.....	86
2. DIE BETEKENIS VAN DIE NAGMAAL.....	86
3. DIE BEDIENING VAN DIE NAGMAAL.....	87
4. DIE TOEGANG TOT DIE NAGMAAL.....	87
5. DIE ROOMSE DWALING OOR DIE NAGMAAL.....	87
HOOFSTUK XXXVI: DIE LAASTE DINGE (1)	89
DIE TOESTAND NA DIE DOOD.....	89
1. DIE MENS MOET STERWE.....	89
2. TWEËRLEI BESTEMMING.....	89
3. DIE LEWE VAN DIE GESALIGDES.....	90
HOOFSTUK XXXVII: DIE LAASTE DINGE (2)	92
DIE WEDERKOMS VAN CHRISTUS.....	92
1. DIE DUISENDJARIGE RYK.....	92
2. DIE TEKENS VAN DIE TYE.....	93
3. DIE WYSE VAN SY WEDERKOMS.....	93
4. DIE OPSTANDING UIT DIE DODE.....	93
HOOFSTUK XXXVIII: DIE LAASTE DINGE (3)	95
DIE EINDOORDEEL.....	95
1. DIE GROND VAN DIE EINDOORDEEL.....	95
2. DIE EWIGE STRAF.....	95
3. DIE EWIGE LEWE.....	96
4. AAN GOD ALLEEN DIE EER!.....	96

[9] HOOFSTUK I: DIE VERSKILLENDEN GODSDIENSTE

LEES: Handeling 4:12;

Heidelbergse Kategismus, vr.96.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waar kom die heidendom vandaan? (Rom. 1:18-21).
2. Wat doen die heidene met die diens van God volgens Romeine 1:22-25?
3. Waarom is die Christelike geloof die enigste ware geloof? (Vgl. Rom. 14:6).
4. Wat kan ons aflei uit die woorde van Petrus oor die taak van die kerk? (Matth. 16:13-17; vgl. Matth. 10:32, 33).
5. Wat noem Jesus die groot gebod? (Matth. 22:34-40).

1. WAT IS GODSDIENS?

- a. Godsdien is 'n verskynsel wat ons nie by die dier aantref nie maar alleen by die mens. Hoewel alles in die Skepping God moet dien, is die mens die enigste skepsel op aarde wat God bewus en gewillig kan dien. God het die mens geskape om Godlower te wees. Met sy verstand moet hy God ken. Met sy hart moet hy Hom liefhê. Met sy wil (hand) moet hy Hom dien.

Godsdien is die bewuste, liefdevolle diens van God met liggaam en siel (Rom. 12:1). Daarby is Godsdien die hoogste openbaring van ons menswees. As godsdienstige wese kan die mens aan sy bestemming beantwoord. Hoe meer die mens God dien, hoe meer is hy waarlik mens.

[10]

- b. As gevolg van die sonde is die verstand en hart en wil van die mens aangetas. Die mens het wel die vermoë om te kan glo nog behou, en die saad van die godsdien het in elke mens oorgebly (Rom. 1:19). Maar die mens wil God nie dien nie, en nou gaan sy geloof in 'n verkeerde rigting uit (Rom. 1:22, 23: "Terwyl hulle voorgee dat hulle wys is, het hulle dwaas geword en die heerlikheid van die onverganklike God verander in die gelykvormigheid van die beeld van 'n verganklike mens en van voëls en viervoetige en kruipende diere").

Hier lê die oorsprong van die valse godsdienste. Alleen wanneer die saad van die geloof in die regte rigting gelei word (en dit kan alleen deur die genade van God), is die ware godsdien moontlik.

2. DIE VALSE GODSDIENSTE

- a. Die valse godsdienste verskil in wese van die ware godsdien veral in die volgende:
- (i) Die ware godsdien rig hom op die enig ware God, soos Hy Hom in sy Woord geopenbaar het. Die valse godsdien rig hom op iets of iemand anders as God, dus op afgode (Heidelbergse Kategismus, vr. 30, 95).
 - (ii) Die ware godsdien glo aan verlossing van bo, uit die hemel. Die valse godsdien glo aan verlossing van onder, uit die aarde en is in wese selfverlossing.
 - (iii) Die ware godsdien bou op 'n Middelaar wat God en mens is (Heidelbergse Kategismus, vr. 15). Die valse godsdien bou op 'n mens alleen.
 - (iv) Die ware godsdien lei na die ewige lewe. Die valse godsdien voer na die ewige dood (Rom. 2:5: "Maar ooreenkomstig jou verhardheid en onbekeerlike hart vergader jy vir jou toorn as 'n skat...").

[11] 3. DIE VALSE GODSDIENS KAN IN DIE VOLGENDE GROEPE INGEDEEL WORD:

- a. Die heidense godsdienste. Hier noem ons die volgende:
- i. Die animisme, die verering van die geeste van die voorouers, bv .by die Bantoe;
 - ii. die Boeddhisisme in Indië;

- iii. die Confucianisme in China;
 - iv. die Sjintoïsme in Japan.
- b. Die Joodse godsdiens. Die Jode verwerp die Nuwe Testament maar glo aan die Ou Testament. Hulle verwerp die leer van die Drie-eenheid van God. Die saligheid sou deur die volbrenging van die wet verdien kan word. Behalwe die Ou Testament glo hulle ook aan die Talmoed. Dit is verklaringe van die ou rabbi's.
- c. Die Mohammedanisme (Islam). Die stigter van die godsdiens was Mohammed (622 v.C.). Sy leer bevat elemente uit die heidendom, Jodedom en Christendom. Hulle hoofstad is Mekka. Hulle boek is die Koran, waarin die Godheid van Christus en die Drie-eenheid geloën word. Hulle bedehuse word moskees genoem. Die Mohammedanisme het net soos die Boeddhisme ongeveer 300-miljoen aanhangers.

4. DIE CHRISTELIKE GODSDIENS

Die Christendom mag ons nie gelykstel met die ander godsdienste in die wêreld nie, aangesien daar 'n wesenlike verskil is soos ons reeds gesien het (Joh. 14:6: "Niemand kom tot die Vader behalwe deur My nie"). Ons noem die volgende groepe: ^[12]

- a. Die Rooms-Katolieke Kerk. Hoewel dit 'n Christelike kerk genoem word, is daar baie trekke van die valse godsdienste daarin te vind. Ons noem die volgende dwalinge:
- (i) Behalwe aan die Bybel word aan die tradisie en aan die woord van die pous Goddelike onfeilbare gesag toegeken.
 - (ii) Maria word beskou as middelares van die saligheid en haar liggaamlike hemelvaart word geleer.
 - (iii) Die kerk besit 'n magsposisie in die onaantasbaarheid van die gesag van die geestelikes (pous, kardinaal, aartsbiskop, priester).
 - (iv) Die mens kan deur sy goeie werke en geld iets bydra tot sy saligheid.
- b. Die Oosterse Ortodokse Kerk. Hieronder val die Grieks-Ortodokse en Russies-Ortodokse kerke. Hulle het in 1054 van die Rooms-katolieke kerk afgeskei. Hulle bely nie die Drie-eenheid van God nie maar leer dat die Seun ondergeskik is aan die Vader en dat die Heilige Gees alleen van die Vader uitgaan. Verder het hulle geen pous bo die biskoppe nie.
- c. Die Protestantse kerk. Na die Kerkhervorming (na 1517) het hierdie kerke veral onder die Westerse volke tot stand gekom as protes teen die dwalinge van die Rooms-Katolieke Kerk. Ons noem hier die volgende groepe:
- (i) Die Lutherse kerke. Hulle verskil van die Calvinistiese kerke veral in hulle opvatting van die nagmaal en die kerkregering. Wat die nagmaal betref, glo hulle dat Christus se liggaam en bloed onder, in en met die brood en wyn vermeng is (die konsubstansiasie). Wat kerkregering betref, erken hulle die gesag van die landsvors oor die kerk. In plaas van ouderlinge regeer die ^[13] landsvors met kerklike regsgeleerdes die kerk.
 - (ii) Die Calvinistiese kerke. Hulle het die rigting gevolg wat deur Johannes Calvyn as Hervormer gebaan is. Hieronder noem ons die volgende:
 - Die Presbiteriaanse kerke.** Ons tref hulle veral aan in Skotland, Engeland en Amerika. Hulle was oorspronklik in leer en kerkregering behoudend. Later het daar afwykings gekom.
 - Die Anglikaanse kerk.** Dit is die staatskerk in Engeland. In sy kerkregering het dit 'n sterk Roomse inslag, maar in die leer is dit Protestants.
 - Die Independentistiese of Kongregasionalistiese kerke.** Hulle is gestig deur Robert Brown (1580) en glo nie aan 'n kerkverband tussen die gemeentes nie.
 - Die Baptistiese kerke.** Hulle is nie dieselfde as die wederdopers nie maar het in 1633 in Engeland onder John Spilbury ontstaan uit die Independentiste. Hulle doop deur

onderdompeling alleen volwassenes.

Die Metodistiese kerke. Hulle het in Engeland uit die Anglikaanse Kerk tot stand gekom onder Wesley en Whitefield. Hulle gebruik 'n sekere metode van prediking, (nl. skokkende oordeelsprediking.) Verder verwerp hulle die verbondsgedagte en beskou Christus meer as voorbeeld in plaas van as Borg.

Die Gereformeerde kerke. Hulle het in Nederland tot stand gekom onder invloed van Calvyn. Die Sinode van Dordrecht (1618/19) het die belydenisskrifte vasgestel asook die kerkregering. Die kerk is na Suid-Afrika oorgeplant met die koms van Jan van Riebeeck.

[14] 5. DIE GELOOFSLEER VAN DIE GEREFORMEERDE KERKE HOU REKENING MET TWEE FAKTORE:

- a. Die Heilige Skrif is die onfeilbare Woord van God. Die Bybel is die primêre bron van elke leerstelling (dogma).
- b. Die belydenisskrifte van die kerk.
 - (i) Die kerk is geroepe om die waarheid te bely (Matth. 10:32, 33). Die gelowiges mag die geopenbaarde waarheid van God nie vir hulleself hou nie maar moet dit uitspreek. Die kerk het sy belydenis saamgevat in die belydenisskrifte. 'n Belydenisskrif is 'n geskrif waarin die kerk uitspreek wat hy vir die waarheid hou volgens Gods Woord. Die sektes kom met die misleidende vroom argument dat belydenisskrifte mensewerk is en dat hulle alleen aan die Bybel vashou. Ons reken ook nie die belydenisskrifte as Goddelike geskrifte nie. Maar deur die gebondenheid aan die kerklike belydenisskrifte word eenvormigheid in die leer verkry en leervryheid bestry. Dit wil die sektes juis nie. Elkeen moet maar die Skrif uitlê soos hy wil. Hier lê die oorsprong van baie ketterse dwalings.
 - (ii) Die Gereformeerde kerke het die volgende belydenisskrifte.

6. DIE ALGEMENE BELYDENISSKRIFTE

Hulle word deur al die Christelike kerke aanvaar en handel oor die Drie-eenheid van God. Hulle is:

- a. Die Apostoliese Geloofsbelydenis of die Twaalf Artikels.
- b. Die Geloofsbelydenis van Nicéa. Die Konsilie van ^[15] Nicéa (325 n.C.) het opgetree teen die dwaalleer van Arius, wat die Godheid van Christus geloën het.
- c. Die Geloofsbelydenis van Athanásius, wat 'n groot kerkvader was en wat ook teen Arius opgetree het.

7. DIE BESONDERE BELYDENISSKRIFTE of die DRIE FORMULIERE VAN EENHEID:

- a. Die Nederlandse Geloofsbelydenis. Dit is in 1562 deur Guido de Bres opgestel en bevat 37 artikels.
- b. Die Heidelbergse Kategismus. Dis in 1563 opgestel deur Ursinus en Olevianus van Heidelberg, Duitsland in opdrag van Frederik III, Keurvors van die Palz, om as leerboek gebruik te word. Dit bevat 52 Sondagsafdelings.
- c. Die Dordtse Leerreëls. Dis opgestel deur die Sinode van Dordrecht (1618/19) teen die dwaalleer van die Remonstrante. Dit bestaan uit 5 hoofstukke oor: Die Goddelike verkiesing en verwerping; Die dood van Christus en die verlossing van die mens; Die verdorwenheid van die mens; Die bekering van die mens; Die volharding van die heiliges.

8. DIE GESAG VAN DIE BELYDENISSKRIFTE

Die belydenisskrifte het geen Goddelike gesag soos die Bybel nie maar alleen kerklike gesag. Die

hoogste gesag is en bly die Bybel. Die belydenisskrifte ontleen hulle gesag alleen aan die Heilige Skrif. Ons mag egter nie die belydenisskrifte minag nie. Christus het beloof dat sy Gees die kerk in alle waarheid sal lei. Ons hou dan ook vas aan die belydenisskrifte omdat dit met Gods Woord ooreenkom.

[16]

9. DIE DOEL VAN DIE BELYDENISSKRIFTE

Die doel van die belydenisskrifte is:

- a. om aan die wêreld openlik te getuig van die ware godsdiens;
- b. om die ware godsdiens teen dwaalleer te verdedig;
- c. om die eenheid tussen die onderskeie kerke te bewaar;
- d. om aan die nageslag die ware godsdiens suiwer oor te dra.

[17] HOOFSTUK II: DIE OPENBARING VAN GOD

LEES: Mattheüs 11:27.

Nederlandse Geloofsbelydenis, art 2.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Hoe kan die heidene God ken? (Rom. 1:19, 20).
2. Waarom is die kennis van God noodsaaklik? (Joh. 17:3).
3. Wie het God die beste aan ons geopenbaar? (Matth. 11:27; Joh. 14:7).
4. Waarom is die heidene sonder verontskuldiging? (Rom. 1:20).

1. WAT IS OPENBARING?

Openbaring beteken dat iets wat verborge is, bekend gemaak word. Die mens se verstand is deur die sonde so aangetas dat God vir hom 'n verborge God geword het. Nou het God Hom egter aan die mens bekend gemaak sodat die mens Hom kan ken. God het Hom op twee maniere kenbaar gemaak, nl. deur die algemene en die besondere openbaring.

2. DIE ALGEMENE OPENBARING

- a. Die inhoud. Die algemene openbaring is soos 'n mooi boek waarin alle skepsele soos letters is. Ons vind die algemene openbaring in die volgende:
 - (i) Die skepping of die natuur. Die hemele vertel die eer van God en die uitspansel verkondig die werk van sy hande (Ps. 19:2-4). In die skepping het ^[18] God sy "ewige krag en Goddelikheid" geopenbaar (Rom. 1:20). Die ganse skepping sing 'n onhoorbare lofsang op God. Moses bid dan ook: "Laat u werk vir u knegte sigbaar word" (Ps. 90:16). En Amos sing van Hom: "Want kyk, Hy wat die berge formeer en die wind skep en aan die mens sy gedagte bekend maak ..." (Amos 4:13).
 - (ii) In die regering of geskiedenis. Geskiedenis is die verwerkliking van Gods raadsplan. God het die teuels van die wêreldbestuur in hande. Uit sy troon word alles bestier (Eseg. 1:26; Openb. 4:2).
 - (iii) In die hart en gewete van die mens. God het sy wet in die hart van die mens ingeskaap. Nee, nog meer, elke mens besit die saad van die godsdiens in sy hart (Calvyn) (Rom. 2:15: "omdat hulle toon dat die werk van die wet in hulle harte geskrywe staan, terwyl hulle gewete saam getuieis gee"). Daarom besit elke mens 'n aanvoeling vir godsdiens en vir goed en kwaad. Die gewete is egter nie 'n onfeilbare maatstaf om goed en kwaad te meet nie. Tog het elke mens in sy gewete 'n sekere "stem" wat hom teen die kwaad waarsku.
- b. Die ongenoegsaamheid van die algemene openbaring.
 - (i) Uit die openbaring verkry ons nie saligmakende kennis nie maar wel kennis van Gods grootheid en wysheid. Daardeur word die mens alle verontskuldiging ontnem (Rom. 1:20) dat hy van God nie weet nie.
 - (ii) Alleen deur die bril van die Heilige Skrif, die besondere openbaring, kan ons die algemene openbaring reg verstaan. Ons sien Gods handewerk nie in die skepping raak as die Skrif ons nie leer om dit te doen nie. So kan die mens dan nooit deur sy natuurlike verstand tot God opklim nie. Om die waarheid deelagtig te word, ^[19] het die mens meer as sy verstand nodig. Daarvoor is die Heilige Skrif nodig. Maar so leer ons ook dat natuur en genade geen teenstellings is nie. In Christus is hulle een. Deur die Woord is alles geskaap en die Woord het vlees geword (Joh. 1:3, 14). God openbaar Hom in die natuur en in die Skrif. Eers as ons die Skrif lees, val die velle van ons oë af en staan ons in verwondering oor God se werke.

3. DIE BESONDERE OPENBARING

- a. Dit is 'n duideliker openbaring as die algemene openbaring. Maar die besondere openbaring ken self 'n voortgang in duidelikheid. God het Hom al duideliker geopenbaar totdat Hy Hom op sy duidelikste geopenbaar het in sy Seun, Jesus Christus. In die Ou Testament staan God verskuil agter die skaduweediens, wat in die Nuwe Testament in Christus vervul word (Hebr. 1:1: "Nadat God baiekeer en op baie maniere in die ou tyd gespreek het tot die vaders deur die profete, het Hy in hierdie laaste dae tot ons gespreek deur die Seun). Die inhoud van die besondere openbaring is God se verlossende genade in Christus Jesus. Die hele Bybel is God se bekendstelling van sy Seun aan ons.
- b. Die doel van die besondere openbaring is die handhawing van die eer van God teenoor Satan in die behoudenis van die nuwe mensheid in Christus, deur wie Hy sy koninkryk tot stand bring.
- c. God het verskillende middele gebruik vir hierdie openbaring. Ons noem daarvan slegs enkele:
 - (i) Godsverskyninge, bv. in persoonlike tekens (wolkkolom); persoonlike wesens (engele); visioene (bv. Esegïël); drome (Num. 12:6):die vleesgeworde Woord (Christus), ^[20]
 - (ii) Profesieë. Die profete het 'n blik ontvang in die raad van God en moes kom met God se Woord. Hulle moes sê: "So spreek die Here HERE".
 - (iii) Wonders. Die wonders het gedien om die woord te bevestig. Dink aan die wonders om Farao se hart aan te raak. Die grootste en sentrale wonder is die verordining, koms en werk van onse Here Jesus Christus.
 - (iv) Die Heilige Skrif. Daaroor spreek ons in die volgende hoofstuk.

[21] HOOFSTUK III: DIE HEILIGE SKRIF

LEES: II Petrus 1:19-21.

Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 7.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom noem ons die Bybelboeke goddelike geskrifte? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 3; vgl. die teks hierbo).
2. In die Nuwe Testament kry ons baie aanhalings uit die Ou Testament. Wat kan ons daaruit aflei ten opsigte van die status van die Ou Testament?
3. Soek een aanhaling van Jesus uit die Ou Testament.
4. Ken die Satan ook die Bybel? Noem een plek in Matthéus waar die Satan die Skrif aanhaal.
5. Wat word ons geleer in Deuteronomium 12:32 en Openbaring 22:18 aangaande die genoegsaamheid van die Skrif?

1. DIE HEILIGE SKRIF AS BESONDERE OPENBARING

Die Heilige Skrif is die teboekstelling van 'n gedeelte van God se besondere openbaring, daardie deel wat God volgens sy raad vir alle volke en alle tye bestem het.

God het in die loop van tye baie meer gespreek as wat in die Bybel geskrywe staan. Maar God het nie alles op Skrif laat stel nie. (Joh. 21:25: "En daar is nog baie ander dinge wat Jesus alles gedoen het; maar as hulle een vir een beskrywe moes word, sou die wêreld self, dink ek, die geskrewe boeke nie bevat nie").

Maar nou moet ons nie gaan meen dat God Hom buite die Skrif aan ons op bonatuurlike wyse sal openbaar [22] nie. Wat God aan ons wil sê, het Hy in sy Woord gesê. Baie sektes glo aan sulke individuele openbaringe, maar niemand kan dit kontroleer nie, omdat daarvoor geen objektiewe maatstaf is nie. God het ons in sy Woord so 'n objektiewe, algemeen geldende maatstaf gegee waarmee ons alles wat onder die mens as waarheid aangehang word, kan toets en kan sê: Daar staan geskrywe! Tog is die Heilige Skrif geen handboek nie. Dit gee die riglyne en beginsels van God se wil.

2. DIE SAMESTELLING VAN DIE BYBEL

Die woord "Bybel" kom van die Griekse woord vir "boeke" (biblia). Die Bybel bestaan uit die Ou Testament en die Nuwe Testament. 'n Testament, so weet ons, is 'n dokument waarin die testamentmaker iets aan sy erfgename bemaak. Die erfenis word in 'n testament beskryf (Hebr. 9:15-18). So bevat die Bybel die beskrywing of openbaring van God se heil, sy verlossende genade in Christus.

Die Ou Testament beskryf die beloftes van die heil en die Nuwe Testament die vervulling van die beloftes. Die Ou Testament is die openbaring van God in die ou bedeling van die genadeverbond, die bedeling van die skaduwees, terwyl die Nuwe Testament die openbaring van God is in die nuwe bedeling van die genadeverbond, die bedeling van die vervulling (vgl. hoofstuk XIV oor die genadeverbond).

a. Die Ou Testament bevat 39 boeke:

- (i) Die historiese boeke:— Genesis tot Ester (17 boeke).
- (ii) Die digterlike boeke:— Job, Psalms, Spreuke, Prediker, Hooglied, Klaagliedere (6 boeke).
- (iii) Die profetiese boeke: Vier groot profete en [23] twaalf klein profete (16 boeke) .

b. Die Nuwe Testament bevat 27 boeke:

- (i) Die historiese boeke: Die vier Evangelies en Handeling (5 boeke).
- (ii) Die leerstellige boeke: Van Paulus 13 briewe; Hebreërs, 7 algemene sendbriewe (21 boeke).
- (iii) 'n Profetiese boek: Die Openbaring van Johannes.

3. DIE INSPIRASIE VAN DIE SKRIF

- a. Wat is inspirasie? By 'n testament kom dit aan op die letter. Elke woord het in so 'n testament betekenis. God het ook met die grootste sorg sy Testament vir ons laat opteken en dit teen vervalsing beskerm.

God het die skrywers van die Bybel so gelei dat hulle geen foute begaan het nie, sodat die Bybel die onfeilbare Woord van God is. Hierdie leiding noem ons inspirasie (II Tim. 3:16: "Die hele Skrif is deur God ingegee"). En Petrus sê in die teks wat ons geleer het, II Petr. 1:21: "deur die Heilige Gees gedrywe, het die heilige mense van, God gespreek".

- b. Hierdie inspirasie word uit die Skrif self baie duidelik. Die profete sê dikwels: "So sê die Here". Verder word in die Nuwe Testament dikwels die Oue aangehaal as Gods Woord. Christus het self die Ou Testament aanvaar as die Woord van God (Luk. 4:17-19).

- c. Die aard van die inspirasie. Ons moet onder die inspirasie nie verstaan dat God die Bybelskrywers as dooie instrumente gebruik het nie en dat hulle alles meganies opgeteken het nie. God het gebruik gemaak van hulle aanleg, karakter en agtergrond, sodat elke skrywer op sy eie manier geskryf het en tog almal die Woord ^[24] van God sonder foute gespreek het. Ons noem dit die organiese inspirasie van die Skrif. Amos, die boer, gebruik ander beelde as Jeremia, die priesterseun (vgl. Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 3).

God het verder die skrywers deurgaans gelei en nie net hier en daar nie. Ons kan dus nie sê die Bybel bevat Gods Woord asof ons dit self in die Bybel moet gaan soek nie. Nee, die Bybel is die Woord van God. Daarom spreek ons van die Bybelboeke as:

4. DIE KANONIEKE BOEKE

Die woord "kanon" beteken maatstaf of rigsgnoer. Ons spreek van die bybelboeke as kanoniek, omdat dit die maatstaf is vir die waarheid en die rigsgnoer vir ons geloof. Reeds drie eeue voor Christus is die Ou Testament se boeke as kanoniek erken. Daarom kon die Nieu-Testamentiese skrywers die Ou Testament aanhaal as Gods Woord. Die Nuwe-Testamentiese boeke is op die Sinode van Hippo Regius (393 n.C.) as kanoniek erken.

Dit is egter nie die sinodes of kerk wat die Bybelboeke kanoniek gemaak het nie. Nee, die Heilige Gees het gesorg dat alles wat in die Bybel moes kom, daarin gekom het, en die kerk het dit alleen maar erken.

Die Heilige Gees lê ook in ons hart die geloof dat die Bybel Gods Woord is (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 5). Paulus leer ons dat die natuurlike mens die dinge van God nie begryp nie (I Kor. 2:14). Die ketters en die duiwel ken ook Gods Woord maar kan dit nie reg verstaan nie en kom nie tot die verheerliking van God nie. Die skape ken egter die stem van die goeie Herder (Joh. 10:3).

Behalwe die kanonieke boeke is daar ook die sogenaamde apokriewe boeke. Apokrief beteken eintlik ^[25] verborge. Hierdie boeke is nie in die openbaar gebruik nie, omdat hulle nie Gods Woord is nie. Ons noem enkele van hierdie boeke: Judith, die Wysheid van Salomo, Tobias, Sirach, die boeke van die Makkabeërs, ens. (vgl. Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 6). Hierdie apokriewe boeke is wel deur die Christene gelees maar is nooit as kanoniek op een lyn met die Bybelboeke gestel nie.

5. DIE EIENSKAPPE VAN DIE HEILIGE SKRIF

- a. Die Heilige Skrif het Goddelike gesag. Omdat die Bybel die Woord van God is, besit dit ook Goddelike gesag. As iemand sou vra: Waarom staan dit of dat in die Bybel? dan kan ons antwoord: Omdat God so sê, is dit so! Nou sal ons ook verstaan dat die prediking bediening van die Woord moet wees en nie 'n stigtelike toespraak nie. God spreek tot ons deur die Bybel!

- b. Die Heilige Skrif is noodsaaklik. Sonder die Bybel kan ons nie ware kennis van God besit nie. En nou weet ons dat dit die ewige lewe is om God te ken. Vir ons saligheid is ons volkome op die Skrif aangewys en daarvan afhanklik. God gebruik sy Woord om die ware

geloof in die mens se hart te werk.

- c. Die Heilige Skrif is duidelik. Uit die Skrif kan ons duidelik die wil van God te wete kom. Augustinus, die kerkvader, het gesê: Die Skrif is 'n rivier waarin 'n olifant kan swem en 'n lam kan loop. Die

Bybel is nie net vir grootmense geskryf nie. Die naam "Kinderbybel" is daarom eintlik misleidend. 'n Kind het nie 'n ander By bel as 'n volwassene nie. Dit is dan ook verkeerd om die Bybel te vervang met 'n Kinderbybel. Natuurlik kan ons wel vertelboeke oor die Bybel gebruik, maar dan nie om dit te vervang nie.

Vir die regte verstaan van die Skrif is dit nodig dat ^[26] ons die Skrif met die Skrif vergelyk. Ons mag nie maar 'n teks alleen gryp nie maar altyd die verband vashou waarin die teks voorkom, en dit met ander gedeeltes van die Skrif vergelyk. Die hele Skrif het immers een Skrywer, dit is God Self.

- d. Die Heilige Skrif is genoegsaam. "Ons glo dat hierdie Heilige Skrif die wil van God volkomelik bevat en dat alles wat die mens moet glo tot saligheid, daarin genoegsaam geleer word" (Nederlandse Geloofsbelofenis, art. 7).

Ons mag aan die Skrif niks byvoeg nie. Dit hoef nie aangevul te word met besondere gesigte of met enige mensewoorde nie. Ons mag van Gods Woord ook niks weglaat nie. Dan wil ons wyser wees as God. Die Here spreek self sy oordeel uit oor elkeen wat wil byvoeg tot of weglaat van sy Woord (Openb. 22:18).

6. DIE TAAL VAN DIE HEILIGE SKRIF

Die Ou Testament is oorspronklik in Hebreeus geskryf en die Nuwe Testament in Grieks. Daar het egter later verskillende vertalings verskyn, waarvan ons hier die volgende noem:

- a. Die Septuaginta of die vertaling van die Sewentig. Dit is 'n Griekse vertaling van die Ou Testament.
- b. Die Vulgata. Dit is die Latynse vertaling van die Ou en Nuwe Testament deur Hieronymus (380 n.C.)
- c. Die Lutherse vertaling uit die 16de eeu.
- d. Die Statevertaling of die Statebybel. Dit is die bekendste Nederlandse vertaling en is uitgevoer in opdrag van die Dordtse Sinode (1618/19).
- e. Die Afrikaanse vertaling. Dit het die eerste keer in 1933 verskyn, en in 1953 het die hersiene uitgawe die lig gesien.

[27] HOOFSTUK IV: OOR GOD (1): DIE WESE EN NAME VAN GOD

LEES: Johannes 17:3.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons leer uit Johannes 4:24 en Mattheüs 5:48 aangaande die wese van God?
2. Watter eienskap van God word besing In Psalms 96:4, 6; 97:7; 99:2?
3. Watter voorstelling gee Daniël van God (Dan. 7:9)? En Esegïël (1:26, 27)?
4. Wat beteken die naam van Moses (Ex. 2:10) en Petrus (Matth. 16:18)?
5. Waarom kan God nie in 'n huis of gebou woon nie. (I Kon. 8:27)?

1. DIE NAAM DUI DIE WESE AAN

Ons leer uit die Bybel dat God selfs in die naam van 'n mens 'n betekenis gelê het. So lees ons dat God die naam Noag laat gee aan iemand wat sy volk rus sal verskaf (Gen. 5:29). Die naam vertel iets van die persoon.

In veel groter mate is dit die geval by die Here. Sy Name dui sy Wese aan. Daarom beskerm God sy Naam in die derde gebod. Om God se Naam te laster is om God self aan te rand. God het geen Name nie maar is wat sy Name uitdruk.

Ons onderskei by Gods name: Die Eiename, die Wesensname en die Persoonsname.

[28] 2. DIE EIENAME VAN GOD

Onder die Eiename van God verstaan ons sy Benoemingsname. Die Skrif leer ons onder andere die volgende Eiename waarmee God genoem kan word:

- a. God. (Hebreeus: Elohim). Die Naam dui God aan as die Verhewene of Sterke, die Skepper van hemel en aarde (Gen. 1:1).
- b. HERE (Hebreeus: Jahveh of Jehova). Die Naam beteken: "Ek is wat Ek is" (Ex. 3:14) en spreek van God se onveranderlike verbondstrou.
- c. Here (Hebreeus: Adonai). Dit beteken Eienaar of Besitter (Deut. 10:17; Jos. 3:11). Uit die Naam blyk die majesteit van God. Die Naam word in die meervoudsvorm Here gebruik en ons moet dit nie vervang met die enkelvoud Heer nie. Die meervoud wys juis op die majesteit van God, wat nie enkelvoudig is nie (pluralis majestatis).
- d. Almagtige (Hebreeus: El Shaddai). Dit spreek van God se allesvermoënde krag (Gen. 17:1).
- e. Here van die leërskaare (Hebreeus: Jahveh Sebaoth). Die leërskaare dui op die engele (Jes. 37:16) en op Israel (II Sam. 6:2).
- f. Vader: Die Naam dui God aan as die Oorsprong van alles (Skepper), maar ook as die Barmhartige oor sy kinders (Matth. 6:9; 1 Kor. 1:3).

Wanneer ons van God spreek of tot Hom bid, moet ons hierdie Name gebruik wat Hy self aan ons geleer het.

3. DIE WESENSNAME OF EIENSKAPPE VAN GOD

- a. God is Gees. God is totaal anders as die mens. Daar word wel op mensvormige wyse van God gespreek, sodat ons Hom kan verstaan. Hy openbaar Hom asof Hy soos 'n mens is. Ons lees van God se oë (Deut. 11:12), [29] sy hande, voete, hart. Verder word Hy vergelyk met 'n rots, 'n fontein, 'n krygsman, 'n boumeester, ens. Die Bybel leer ons egter duidelik dat God 'n Gees is en dat Hy op geestelike wyse bestaan (Joh. 4:24: "God is Gees; en die wat Hom aanbid, moet in gees en waarheid aanbid"). Niemand het God ooit aanskou nie (Joh. 1:18). Hy is onsigbaar vir die menslike oog. Daarom mag ons van God geen beeld maak nie. Dit is 'n neerhaling van sy heerlikheid (Rom. 1:23; Jes. 40:18: "By wie wil julle God dan vergelyk? Of watter gelykenis naas Hom stel?") . Hy kan nie woon in tempels wat met hande gemaak is nie — die hoogste hemel kan Hom nie bevat nie (I Kon. 8:27).

- b. God se Name openbaar sy eienskappe of deugde. Wanneer ons praat van die eienskappe of deugde van God, moet ons nie meen dat God eienskappe het nie. Nee, Hy is sy eienskappe. In elke eienskap is sy hele Wese opgesluit. Daarom moet ons sy eienskappe nooit teenoor mekaar stel nie, bv. dat Hy barmhartiger sou wees as wat Hy regverdig is. As ons oor God se deugde nadink of praat, pas ons eerbied en aanbidding. Dit is die gelowige se roeping om God se deugde te verkondig (I Petr. 1:9: "..... 'n volk as eiendom te verkry, om te verkondig die deugde van Hom wat julle uit die duisternis geroep het"). Ons onderskei tussen die onmeedeelbare en meedeelbare eienskappe van God.

4. DIE ONMEEDEELBARE EIENSKAPPE VAN GOD

Onder hierdie eienskappe word gewoonlik die genoem wat God alleen besit en nooit aan die mens gee nie. Hieronder noem ons:

- a. sy onafhanklikheid en verheuenheid (Hand. 17:25), ^[30]
- b. sy onveranderlikheid (Joh. 1:17),
- c. sy ewigheid (Ps. 90:1, 2),
- d. sy alomteenwoordigheid (Ps. 139:7),
- e. sy enigheid (Deut. 6:4),
- f. sy onsienlikheid (Joh. 1:18),
- g. sy almag (Matth. 19:26),
- h. sy alwetendheid (Hand. 15:18).

5. DIE MEEDEELBARE EIENSKAPPE VAN GOD

Hieronder verstaan ons die deugde wat God volkome besit maar wat Hy ook aan die mens in beperkte mate gee. Hieronder noem ons:

- a. sy kennis,
- b. sy wysheid,
- c. sy goedheid of liefde, wat ons weer onderskei in barmhartigheid en lankmoedigheid,
- d. sy heiligheid,
- e. sy regverdigheid,
- f. sy soewereiniteit of heerskappy: God doen alles wat Hom behaag na sy vrymagtige wil. By die wil van God moet ons onderskei:
 - (i) Die verborge wil of die wil van die besluit. DAäronder verstaan ons Gods raadsplan, wat vir ons verborge is en waarin Hy vasgestel het wat Hy sal doen. In die wil moet ons berus.
 - (ii) Die geopenbaarde wil of die wil van die bevel. Dit handel oor wat ons moet doen, en dit vra van ons gehoorsaamheid. Ons vind dit in die Heilige Skrif.

6. DIE PERSOONSNAME VAN GOD

- a. Die eerste Persoon word Vader genoem;
- b. die tweede Persoon word Seun genoem;
- c. die derde Persoon word Heilige Gees genoem.

[31] HOOFSTUK V: OOR GOD (2): DIE DRIE-EENHEID VAN GOD

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 8;

Matthéüs 28:19.

Nederlandse Geloofsbelydenis, art- 8.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons aflei uit Handeling 5:3, 4, aangaande die Persoon van die Heilige Gees?!
2. Wat kan ons aflei uit Johannes 14:9 — 12 oor die Persoon van die Vader en die Seun?
3. Noem 'n teks in die evangelie van Johannes waar Jesus Homself die Seun van God noem.
4. Waarom kan ons die skeppingswerk nie van die herskeppings werk losmaak nie? (Kol. 1:16-18).

1. GOD IS 'N ENIGE GOD

Daar is verskillende getuïenisse in die Bybel wat duidelik aantoon dat God Hom as een God geopenbaar het, bv. Deuteronomium 6:4: "Hoor, Israel, die Here onse God is 'n enige Here'; I Timotheüs 2:5: "Want daar is een God .

As daar in die Skrif ook sprake is van die Vader, die Seun en die Heilige Gees, word daarmee nie drie Gode bedoel nie. Hy is Een in wese. Die meervoud en enkelvoud word meermale saam genoem (Matth. 28:19: " ... en doop hulle in die Naam (enkelvoud) van die Vader, Seun en Heilige Gees").

[32] 2. DIE GETUÏENIS VAN DIE HEILIGE SKRIF

- a. Die Ou Testament. Die woord "Drie-eenheid" kom nie in die Heilige Skrif voor nie. Tog toon die Ou Testament die onderskeiding in die Goddelike Wese aan:
 - (i) Genesis 1:26, 27: "En God het gesê: Laat Ons (meervoud) mense maak na ons beeld en na ons gelykenis. En God het die mens na sy (enkelvoud) beeld geskape".
 - (ii) Psalm 33:6: "Deur die Woord van die HERE is die hemele gemaak en deur die Gees van sy mond hulle hele leër".
 - (iii) Psalm 2:7: " . . . Die HERE het aan my gesê: U is my Seun ..."
 - (iv) Jesaja 61:1: "Die Gees van die Here HERE is op My . . . "
- b. Die Nuwe Testament. In die Nuwe Testament word die onderskeiding in die Goddelike Wese nog duideliker geopenbaar:
 - (i) Matthéüs 28:19: "en doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees".
 - (ii) II Korinthiërs 13:13: "Die genade van die Here Jesus Christus en die liefde van God en die gemeenskap van die Heilige Gees sy met julle almal".
 - (iii) I Johannes 5:7: "Want daar is drie wat getuig in die hemel: die Vader, die Woord en die Heilige Gees, en hierdie drie is een ".
 - (iv) By die hoofmomente van Christus se werk op aarde merk ons die optrede van die Drie Persone, byvoorbeeld voor die geboorte (Luk. 1:35), by die doop (Matth. 3:7) en voor sy sterwe (Joh. 14:16, 17).

[33] 3. DIE GODHEID VAN DIE DRIE PERSONE

- a. Die Vader is waarlik God. Die Skrif leer dit soos volg:
 - (i) Hy dra Goddelike Name (Ex. 3:14), (ii) Hy het Goddelike deugde (Jes. 43:10), (iii) Hy doen Goddelike werke (Gen. 2:3), (iv) Hy ontvang Goddelike eer (Openb. 4:11).
- b. Die Seun is God, want:
 - (i) Hy dra Goddelike Name (Jes. 9:5), (ii) Hy het Goddelike deugde (Miga 5:1), (iii) Hy doen Goddelike werke (Joh. 1:3), (iv) Hy ontvang Goddelike eer (Joh. 20:28).

- c. Die Heilige Gees is God, want:
- (i) Hy dra Goddelike Name (Hand. 5:3, 4),
 - (ii) Hy het Goddelike deugde (Ps. 139:7),
 - (iii) Hy doen Goddelike werke (Joh. 14:26),
 - (iv) Hy ontvang Goddelike eer (Matth. 28:19).

4. DIE VERHOUDING TUSSEN DIE DRIE PERSONE IN EEN WESE

Die Heilige Skrif leer ons drie Persoonsname:

- a. Die Vader. Die Vader is die eerste Persoon in die Goddelike Wese. Hy tree veral op as die Skepper, Onderhouer en Regeerder van die wêreld. Hy is die ewige Vader van onse Here Jesus Christus en die Vader van die gelowiges,
- b. Die Seun. Hy is die Tweede Persoon in die Drieenheid. Hy is deur die Vader gegeneer (Ps. 2:7). Hy is die Eniggeborene wat van die Vader kom (Joh. 1:14). Hy word aan ons bekendgestel as die Skeppingsmiddelaar deur wie die Vader alles geskape het ^[34] (Joh. 1:3; Kol. 1:16), en die Heilsmiddelaar deur Wie die Vader die verlossing bewerk (Joh. 14:6).
- c. Die Heilige Gees. Hy is die Derde Persoon en gaan uit van die Vader en die Seun (Joh. 14:26). Hy wek die lewe in die skepping en in die hart van Gods kinders.

Hoewel ons die werk van die drie Persone kan onderskei, kan ons dit nooit skei nie. So tree die Vader wel by skepping op die voorgrond, die Seun in die verlossing en die Heilige Gees by die heiligmaking. Maar skepping, verlossing en heiligmaking is tegelyk die werk van God Drie-enig.

Verder is die een Persoon nie hoër of meer as die ander nie. Die onderskeiding van Eerste, Tweede en Derde dui op die volgorde van die bepaalde werk waarin elkeen meer op die voorgrond tree, en dui nie 'n rangorde van meer en minder aan nie (Geloofsbelydenis van Athanasius, art. 25 — 27: "En in hierdie Drieheid is niks eerste of laaste nie, niks meeste of minste nie, maar die ganse drie Persone het gelyke ewigheid en is volkome aan mekaar gelyk; sodat in alle opsigte, die Eenheid in die Drieheid, en die Drieheid in die Eenheid geëer moet word").

Ons moet egter erken dat ons verstand te klein is om die grootheid van die Goddelike Wese te verstaan. Ons kan alleen maar biddend glo wat God ons aangaande Homself geopenbaar het.

[35] HOOFSTUK VI: OOR GOD (3): DIE RAAD VAN GOD

LEES: Ef. 1:11.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat is die mens se aandeel in die Raad van God volgens Jesaja 40:12 — 14?
2. Wat kan ons aflei uit Job 38:2 — 4 oor die vrymag van God se Raad?
3. Waaroor gaan die raad van God volgens Efesiërs 1 • 11?

1. WAT IS DIE RAAD VAN GOD ?

Voordat God die wêreld geskape het, het Hy alles wat Hy wou doen, sorgvuldig beplan. Niks gebeur vanselfsprekend of sonder sy Wil nie. Die besluite van God in die ewigheid oor wat God sal doen, noem ons sy Raad.

In die Skrif word verskillende woorde gebruik om God se plan aan te dui:

Psalm 33:11: "Die raad van die Here bestaan tot in ewigheid"; Psalm 2:7: "Ek wil vertel van die besluit"; Matthéüs 11:26: "Ja, Vader, want so was dit U welbehae"; Romeine: 8:28: "Vir hulle wat na sy voorneme geroep is"; Efesiërs 1:1 1:"nadat ons vantevore daartoe verordineer is ooreenkomstig die voorneme van Hom wat alles werk volgens die raad van sy wil". Maar ons kan nog verder onderskei:

- a. Die raad van God gaan oor wat ons gewoonlik noem: Die uitgaande werke van God. Dit is God se [36] werke na buite en het betrekking op sy skepsele. Maar hierdie uitgaande werke van God word weer onderskei in die skepping en onderhouding aan die een kant en die verlossing aan die ander kant. God se Raad omvat sowel die skepping en onderhouding as die verlossing. Die deel van sy Raad wat oor die verlossing handel, noem ons die Predestinasie of Voorverordining. By die uitgaande werke tree die drie Persone nooit los van mekaar of geskeie van mekaar op nie. Hulle tree op as een God met een wil en daad. Hierin blyk die noue band tussen skepping en verlossing. Ons mag nooit die skepping as natuur gaan losmaak van die herskepping wat dan alleen genade sou wees nie. In die Raad van God lê die eenheid tussen skepping en verlossing. Daarom leer die Skrif ons ook dat Christus Skeppingsmiddelaar en Heilsmiddelaar is, waarop ons later terugkom.
- b. Behalwe die uitgaande werke van God is daar ook nog die inblywende werke. Hierdie werke het betrekking op God self en gaan oor die verhouding tussen Vader, Seun en Heilige Gees, nl. die generasie van die Seun en die uitgaan van die Heilige Gees uit die Vader en die Seun.

2. DIE EIENSKAPPE VAN DIE RAAD VAN GOD

Die Heilige Skrif noem die volgende eienskappe van Gods Raad:

- a. Ewig: Handeling 15:18: "Aan God is al sy werke van ewigheid af bekend".
- b. Vrymagtig: Psalm 115:3: "Hy doen alles wat Hom behaag".
- c. Onveranderlik: Hebreërs 6:17. Soms lyk dit vir ons of God se raad verander, soos by Ninevè wat hom [37] bekeer het (Jona 3:8). Maar ook die bekering was in sy plan opgeneem.
- d. Alomvattend: Efesiërs I:1 1. Daar val selfs nie 'n haar van ons hoof sonder sy Wil nie.

3. DIE GEBRUIK VAN MIDDELE

Die vraag kan ontstaan of die gebruik van middele nie oorbodig of selfs sondig is as God alles beskik nie. Die gebruik van middele is egter ook in Gods Raad opgeneem (II Kon. 20:7: "Verder sê Jesaja: Bring 'n vyekoek; en hulle het dit gaan haal en op die sweer gesit, en hy het gesond geword '). Ons mag egter nie sondige middele gebruik nie. Ook die middele is gawes van God.

4. DIE MENSLIKE VERANTWOORDELIKHEID

God se raadsbesluit hef nie die mens se verantwoordelikheid op nie. Ons kan nie sê: Ek hoef nie te werk nie, die Here sorg vir my! Of ons kan nie reken dat ons uit genade gered word en daarom nie hoef te stry om deur die nou poort in te gaan nie. Ons ken wel nie God se raad of sy verborge wil nie,

maar ons ken sy geopenbaarde wil dat ons Hom moet dien en doen wat goed is in sy oë. Sy geopenbaarde wil vind ons in die Heilige Skrif.

5. GODS RAAD EN DIE SONDE

Die vraag mag miskien opkom of die sonde nie Gods raad verydel nie. Sou God in sy raad ook met die sonde rekening gehou het?

Nou leer die Skrif ons om nooit te probeer dink oor hoe die wêreld sou wees as die sonde nie gekom het nie. Die Skrif hou rekening met die tragiese feit van die sonde ^[38] en leer ons hoe God sy raadsplan dwarsdeur die sonde heen volvoer. Hoe die sonde in Gods Raad opgeneem is, kan ons nie verstaan nie. (Spr. 16:4: "Alles het die HERE gemaak vir sy doel, ja, ook die goddelose vir die dag van onheil"). God is nie die Oorsaak van die sonde nie, maar die sonde verydel nie sy plan nie (Gen. 50:20: "Want julle het wel kwaad teen my bedink, maar God het dit ten goede beskik"). Ons mag egter biddend bly wees dat God met die sonde raad gehad het en dit tot ons verlossing. Ondanks die sonde bereik God nog sy doel met sy skepping, selfs tot groter heerlijkheid van sy Naam.

[39] HOOFSTUK VII: DIE SKEPPING

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 8;
Hebreërs 11:3.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wie se werk is die skepping volgens Psalm 33:6?
2. Hoe moet ons staan teenoor die grootheid van God se skeppingswerk? (Job 39:37; Ps. 8:1).
3. Wat leer ons uit Kolossense 1:16 aangaande die werk van Christus met die skepping?
4. Noem die naam van een van die engele wat in die Skrif bekend is. (Vgl. Openb. 12; Luk. 1).
5. Wie was Satan voor sy val? (Openb. 12:3, 4).

1. GOD HET DIE WÊRELD GESKAPE

God het in die begin hemel en aarde geskape. Hoewel die Vader by die skepping op die voorgrond tree, moet ons daaraan gedagtig wees dat die skepping as uitgaande werk van God deur die Drie-enige God tot stand gekom het.

Die Vader het deur te spreek geskep. Die Seun as Woord is die Middelaar deur Wie God geskep het (Joh. 1:1-3). Die Heilige Gees het gesweef oor die watervloed en het die lewe gewek in die skepping (Gen. 1:2).

God het uit niks geskape alleen deur te spreek. Die skepping is 'n wonder waaroor ons ons moet verbly (Ps. 8:1).

[40] 2. DIE TYD EN ORDE VAN DIE SKEPPING

Ons lees dat God in die begin die hemel en aarde geskape het. Dit was ook die begin van die tyd. God het die tyd geskape. God staan bo die tyd. Eers het God die hemel, die woonplek van die engele, en die aarde voorberei — die heelal. Voor die sesdaagse skepping het alleen die stof bestaan, die woestheid van die aarde waarin God in ses skeppingsdae orde gebring het:

- Die eerste dag: die lig,
- die tweede dag: die uitpansel,
- die derde dag: see, land en plante ¹
- die vierde dag: die ligdraers, son, maan en sterre,
- die vyfde dag: visse en voëls,
- die sesde dag: viervoetige en kruipende diere en die mens.

Hoe ons presies oor hierdie skeppingsdae moet dink, is moeilik. Die dag van vier-en-twintig uur kon nie voor die vierde dag gegeld het nie. Ons weet alleen dat die dae werksdae van God was. God is verder nie aan die tyd gebind nie, en Hy kon net so goed alles meteens in aansyn geroep het. Ons moet egter vashou dat God alles geskape het.

In die skeppingsorde van God vind ons dat alles volgens hulle soorte geskape is. In Genesis 1 word dit tien maal herhaal. Stof en plante is nie dieselfde nie en nie tot mekaar herleibaar nie. Die diere is anders as die mens, wat na die beeld van God geskape is. Terselfdertyd is daar ook 'n opklimmende orde onder die skepsele. Die mens as kroon van die skepping is hoër as die dier en die dier hoër as die plant.

¹ Oorspronklike gedrukte teks lees: "see en land"

[41] 3. DIE BETEKENIS VAN DIE SKEPPINGSGELOOF

Omdat ons glo dat God alles geskape het, verwerp ons die volgende dwalinge:

- a. Natuurvergoding. Die heidene sien nie verder en hoër as die natuur nie, "en hulle het die skepsel vereer en gedien bo die Skepper" (Rom. 1:25). Dit is verkeerd om te spreek van moeder Natuur asof die natuur uit homself dinge te voorskyn kan bring. God onderhou immers nog die natuur.
- b. Natuurveragting of wêreldmyding. Ons hoef as Christene ons nie uit die wêreld terug te trek nie, want hierdie wêreld is God se wêreld. (I Tim. 4:5: "Want elke skepsel van God is goed, en niks is verwerplik as dit met danksegging ontvang word nie".)
- c. Die evolusieteorie. Die mense wat hieraan glo, meen dat die hoëre skepsele vanself uit die laere ontwikkel het. Sommige wil nog toegee dat God die grondstowwe geskape het; ander loën dit ook selfs en verkondig dat die aarde van die son afgesprong het. Hierdie leer is alleen maar 'n beskaafde vorm van natuurvergoding en kom op uit die ongeloof. Die natuur sou dan die inherente kragte hê dat selfs spronge gemaak kan word tussen die grondsoorte, bv. van plant tot dier en van die dier tot die mens. Hierdie leer tas die eer van God aan en is daarom verwerplik. Ons glo wel dat daar ontwikkeling is binne die grense en in die soorte wat God gegee het.

4. DIE SKEPPING VAN DIE ENGELE

(Vgl. Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 12). Ons weet nie presies wanneer God die engele geskape het nie. Job 38:7 deel mee dat God die aarde gegrondves ^[42] het "toe die môresterre saam gejubel het en al die seuns van God gejuig het".

Die engele is anders as die mens. Hulle is nie na Gods beeld geskape nie en het ook nie liggame nie, maar is geeste met 'n geestelike bestaanswyse. Hulle getal is van die begin af volkome. In Matth. 26:53 is sprake van twaalf legioene. Hulle het ook geen familieverbande nie. Die naam engel beteken "gesant" of "boodskapper".

'n Deel van die engele het ontrou geword aan God en het geval. Openbaring 12 praat van 'n derde deel. Hulle sonde was dat hulle hoogmoedig en verwaand geword het en God nie meer wou dien nie (I Tim. 3:6). Toe het hulle bese geeste geword. Hulle staan onder die aanvoering van die duiwel, wat die vader van die leuen is (Joh. 8:44). Sy ander naam is Satan, dit is teenstander. Sy toeleg is om God se werk te laat misluk.

Die val van Satan en die bese geeste moet plaasgevind het na die skepping voltooi is maar voor die val van die mens. Satan het juis tot die mens gekom en hom verlei. Die oordeel van God oor die engele se val is dat hulle uiteindelik met die wederkoms van Christus saam met die ongelowiges, wat hulle verlei het, gewerp word in die poel van vuur, die tweede dood (Openb. 20:10). Intussen is hulle verblyfplek die hel.

5. DIE WERK VAN DIE ENGELE

Ons onderskei in hulle werk die volgende:

- a. Die buitengewone diens. In buitengewone omstandighede word hulle deur God gebruik met bepaalde opdragte, bv. die bring van 'n openbaring (Luk. I), die voltrekking van God se oordeel (Hand. 12:23).
- b. Die gewone diens. Hulle is diensknegte om die troon van God en werk ook mee aan die beskerming van ^[43] God se volk (Hebr. 1:14: "Is hulle nie almal dienende geeste wat vir diens uitgestuur word ter wille van die wat die saligheid sal beërwe nie?"). Hierdie beskerming is algemeen (II Kon. 19:35; Ps. 91:10 — 12), en dit beteken nie dat elke mens sy beskermengel het nie.

6. VERSKILLENDE SOORTE ENGELE

Ooreenkomstig hulle dienswerk is daar ook verskillende soorte engele:

- a. Gerubs: Hulle is die bewakers en draers van God se heerlikheid en moet die sonde afweer. (Gen. 3:24; Eseg. 10:1. 5, 9; Hebr. 9:5).
- b. Serafs: Hulle is die belyers van Gods heiligheid; (Jes. 6:2, 6, 7), en is die hemelhowelinge .
- c. Aartsengele: bv. Gabriël (held van God) (Luk. 1:19), Migael (wie is soos God?) (Openb. 12:7).
- d. Trone, heerskappye, owerhede, magte (Kol. 1: 16).

Die engele mag nie deur ons aanbid word nie, omdat hulle medediensknegte van God is (Openb. 19:20).

[44] HOOFSTUK VIII: DIE MENS

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 6.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarin verskil die mens van die dier? (Gen. 1:26, 27. Vgl. Pred. 3:11 en Gen. 2:7).
2. Wat moet die mens tot elke prys bewaar en waarom? (Spr. 4:23).
3. Wanneer is die eerste huwelikslied gesing? (Gen. 2:23, 24).
4. Waarom mag die huwelik nie verbreek word nie? (Gen. 2:22; Matth. 19:4-6).
5. Hoe moet ons Handeling 17:28 verstaan?

1. DIE OORSPRONG VAN DIE MENS

Die Skrif leer ons dat Adam en Eva albei deur God geskape is. Adam is uit die stof geformeer. Adam beteken eintlik "aarde" of "rooi grond". Eva is uit die ribbebeen van Adam gebou. God het eers die liggaam geskape en daarin die lewensasem geblaas. Die mens is nie net liggaam of net siel nie maar die twee-eenheid van liggaam en siel. Die mens verskil wesenlik van die dier, omdat die mens na die beeld van God geskape is en die dier nie.

2. DIE WESE VAN DIE MENS

Die mens is na die beeld van God geskape, maar wat hou dit nou in? Is die mens nou van dieselfde wese as God? Verskil God en mens dan nie wesenlik nie? Om [45] dit goed te verstaan moet ons die beeld van God onderskei in:

- a. Die beeld van God in ruimer sin. Die mens is anders as die dier, en daardie andersheid is die beeld van God in die mens. Ons kan die volgende daarin sien waarin die mens God se trekke vertoon:
 - (i) Die mens is 'n redelike skepsel. Hy het dus 'n verstand en 'n taal.
 - (ii) Die mens is 'n sedelike skepsel. Hy kan onderskei tussen goed en kwaad.
 - (iii) Hy het 'n gevoel vir skoonheid en vir reg.
 - (iv) Hy het 'n godsdienstige aanleg.
 - (v) Hy het heerskappy oor die ander skepsele ontvang (Ps. 8:7).
 - (vi) Die ewigheid is in sy hart gelê (Pred. 3:11).
- b. Die beeld van God in enger sin. Behalwe dat die mens van die dier verskil, vertoon hy God se beeld in besondere mate in die volgende:
 - (i) Sy ware kennis. Die mens is as profeet geskape sodat hy God asook die skepsele reg kan ken.
 - (ii) Sy geregtigheid. Die mens was 'n koning wat in geregtigheid oor Gods werk moes heers.
 - (iii) Sy heiligheid. Die mens was 'n priester wat God van harte kon liefhê.

3. DIE HUWELIK

God het die huwelik met die skepping ingestel. Daarom spreek ons van die huwelik as 'n skeppingsordinansie. God het die huwelik verorden, omdat die mens anders is as die dier. Die huwelik is 'n samevoeging van een man met een vrou wat mekaar liefhet. Wat God so saamvoeg, mag die mens nie skei nie (Matth. 19:4-6). Die doel van die huwelik is: [46]

- a. dat man en vrou mekaar moet help en bystaan in die diens van God,
- b. die instandhouding en vermeerdering van die menslike geslag.

4. DIE BESTEMMING VAN DIE MENS

Die mens moes

- (i) God ken (profeet wees),
- (ii) God van harte Iiefhê (priester wees),
- (iii) God dien(koning wees).

Die mens is nie geskape om te bestaan soos die diere nie maar om te lewe in gemeenskap met God en met mekaar. So moes hy sy kultuurtaak uitvoer, nl. om die aarde te bewerk en te bewaak (Gen. 2:5, 15).

5. DIE VAL VAN DIE MENS

Toe die mens in sonde geval het, is hy totaal verdorwe, sodat die beeld van God in die mens 'n wanbeeld geword het. Die mens het egter nie 'n duiwel of 'n dier geword nie, maar deur God se genade het daar nog sprankies en vonkies oorgebly om die mens alle verontskuldiging te ontnem (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 14).

Die mens het sy bestemming misgeloop, en hy kan dit eers weer bereik wanneer die gevalle beeld deur Jesus Christus herstel word. Dit is alleen moontlik kragtens die uitverkiesing en die Genadeverbond (Rom. 8:29 "Want die wat Hy vantevore geken het, die het Hy ook vantevore verordineer om gelykvormig te wees aan die beeld van sy Seun"). Alleen die gelowige kan weer die bestemming van die mens bereik. In hoofstukke XI en XII kom ons hierop terug.

[47] HOOFSTUK IX: DIE VOORSIENIGHEID VAN GOD

LEES: Psalm 103:19;

Heidelbergse Kategiamus, Sondag 10.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waaroor gaan God se regering volgens die volgende tekste:
 - a. Psalms 139:16,
 - b. Mattheüs 6:26-29,
 - c. Job 1:6-12 en
 - d. Handeling 4:27-28?
2. Waarvandaan kry die mens sy krag om te werk? (Deut. 8:18).
3. Wat is die mens se aandeel in die regering van God volgens I Korinthiërs 3:9?
4. Wat is die dwaling van die Epikureërs volgens die Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 13?

1. WAT IS DIE VOORSIENIGHEID VAN GOD?

Onder God se voorsienigheid verstaan ons dat God alles wat Hy geskape het, ook onderhou en regeer. Die wêreld bestaan nie vanself uit sy eie krag nie, en die natuur is nie die diepste bestaansgrond van die wêreld nie. God het nie alleen alles laat ontstaan nie, maar Hy laat alles ook nog bestaan. God se werk het nie opgehou toe Hy die skepping voltooi het nie, maar Hy werk vandag nog. Hy laat alles bestaan; Hy versorg en regeer. Ons moet nie van God self praat as die voorsienigheid nie, want dit is slegs 'n werk wat Hy verrig en nie een van sy Eiename nie.

[48] 2. ONS ONDERSKEI IN DIE VOORSIENIGHEID VAN GOD DIE VOLGENDE:

- a. Die onderhouding. God hou die verskillende skepsele in stand volgens die aard wat Hy in elkeen gelê het. Ook die verborge kragte wat die mens in die skepping ontdek, bv. die splitsing van die atoom, is deur God in die skepping gelê. Hebreërs 1:3 leer ons dat God alle dinge dra deur die woord van sy krag. Die natuur het geen eie wette waarvolgens die dinge verloop nie, maar God het in die natuur sy wette gelê. God onderhou van die kleinste grassprietjie af tot die belangrikste mens op die wêreld.
- b. Die medewerking. Die verantwoordelikheid van die skepsele word nie deur die voorsienigheid van God opgehef nie. Ons moet onderskei tussen God as die eerste Oorsaak en die skepsele as tweede oorsaak (Jes. 10:15a: "Kan die byl hom beroem teen die wat daarmee kap, of die saag spot teen hom wat dit trek?"). 'n Mens kan nooit as jy sonde doen, die verantwoordelikheid ontvlug en sê dat dit God se skuld is nie (Matth. 26:24 "Die Seun van die mens gaan wel heen soos dit van Hom geskrywe is, maar wee die mens deur wie die Seun van die mens verraai word).
- c. Die regering. God, die Here, bestuur alles na die doel wat Hy daarvoor weggeleê het. Agter die geskiedenis van die mens en van die wêreld is die ewige raadsplan van God, en daarvolgens lei Hy alle dinge (Gen. 50:20: "Want julle het wel kwaad teen my bedink, maar God het dit ten goede beskik"). Alles wat gebeur, is die uitvoering van sy raad en van sy wil.

[49] 3. DIE TROOS VAN DIE VOORSIENIGHEIDSLEER

God se voorsienigheid gaan oor alle dinge, maar sy besondere voorsienigheid gaan oor sy volk. Hy bewaar sy volk soos sy oogappel (Deut. 32:10). Gevolglik is daar geen toeval of noodlot nie, sodat die Christen in teëspoed geduldig kan wees. Die gelowige kan kinderlik in God se wil berus en dit aanvaar. Hy hoef nie sy kruis te sleep nie, maar hy kan dit dra. Verder moet ons in voorspoed dankbaar wees (Ps. 116:12-19). Ook mag daar nie oorbesorgdheid en sorgloosheid wees nie. Daar mag alleen kinderlike sorg wees vir die dinge wat God aan ons toevertrou het. Wat 'n heerlike rykdom dat die gelowige mag weet dat God alles laat meewerk ten goede vir die wat hom liefhet (Rom. 8:28).

4. VOORSORGMAATREËLS

Baie mense meen as God ons dan tog versorg en bewaar, is dit nie nodig om maatreëls te tref nie. Sommige het selfs beswaar teen medisyne of geneeshere of assuransie. Die Skrif self leer ons om voorsorgmaatreëls te tref. Dink maar aan Josef, wat aan Farao die raad gegee het om koring op te gaar (Gen. 41:34). Die Christen mag nooit voorsorgmaatreëls tref om God daarmee te vergeet nie. Ons moet byvoorbeeld nie die volle vertrou op die dokter en die medisyne stel nie, maai ons moet hulle sien as middele in die hand van die Here.

[50] HOOFSTUK X: DIE SONDE

LEES: Romeine 5:12;
Psalm 51:7;
Heidelbergse Kategismus, Sondag 3.
Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 15.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Watter rol het die Satan gespeel in die sonde? (Joh. 8:44).
2. Waar het die sonde volgens Judas: 6 begin?
3. Waarom word Genesis 2:16, 17 die "proefgebod" genoem?
4. Wat is die leer van die Pelagiane volgens Dordtse Leerreëls, III, IV, par. 2?

1. DIE OORSPRONG VAN DIE SONDE

- a. Die Skrif leer ons dat die eerste sonde in die engelewêreld bedryf is. Die duiwel en 'n aantal van die engele het van God afvallig geword. Satan het teen God gerebelleer. Die gevalle engele was nie tevrede met hulle posisie om diensknegte van God te wees nie maar het verwaand geword en wou self God wees (I Tim. 3:6; Judas: 6).
- b. Satan het met sy verleiding die sonde in die mensewêreld ingebring. Satan wou die mens, die kroon van God se skepping, tot 'n val bring. Genesis 3 verhaal ons die tragiese geskiedenis van hierdie sondeval. Die slang het hom onder inspirasie van die Satan tot die vrou gewend, wat die swakkere was, maar uiteindelik het ook Adam die proefgebod oortree. God het die proefgebod (Gen. 2:16, 17) gegee om die gehoorsaamheid van Adam en Eva op die proef te stel. Satan het die mens ^[51] tot ongehoorsaamheid verlei. Die mens het so in opstand teen God gekom.

In hierdie daad van Adam is hy nie willoos meegesleep nie. Hy was nie 'n slagoffer van die sonde wat nou maar per ongeluk die gebod van God oortree het nie. Nee, hy het moedswillig teen die wil van God ingegaan, hoewel hy die sonde daarin besef het. Hy het God se gawes vertrap en homself en al sy nakomelinge in rampspoed gedompel.

2. DIE VERBREIDING VAN DIE SONDE

- a. In die geskiedenis was daar stryd oor die vraag of Adam se sonde ook betekenis vir sy nageslagte sou hê. Pelagius (oorlede 354 n.C.) het geleer dat Adam alleen 'n slegte voorbeeld nagelaat het en dat die mens nie totaal verdorwe is nie. Die mens het nog 'n vrye wil oorgehou om die goeie te kies. Daarby het die Remonstrante asook die Metodiste aangesluit en geleer dat die kinders sonder sonde is.
- b. Die Skrif leer daarteenoor duidelik die erfsonde. Ons moet hier onderskei tussen twee dinge:
 - (i) Die erfskuld. DAäronder verstaan ons dat God die skuld van Adam as Verbondshoof aan sy nakomelinge toereken (Rom. 5:12). God het met Adam die werkverbond opgerig; en toe hy geval het, het God sy skuld aan die mens toegereken, sodat alle mense in sonde en misdade dood is (Ef. 2:1).
 - (ii) Die erfsmet. DAäronder verstaan ons die inklewende verdorwenheid wat ons van ons ouers erf. Adam was ook hoof van die menslike geslag, die eerste vader. So word elke mens in sonde ontvang en gebore (Ps. 51:7).
- c. Die erfskuld word weggeneem deur die ^[52] regverdigmaking in Christus. Die erfsmet word weggeneem deur die heiligmaking in Christus.
- d. Deur die sonde is die menslike natuur totaal verdorwe. Uit homself kan hy die koninkryk van God nie soek nie. Die mens is dus 'n Godontvlugter.

3. DIE WESE EN STRAF VAN DIE SONDE

LEES: Romeine 6:23a;
Galasiërs 6:7, 8;

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom is die heidene sonder verontskuldiging? (Rom. 1:18-20).
2. Wat leer Romeine 3:19 oor die gevolge van die sonde?
3. Wat is die eindbestemming oor die goddelose volgens Openbaring 20:11-15?
4. Wat ontnem die mens alle verontskuldiging volgens Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 14?

A. Die Wese van die Sonde

- a. Die mens is nie maar 'n slagoffer van die sonde nie. Die mens doen dit opsetlik. Die Satan se sonde was sy hoogmoed. Adam se sonde was ongehoorsaamheid aan God. In Romeine 8:7 noem Paulus die sonde vyandskap teen God. Die sondaar rebelleer teen God.
- b. Die sonde het ook nog die betekenis dat die mens sy bestemming misloop. Satan verander die wissels, en die mens se lewenstrein gaan in 'n verkeerde, noodlottige rigting. Die mens het van Godlower tot Godhater verval. Die sonde ruïneer dus ons lewe.
- c. Sonde is ook wetsoortreding. God het sy wet aan die mens gegee. Dit is sy wil dat die mens daarvolgens moet lewe. Maar die mens wil die wet afwerp soos 'n juk en sy vryheid buite God soek. Satan het dit al aan Eva in die Paradys belowe — geluk buite die wet van ^[53] God. Hoe bedroë kom die mens nie uit nie?
- d. Ons ken die sonde deur die wet (Rom. 3:20). Alles wat teen die wet van God is, is sonde. Alle sondes is vir die Here 'n gruwel. Die sondebefes moet ons bring tot berou en verootmoediging voor God.

B. Die Straf op die Sonde

God is regverdig, en daarom straf Hy die sonde. Hy is heilig, en daarom haat Hy die sonde. Die regverdigheid van God eis herstel van sy gekrenkte reg. Daarom leer Romeine 6:23b: "Die loon van die sonde is die dood". Ons onderskei drieërlei dood:

- a. Die geestelike dood. Dis die verbreking van die band met God. Die sonde maak van die mens 'n geestelike lyk.
- b. Die tydelike dood. Dis wat ons gewoonlik die dood noem. Dis die skeiding van liggaam en siel. Dis nog alleen die buitekant van die dood. Die binnekant van die dood is die geestelike dood.
- c. Die ewige dood. Dis die finale verbreking van die band met God in die ewige verdoemenis. Teenoor die dood as loon op die sonde staan die lewe vir hulle wat van die sonde vrygemaak word.

Die ware lewe is 'n lewe in gemeenskap. Dood is verbreking van gemeenskap. Die mens wat vir God vlug, kom uiteindelik voor sy oordeelstroon. Dan gaan God rekenskap eis! Wat die mens saai, sal hy ook maai! (Gal. 6:7).

Alleen wanneer die mens aan die geestelike dood ontkom, kan hy vrykom van die ewige straf van God. "Dis Christus wat die skuld wou dra, die dood vir ons gesterf het ..." (Skrifberyming 10:2). Wie in Christus glo, het die ewige lewe.

[54] HOOFSTUK XI: DIE UITVERKIESING

LEES: Romeine 9:18; Romeine 8:30a;

Dordtse Leerreëls, I par. 7.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. In wie is ons uitverkies volgens Efesiërs 1:4?
2. Wat is die grond van die verkiesing; volgens Romeine 9:16?
3. Wat kan ons aflei uit Johannes 6:37?
4. Waarvan is liefde, blydskap en vrede die vrugte volgens Galate 5:16-25?
5. Watter twee deugde van God kom veral by die uitverkiesing ter sprake? (Nederlandse Geloofsbelydenis. art. 16).
6. Waarom kon Israel nie in God se rus ingaan nie? (Ps. 95:8-11).

1. DIE RAAD VAN GOD EN DIE UITVERKIESING

- a. Die raad van God gaan oor alle dinge, ook oor die mens se ewige staat. Die sonde het nie God se raad verfydel nie. Maar dwarsdeur die sonde heen volvoer God sy raad en lei Hy die skepping na sy heerlike einddoel toe.

Wanneer daar sprake is van God se raad en die ewige staat van die mens, noem ons dit die predestinasie of voorverordining. Daarvan is die verkiesing en verwerping onderdele (Rom. 9:21).

- b. Wat is die uitverkiesing? Dis die ewige besluit van God om uit die verlore menslike geslag in Christus Jesus ^[55] 'n sekere menigte mense te behou (Ef. 1:4). Die boom van die menslike geslag word behou al val daar baie takke af.

2. DIE GROND VAN DIE VERKIESING

- a. Die rede waarom God sekere mense tot die ewige lewe verkies het, kan nie in die goedheid van die mens gesoek word nie maar alleen in die welbehag van God (Rom. 9:18). Ons mag ook nie God se regverdigheid teen sy barmhartigheid uitspeel nie. Die mens het alle regte by God verbeur. God is barmhartig en regverdig (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 16). God het in Homself alleen die rede gevind om sekere mense te verkies. So waak God self vir sy eer.

- b. Verder het God ons in Christus verkies. Hy is die Hoof van die nuwe mensheid, die tweede Adam (Ef. I: 4). Ons kry hier te doen met die Vrederaad. Dis die verbond tussen die drie Persone van die Goddelike wese, die beraadslaging van die Vader en die Seun en die Heilige Gees tot redding van die gevalle mens.

In die Vrederaad het die Vader die eis gestel dat aan sy geregtigheid voldoen moet word. Die Seun het hom as Middelaar en Borg gegee. Die Heilige Gees het dit op Hom geneem om die uitverkorenes deur 'n ware geloof in Christus in te lyf.

Ons mag dus die uitverkiesing nie van Christus losmaak nie.

3. DIE SEKERHEID VAN DIE VERKIESING

- a. Die sekerheid van die verkiesing lê nie in die mens nie maar in die onwankelbaarheid van God se besluit. Dit kan nie herroep of verander word nie (I Petr. 1:23: "Want julle is wedergebore nie uit verganklike saad nie, ^[56] maar uit onverganklike, deur die lewende Woord van God wat tot in ewigheid bly").

- b. God gee egter ook die onfeilbare vrugte van die verkiesing waardeur ons sekerheid kan verkry.

Die Dordtse Leerreëls, I par. 12 noem die volgende: die geloof in Christus (vgl. I Joh. 4:1-6), kinderlike vrees van God (vgl. Hand. 13:26), droefheid tot God oor die sonde (vgl. II Kor. 7:10), honger en dors na die geregtigheid (vgl. Matth. 5:6).

Hierdie vrugte maak die gelowige egter nie groot in eie oog nie maar word die rede om ons daaglik voor God te verootmoedig (II Kor. 13:5: "Ondersoek juisself of julle in die geloof is; stel juisself op die proef...")

4. UITVERKIESING EN VERANTWOORDELIKHEID

Die verkiesing hef nie die verantwoordelikheid van die mens op nie. Niemand sal eenmaal in die verdoemenis kan kla dat hy nie uitverkies was nie. Die aanbod van sy genade gee God aan alle mense. As iemand die evangelie nie glo nie, bly die toorn van God op hom en gaan hy deur sy eie skuld verlore. As iemand die evangelie in die geloof aanneem, is dit toe te skryf aan Gods verkiesende genade en het hy self niks om op te roem nie (Gal. 6:14; Dordtse Leerreëls I par. 4).

In Johannes 6:37 word verkiesing en verantwoordelikheid soos volg met mekaar verbind: "A1 wat die Vader My gee, sal na My toe kom; en Ek sal hom wat na My toe kom, nooit uitwerp nie." (Vgl. Fil. 2:12, 13).

5. DIE VERWERPING

a. Die verwerping moet ons ook in verband met die verkiesing in Christus sien. God behou in Christus ^[57] die boom van die mensheid, maar die los takke word afgekap. God rig in Christus, die tweede Adam, die nuwe mensheid op, maar daar is enkelinge wat verlore gaan. God het in sy verkiesing hulle verbygegaan en hulle in die algemene ellende laat bly waarin hulle hulleself deur hulle eie skuld gestort het (vgl. Dordtse Leerreëls, 1. par. 15).

In Spreuke 16:4 staan: "Alles het die Here gemaak vir sy doel, ja, ook die goddelose vir die dag van onheil"

(vgl. ook Rom. 11:8; Rom. 9:18).

b. God is deur die besluit van die verwerping nie die Bewerker van die sonde nie. Wie in ongeloof verhard, bewerk sy eie ondergang. Daarom is verharding die duidelikste kenmerk van die verworpenes (Ex. 8:15; Ps. 95:8).

[58] HOOFSTUK XII: DIE VERBOND VAN GOD

LEES: Genesis 17:1-9.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat is 'n ander woord vir verbond volgens Hebreërs 9:15-20?
2. Waarom het God 'n nuwe verbond opgerig volgens Hebreërs 8:8-13?
3. Van wie gaan die verbondsluiting uit? (Gen. 17:2).
4. Wat kan ons aflei van die plek van Christus in die verbond ?

1. WAT IS 'N VERBOND?

'n Verbond is 'n ooreenkoms tussen twee partye om mekaar by te staan teenoor 'n derde party as vyand.

Wanneer mense onder mekaar 'n verbond aangaan, dan is dit gelyke partye wat saam sekere verpligtinge op hulle neem.

Wanneer God met die mens 'n verbond aangaan, is dit anders. Dan gaan die verbond van Hom uit, en Hy lê sekere verpligtinge op die mens. In sy oorsprong is die verbond van God met die mens eensydig (monopleuries):dit gaan van God uit; in sy werking is dit tweesydig (dupleuries):sowel God as mens sal kragtens die verbond iets doen. In Genesis 17:7 staan: "En Ek aal my verbond oprig tussen My en jou en jou nageslag na ^[59]jou in hulle geslagte, tot 'n ewige verbond, om vir jou 'n God te wees en vir jou nageslag na jou.

In die Heilige Skrif lees ons van verskillende verbonde van God met die mens.

2. DIE WERKVERBOND

- a. God het die werkverbond opgerig met Adam as hoof van die menslike geslag.
- b. Die eis van die werkverbond was: Gehoorsaamheid aan die proefgebod (Gen. 2:17).
- c. Die belofte van die werkverbond was: Die ewige lewe.

Dit word die werkverbond genoem omdat die mens langs die weg van sy werke die ewige lewe kon verkry.

- d. Adam het die verbond verbreek toe hy die proefgebod oortree het en van die verbode vrug geëet het. Toe het hy Satan nie as vyand behandel, soos die ooreenkoms was nie, maar na Satan oorgeloop (Hosea 6:7).
- e. Gevolglik het die weg van die werkverbond tot die saligheid toegegaan. Geen mens kan deur sy werke die saligheid verkry nie (Rom. 3:20a: "aangesien uit die werke van die wet geen vlees voor Hom geregverdig sal word nie").
- f. Met die verbreking van die werkverbond het God se straf, naamlik die dood, ingetree. Adam se skuld word aan sy nakomelinge toegereken.
- g. Die eis van die werkverbond het nie verval nie: Daar is geen geregtigheid sonder voldoening nie.

3. DIE GENADEVERBOND

- a. God handhaaf die eis van die werkverbond maar stel in sy genade 'n tweede Adam, onse Here Jesus ^[60]Christus. Hy het die eis van die werkverbond volbring en het in gehoorsaamheid die wet volvoer en die geregtigheid verwerf. Die eis van die genadeverbond is dus dieselfde as van die werkverbond, nl. gehoorsaamheid.
- b. God het die genadeverbond opgerig met Christus as Hoof van die nuwe mensheid en in Hom met die uitverkorenes. Die uitverkiesing openbaar hom in die weg van die genadeverbond. Ook die kinders behoort by die verbond. (Vgl. Gen. 7:17; Hand. 2:39: "Want die belofte is vir julle en vir julle kinders . . . ")
- c. Die genadeverbond het twee bedelings:

- (i) Die Ou-Testamentiese bedeling of die verbond met Israel deur Abraham (Gen. 17:2). Dis die verbond van die skaduwees (Hebr. 8:5-13).
 - (ii) Die Nieu-Testamentiese bedeling of die bedeling van die vervulling. Dit het met die koms van Christus begin (Hebr. 9:15).
- d. Die belofte van die genadeverbond is die ewige lewe (Hebr. 8:10 " ... en Ek sal vir hulle 'n God wees, en hulle sal vir My 'n volk wees"). Die ewige lewe word verkry deurdat God die verdienste van Christus aan die gelowiges sal toereken. Net soos Adam se skuld die mens toegereken word, so word Christus se geregtigheid aan die gelowiges toegereken (Rom. 5:19: "Want soos deur die ongehoorsaamheid van die een mens baie tot sondaars gestel is, so sal ook deur die gehoorsaamheid van die Eén baie tot regverdiges gestel word").
- In die Nuwe Testament word die woord verbond vertaal met testament (vgl. Hebr. 9:15-17). 'n Testament word van krag by die dood van die testamentmaker. Christus het die ewige lewe bemaak vir die wat in Hom glo. Deur sy dood en bloedstorting het die Testament van krag geword. In die ou bedeling was die ^[61] verbond reeds met bloed bevestig. Dit spreek van getrouheid tot in die dood. Dink maar aan die baie diereoffers wat gebring is. In die Nuwe verbond is Christus se bloedstorting voldoende vir die versoening van die sondes (Rom. 6:10); "Want die dood wat Hy gesterf het, het Hy vir die sonde eens vir altyd gesterwe...).
- e. Die verpligting van die genadeverbond is die geloof in Christus. Die doopformulier sê: "dat ons hierdie enige God, Vader, Seun en Heilige Gees moet aanhang, vertrou en liefhê met ons hele hart, met ons hele siel, met ons hele gemoed en met al ons kragte"; en in Joh. 6:47 staan: "Voorwaar, voorwaar Ek sê vir julle, wie in My glo, het die ewige lewe". So bereik die mens sy bestemming wat God vir hom gegee het, naamlik die ware lewe.
 - f. Die teken van die genadeverbond was in die ou bedeling die besnydenis (Gen. 17:10). In die nuwe bedeling is dit nie nodig nie. Die water in die doop wys heen na die bloed van Christus wat vergiet is.

4. DIE NATUURVERBOND

- a. God het die natuurverbond met Noag opgerig na die sondvloed (Gen. 9:9-17).
- b. Die belofte van die verbond was:
 - (i) dat die seisoene gereeld mekaar sal afwissel,
 - (ii) dat die aarde nie weer deur water sal vergaan nie.
- c. Die teken van die verbond is die reënboog.
- d. God gebruik die natuurverbond vir die ontwikkeling van die genadeverbond. Die natuurverbond verskaf aan die mens bestaansmoontlikheid op die wêreld.
- e. Die eenheid van die natuurverbond en die genadeverbond vind ons in Christus. Christus is ^[62] Skeppings-middelaar deur wie die wêreld tot stand gekom het (Kol. 1:16). Christus is ook Heilsmiddelaar (Kol. 1:18) of Hoof van die genadeverbond.
- f. In die daaglikse lewe beteken dit dat al die uitvindings op tegniese gebied, bv. die radio en die film, in diens moet staan van die koninkryk van God. "Dit is die werkvloer vir Gods Kerkvloer (Fenster). Die Christen mag nie die wêreld vermy nie, alleen die sonde in die wêreld.

[63] HOOFSTUK XIII: DIE PERSOON VAN CHRISTUS

1. DIE BELOFTE VAN SY KOMS IN DIE OU TESTAMENT

Ons kan Christus alleen leer ken uit die Heilige Skrif. In die Ou Testament vind ons die belofte en in die Nuwe testament die vervulling van sy koms:

- a. Die Messiaanse profesieë, o.a.:
 - (i) Genesis 3:15 —die moederbelofte;
 - (ii) Jesaja 9:5 — die geboorte van 'n kind;
 - (iii) Jesaja 53 — die lydende knecht van die Here;
 - (iv) Jesaja 61:1-3 — vgl. Luk. 4:17-21;
 - (v) Psalms 110 — priester vir ewig;
 - (vi) Psalm 72 — die Vredevoors;
 - (vii) Miga 5:1 — geboorte te Betlehem-Efrata.
- b. Verskillende persone was tipes van Christus, bv.: Melgisédek (Hebr. 7:21), Moses (I Kor. 10:3), Josua en Jona (Matth. 12:40).

VRAAG:

1. Hoe was Simson tipe van Christus?
 2. Waarom word Christus die seun van Dawid genoem?
- c. Die offerandes en seremonies van die wet het sy koms afgebeeld, bv. Paasfees het heengewys na ons uitleiding uit die slawehuis van die sonde (I Kor. 5:7); ^[64] die groot Versoendag laat ons die betekenis van die hemelvaart beter verstaan (Hebr. 9:24).

VRAAG:

Wat leer ons van Christus uit

1. die koperslang (Joh. 3:14, 15),
 2. die manna (Joh. 6:32, 33)?
- d. Die verskyning van die Engel van die Here. So het Christus in die Ou Testament verskillende kere verskyn. (Soek twee sulke plekke in die boek Genesis).

LEES: Heidelbergse Kategismus, vrae 18 en 19.

2. SY KOMS IN DIE VOLHEID VAN DIE TYD.

- a. Die tyd van sy koms was bepaal (Matth. 1:17):.
- b. Sy koms bring die vervulling van die Ou-Testament (Hebr. 1:1-3).
- c. Onder die volheid van die tyd verstaan ons:
 - (i) Die doel van God met die afsondering van Israel, nl. om die Christus voort te bring, is verwesenlik. (Gal. 4:4).
 - (ii) Daar was een wêreldtaal, nl. Grieks, wat die verbreiding van die evangelie kon bevorder.
 - (iii) Die bedeling van die skaduwees moes plek maak vir die nuwe bedeling (Kol. 2:17; Hebr. 8:4-7).
 - (iv) Die heidense godsdienste het die mens nie bevredig nie, en so was hulle ontvanklik vir die evangelie.

3. DIE VLEESWORDING VAN DIE WOORD

Die koms van Christus in die vlees was noodsaaklik, omdat die mens self nie aan die eis van God se geregtigheid kon voldoen nie (Rom. 3:25).

[65] 4. DIE NATURE VAN DIE MIDDELAAR

Christus is die Middelaar van die nuwe verbond (Hebr. 9:15). Hy is die tweede Adam, die Hoof van die nuwe mensheid. In I Timothéüs 2:5 staan: "Want daar is een God en een Middelaar tussen God en die mense, die mens Christus Jesus".

a. Wat is 'n Middelaar? Jesus word Middelaar genoem omdat Hy optree as Tussenpersoon tussen God en ons:

- (i) In en deur Hom kom God tot ons (I Tim. 3:16).
- (ii) In en deur Hom kom ons tot God (Joh. 14:6).

VRAAG:

Geld die klag van Job (Job 9:33) ook vir ons?

b. In die Persoon van die Middelaar is twee nature verenig: 'n Goddelike en menslike.

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 12, 13, 14, 16, 16, 17; Joh. 20:28.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat lei jy af uit Filippense 2:6 in verband met die nature van Christus?
 2. Waarom kan die mens homself nie verlos nie? (Ef. 2:1).
- c. Die mens het gesondig, en God kan die sonde van die mens nie aan iemand of iets anders toereken as aan die mens nie. 'n Mens moet gevind word om te betaal. Die Middelaar moes dus waaragtige mens wees (I Kor. 15:21). Maar Hy moes ook regverdige mens wees. 'n Sondige mens kan tog nie vir sondaars betaal nie (I Petr. 3:18).

Dat Hy waarlik mens is, blyk uit die volgende: [66]

- (i) Hy is gebore en het opgegroeï (Luk. 2:52).
- (ii) Hy het eg-menslike behoeftes gehad, bv. honger (Matth. 4:2), dors (Joh. 19:28).
- (iii) Hy het menslike aandoeninge geken, bv. blydschap (Luk. 10:21), droefheid (Joh. 11:35), angs (Hebr. 5:7).

Dat Hy regverdige mens is, word uit die volgende duidelik:

- (iv) Hy was sonder die erfsonde, omdat Hy van God ontvang is. Alle mense wat gebore word, word in erfsonde gebore. Christus is ontvang van die Heilige Gees (Luk. 1:35: "Die Heilige Gees sal oor jou kom en die krag van die Allerhoogste sal jou oorskadu").
 - (v) Hy spreek self van sy sondeloosheid (Joh. 8:46)
 - (vi) Die Skrif leer ons sy sondeloosheid duidelik (I Petr. 2:22).
- d. Hy is ook waaragtig God. Dit is noodsaaklik dat die Middelaar waaragtig God moet wees. Geen mens kan die las van die toorn van God dra nie. Uit krag van sy Godheid kon Hy die toorn dra. Sy Godheid blyk uit die volgende:
- (i) So is Hy beloof aan sy volk (Jes. 9:5).
 - (ii) Hy is een met die Vader (Joh. 10:30).
 - (iii) Die apostels het Hom so geëer (Joh. 20:28).
 - (iv) Dis die getuïenis van die Skrif in Romeine 9:5: ". . . uit wie die Christus is na die vlees — Hy wat bo alles is, God wat lofwaardig is in ewigheid. Amen"; I Johannes 5:20b: "Hy is die waaragtige God en die ewige lewe"; en Miga 5:1b: "en sy uitgange is uit die voortyd, uit die dae van die ewigheid".

Vgl. verdere tekste by hfst. V (Die Drie-eenheid).

e. Die vereniging van die twee nature in een Persoon. Die Persoon van Christus is 'n wonder. Die mens kan [67] uit die sonde verlos word alleen deur 'n Middelaar wat God en mens is. Daarom is die Christelike geloof die enigste ware geloof. Die ander godsdienste van die wêreld ken nie 'n

verlosser wat God en mens is nie. Daarom kan hulle "verlossers die mens nie verlos nie.

Die Goddelike en menslike natuur het elkeen sy eienskappe behou. Die Konsilie van Chalcedon het in 451 n.C. na 'n lang stryd besluit en die suiwerer riglyne getrek: "Die twee nature is onvermeng en onveranderd, ongedeel en onderskei in die een Persoon van die Middelaar.

Ons moet dit nie so verstaan dat God mens geword het nie of dat Christus 'n Godmens was nie. Die Goddelike natuur het sy Goddelike eienskappe behou en die menslike natuur sy menslike eienskappe.

LEES: Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 19.

[68] HOOFSTUK XIV: DIE WERK VAN CHRISTUS

Ons leer die werk van Christus ken uit sy name, sy state en sy ampte. Oor elkeen gaan ons kortliks iets sê.

1. DIE NAME VAN CHRISTUS.

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 29, 31, 33, 34.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat lei jy af van Matthéüs 1:21 oor die betekenis van die naam Jesus?
 2. Wat is die Ou-Testamentiese naam vir Christus? (Joh. 1:42).
 3. Na watter gebeurtenis kom die naam Here vir Christus dikwels voor? (Joh. 21:7).
 4. Hoe lui die naam Jesus in die Ou Testament? Noem twee draers van die naam. (Deut. 34:9; Sag. 3:1).
- a. Die naam Jesus. Hierdie naam het die Middelaar by sy besnydenis ontvang. Josef het die opdrag gekry om Hom so te noem (Matth. 1:21). Dit is die Griekse woord vir Josua, wat beteken: "Die Here sal red". In die Ou Testament sien ons
- (i) Josua die seun van Nun, wat die volk inlei in Kanaän — hy was tipe van Christus wat sy volk in die hemelse Kanaän inlei;
 - (ii) Josua, die hoëpriester wat uit die ballingskap sy volk gelei het en wat in sy priesterskap tipe van Christus was. Jesus is die enigste Saligmaker, omdat Hy waaragtig [69] God en mens is. Handeling 4:12: "En die verlossing is in niemand anders nie, want daar is geen ander naam onder die hemel wat onder die mense gegee is waardeur ons gered moet word nie".
- b. Die naam Christus. Christus is die Grieks vir Messias en beteken: "gesalfde". Dit is die ampsnaam van die Middelaar.

LEES: Exodus 30:22-38.

Die salwing het ingehou:

- (i) dat iemand aangewys is en 'n opdrag ontvang het, en
 - (ii) dat so iemand toegerus word met die Gees. So is Christus ook verordineer of aangestel (Joh. 8:42b). Hy is ook met die Heilige Gees toegerus (Matth. 3:16b). (Vgl. verder die ampte van Christus).
- c. Die naam Here. Here beteken "eienaar" of "besitter". Die naam kom veral voor na sy opstanding en dui sy heerskappy aan. Ons het sy eiendom geword deurdat Hy ons gekoop het met sy bloed (Filipp. 2:9-11; Joh. 20:28).
- d. Verder kom daar nog verskillende name voor wat sy werk aandui, bv. die Lam van God, die leeu van Juda (Openb. 5); die goeie Herder (Joh. 10); die Vredevoers (Jes. 9); die Leidsman ,Hebr. 12:2) ; Middelaar (I Tim. 2:5); Borg (Hebr. 7:22).

2. DIE VOLDOENING DEUR CHRISTUS

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 16;
Dordtse Leerreëls, II, par. 2.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat lei ons af uit Filippense 2:5-11 aangaande die state van Christus? [70]
 2. Waarom was die dood van Christus nodig? (Hebr. 2:14-15).
- a. Die Borgskap van Christus. In Hebreërs 7:22 word Christus die Borg van 'n beter verbond genoem. Ons kan sy Middelaarskap nooit van sy Borgskap losmaak nie. Christus is Middelaar en Borg. As Middelaar staan Hy tussen God en die mens. Ons is van nature vyande van God. Maar die

Middelaar bemiddel tussen God en ons en bewerk so versoening. Met hierdie versoening hang sy borgskap saam.

- b. Wat is 'n borg? 'n Mens kry in die gewone lewe twee soorte borge. Daar is die borg wat jou eers laat betaal en wat alleen die oorblywende skuld op hom neem (Fidejussor) . Christus was nie so 'n borg nie, want die mens kon niks self betaal nie. Die ander soort borg neem alle skuld oor en gaan in die plek van die skuldige betaal (exprommissor). So 'n Borg was ons Here Jesus Christus. Hy is die plekbekledende Borg. Jesaja 53:5: "Maar Hy is ter wille van ons oortredinge deurboor, ter wille van ons ongeregtighede is Hy verbrysel; die straf wat vir ons die vrede aanbring, was op Hom, en deur sy wonde het daar vir ons genesing gekom".
- c. Versoening deur voldoening. Ons moet onderskei tussen voldoening en versoening. Christus kom as Borg om in die plek van die mens aan God se reg te voldoen en die eis van die werkverbond, nl. gehoorsaamheid, te volbring. Omdat die loon van die sonde die dood is, moes Hy tot in die ewige dood verneder word.

Op grond van die voldoening verkry die gelowiges versoening. Daarom word die evangelie ook die bediening van die versoening genoem (II Kor. 5:18-19). Versoening is dus die vrug van Christus se voldoening (Heidelbergse Kategismus, vr. 60). **[71]**

- d. Waarin het die voldoening bestaan? Christus het in die plek van die uitverkorenes:
 - (i) die eis van die werkverbond volbring deur gehoorsaamheid aan die Wet van God — dit word die dadelike gehoorsaamheid genoem;
 - (ii) die straf van God op die sonde van die mens gedra deur sy lyde en dood, en ons noem dit die lydelike gehoorsaamheid.

[72] HOOFSTUK XV: VERNEDERING EN VERHOGING

1. DIE VERSKILLENDE TRAPPE VAN VERNEDERING.

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 35, 37, 40.

In die staat van vernedering het Christus die voldoening aan God se reg gegee. Ons onderskei in die staat van vernedering vyf trappe:

- a. Sy geboorte. Hy het met sy geboorte die ontluisterde menslike natuur aangeneem (Filipp. 2:7). Christus moes kind wees, omdat ons erfskuld en erfsmet daar begin. Deur sy vlekkelose ontvangenis en geboorte bedek Hy ons sonde waarin ons ontvang is (Heidelbergse Kategismus, vr. 35 en 36).
- b. Sy lyde. In sy lyde kan ons onderskei:
 - (i) die leed wat die mense Hom aangedoen het — hoe het die mens Hom nie misken nie? — ;
 - (ii) die haat van die Satan;
 - (iii) die toorn van God oor ons sonde.
- c. Sy dood. Hy moes die straf op die sonde dra. Die kruisdood was die dood van 'n misdadiger, 'n vervloekte (Gal. 3:13). Die kruis spreek van die vloek van God oor die sondaar. As Borg het Hy in ons plek in die dood gegaan.
- d. Sy begrafnis. Dit was die bewys dat Hy in die plek van die sondaar die straf van God enduit gedra het.

[73] Die graf spreek tog van die magteloosheid van die mens teenoor die dood. 'n Mens word na die graf gedra. Die smaad is Hom nie gespaar nie. Daardeur het Hy ook die dood en graf vir ons oorwin.
- e. Die neerdaling na die hel. Die neerdaling het nie plaasgevind na sy dood nie maar voor sy dood. Met die drie uur lange duisternis het Hy helse smarte en pyn gely. Hy is van sy Vader verlaat. Hy het dus die intensiteit van die ewige dood gesmaak!

2. DIE TRAPPE VAN VERHOGING

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 45, 47, 49, 62.

Ons onderskei vier trappe in die staat van verhoging:

- a. Die opstanding. Sy opstanding was die begin van sy oorwinningsgang. Hy het die dood oorwin! Self het Hy die vernedering afgelê en die eersteling uit die dode geword (I Kor. 15:20: "Maar nou, Christus is opgewek uit die dode; Hy het die eersteling geword van die wat ontslaap het"). Sy opstanding was die bewys dat aan God se reg voldoen is. Dat Hy op die eerste dag van die week opgestaan het, bewys dat Hy die Ou-Testamentiese bedelinge afgesluit het (Kol. 2:17).
- b. Sy hemelvaart. Veertig dae na die opstanding het Christus ten hemel gevaar (Hand. 1:1-14). Sy werk op aarde was afgehandel. Sy werk het in die hemel verder gegaan. Die menslike natuur het nie alomteenwoordig geword nie maar is tans in die hemel. Na sy Godheid is Hy alomteenwoordig. Hy sit egter op aarde en in die hemel sy amptelike werk voort. Sy hemelvaart is tot wins vir die gelowiges. Hy is die verhoogde Christus, wat vir ons plek berei. [74]
- c. Die sit aan die regterhand van die Vader. Die sit aan die regterhand spreek van die ereposisie wat Christus na sy hemelvaart ingeneem het. Die Vader regeer deur Hom die wêreld. Hy besit alle mag in die hemel en op die aarde (Matth. 28:18). Hoewel Hy alle dinge regeer, dra Hy besondere sorg vir sy kerk. Efesiërs 1:22: "En Hy het alle dinge onder sy voete onderwerp en Hom as 'n Hoof bo alle dinge aan die gemeente gegee".
- d. Sy wederkoms. Met sy wederkoms voltooi Hy sy verlossingswerk. Dan is die volle getal van die uitverkorenes vergader. Sy herskeppingswerk, wat met die verlossing van die mens begin, word dan afgerond wanneer Hy die nuwe hemel en die nuwe aarde daarstel (Openb21:1). Hand. 3:21 spreek van die "wederoprigting van alle dinge". Wanneer Hy sal kom, weet ons nie. Daarom moet

ons voortdurend waak (Matth. 25:13). Hy kom as Regter vir sy vyande en as Redder vir die gelowiges.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Was Christus se liggaam aan ontbinding oorgegee in die graf? (Ps. 16:10).
2. Wie was tipe van Christus in sy graf? (Matth. 12:40).
3. Hoe het Satan die lyde van Christus vermeerder? (Matth. 16:23; Joh. 18:11).
4. Wat is die verhouding van ons aardse liggaam tot die opstandingsliggaam? (I Kor. 15:35-44).
5. Watter opdrag het die kerk om te vervul voordat Christus weer sal kom? (Hand. 1:8; Matth. 24:14)

[75] HOOFSTUK XVI: DIE AMPTE VAN CHRISTUS (1)

1. DIE AMP EN DIE SKEPPING

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 6.

Adam was as hoof van die werkverbond tot drieërlei amp geroep. n Amp is n bepaalde opdrag waarin God iemand aanstel.

So was Adam:

- a. Profeet: Hy kon God sy Skepper reg ken, en Hy kon die deugde van God verkondig. Adam het die diere se name gegee. Hy kon met sy hoof God dien.
- b. Priester: Adam kon die Here van harte liefhê. Sy hart was aan God gewy.
- c. Koning: Hy moes as hoof van die skepping die skepsele regeer. Met sy hand moes hy God dien.

Die drievoudige amp het dus beantwoord aan die trekke van die beeld van God in die mens, nl. kennis, heiligheid en geregtigheid.

2. DIE AMP EN DIE SONDEVAL

Na die sondeval het God die mens nie van sy amp onthef nie, maar die mens het deur sy verdorwenheid onbekwaam geword tot die regte vervulling van sy amp. Net soos die mens nie die beeld van God deur die sonde totaal verloor het nie, so ook nie die ampte nie.

- a. Daarom kry ons niteenstaande die sonde die nabloei van die amp: **[76]**
 - (i) profeties, bv. die beoefening van die wetenskap;
 - (ii) priesterlik, bv. in die liefdadigheid onder die mense;
 - (iii) koninklik, bv. die eerbiediging van gesag in staat, gesin en maatskappy.
- b. Die sonde bring egter ook mee dat ons die verworping van die amp kry:
 - (i) profeties, bv. waarsêery, afgodery, goddeloosheid;
 - (ii) priesterlik, bv. gewetenloosheid, haat teen God;
 - (iii) koninklik, bv. magsmisbruik by die staat, revolusie en opstand.

3. CHRISTUS EN DIE CHRISTENE

Christus kom as tweede Adam en word tot die drievoudige amp verordineer en gesalf. Hy kom weer die amp na sy oorspronklike volheid vervul.

Die gelowiges is lede van die liggaam van Christus (I Kor. 12). Toe Christus as die Hoof gesalf is, is sy liggaam (die kerk en elke gelowige) met Hom gesalf. In die Ou Testament lees ons dat die salfolie op die hoof uitgegiet is en oor die hele liggaam afgeloop het (Ps. 133). Daarom het elke gelowige deel aan die salwing van Christus en beklee dus ook die ampte van profeet, priester en koning.

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 12.

4. DIE PROFETIESE AMP VAN CHRISTUS

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons uit Lukas 4:16-18 aflei aangaande Jesus se kennis van die Ou Testament?
2. Van wie spreek Moses in Deuteronomium 18:15-19?
3. Wie het sy profetiese werk voortgesit na die hemelvaart? (Hand. 1:8). **[77]**

a. Die bediening van die profetiese amp in die staat van vernedering.

As Profeet het Hy die ware kennis besit. Ons lees dat Hy toegeneem het in wysheid (Luk. 2:52). Sy taak was om die Vader te openbaar (Matth. 11:27: ". . . en niemand ken die Seun nie behalwe die Vader; ook ken niemand die Vader nie, behalwe die Seun en elkeen aan wie die Seun dit wil openbaar". Hierdie openbaring het op verskillende maniere plaasgevind, bv.:

- (i) redevoeringe: bergrede (Matth. 5-7), die rede oor die laaste dinge (Matth. 24; 25), afskeidsrede (Joh. 14; 15; 16), gelykenisse (Matth. 13 ens.) ;
- (ii) gesprekke, bv. met Nikodemus (Joh. 3) ; die Samaritaanse vrou (Joh. 4) ; die Fariseërs (Joh. 5) ;
- (iii) wonders, (bv. Matth. 12:9-20);
- (iv) aanhalings uit die Ou Testament (bv. Matth. 12:17-21; Luk. 4:16-19; Matth. 5:17-39, ens.).

As profeet het Hy ook gely, veral toe Hy bespot is in die huis van Kajafas (Matth. 26:68).

b. Die bediening van die profetiese amp in die staat van verhoging.

- (i) Christus sit sy werk na die hemelvaart voort deur die prediking van die evangelie, eers deur die apostels, later deur die bedienaars van die Woord, wat uitgaan tot sy Kerk en die heidene (Hand. 1:8; 11 Petr. 1:19). Elke erediens en katkisasie is vandag nog Christus se profetiese werk. Ook sending en evangelisasie is sy werk, waarvoor Hy mense gebruik. Die Heilige Gees verbind Hom aan Christus se Woord en bevestig die Woord (Joh. 16:14: "Hy sal My verheerlik, omdat Hy dit sal neem uit wat aan My behoort, en aan julle verkondig").
- (ii) Die gelowiges as profete. Christus herstel die ^[78] beeld van God in die gelowige en laat hom weer waarlik profeet wees. Die kennis mag die Christen opdoen uit Gods Woord. Handeling 17:11b: "Hulle het die woord met alle welwillendheid ontvang en elke dag die Skrifte ondersoek of hierdie dinge so was".

Maar die gelowiges moet ook die getuienis uitdra. Hulle is die lig van die wêreld (Matth. 5 14). Deur woord en daad moet die Christen Christus se profetiese werk voortsit. I Thessalonicense I:8: "Want van julle uit het die Woord van die Here weerklink . . . , maar ook op elke plek het julle geloof in God uitgegaan".

[79] HOOFSTUK XVII: DIE AMPTE VAN CHRISTUS (2)

1. DIE PRIESTERLIKE AMP VAN CHRISTUS

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Volgens watter orde is Christus Priester? (Hebr. 7:21)
2. Wat het die hoëpriester op die Groot Versoendag met die bloed gedoen? (Lev. 16:11-14, 16).

LEES: Hebreërs 9:11-12.

Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 21.

- a. Wat leer ons uit die priesterskap van die Ou-Testament?

In die Ou Testament is die Hoëpriesterskap van Christus afgebeeld deur die priesterskap in Israel. Die werk van die priester was om

- (i) deur offers vir die volk versoening te doen,
- (ii) vir die volk te bid,
- (iii) die volk te seën in die Naam van die Here.

Verder moet ons let op die beperkthede van die Ou-Testamentiese priesterskap:

- (i) Die priesters in Israel was uit die stam van Levi. Die priesterskap is dus geërf. Dit was die orde van Aäron. Christus was uit die stam van Juda, die koningstam. Tog was Hy ook Priester. Hy was dus nie Priester volgens die orde van Aäron in die weg van afstamming ^[80] nie maar volgens die orde van Melgisédek (Hebr. 7:10-14). Melgisédek was in die tyd van Abraham koning en priester van die stad Salem (Gen. 14:18). So is Christus Koning en Priester tegelyk volgens die orde van Melgisédek.
- (ii) Aäron se priesterskap was tydelik. Telkens moes 'n nuwe geslag die oue opvolg. Christus se amp is ewig, en dit gaan nie op 'n ander oor nie (Hebr. 7:24).
- (iii) Die Aäronitiese priesters moes eers vir hulle eie versoening offer en dan vir die volk (Lev. 16:11; Hebr. 7:27). Christus hoef nie eers vir sy eie sondes te betaal nie, want Hy is volmaak (Hebr. 7:28).

- b. Die bediening van die Priesterskap in die staat van vernedering

- (i) Hy het versoening berei deur Homself te offer Hebr. 7:27). Hy is die Paaslam (I Kor. 5:7). Hy was priester en offer tegelyk. Wat 'n wonder!
- (ii) Hy het vir die volk gebid (Joh. 17);
- (iii) Hy het die volk geseën, selfs die kinders (Matth. 10:16). As Priester het Christus swaar gely. Sy liefde is dikwels met haat beantwoord. Hoe donker was die lyde nie aan die kruis toe Hy Homself geoffer het nie? In sy verhoor is sy Priesterskap misken en verswyg.

- c. Die bediening van die Priesterskap in die staat van verhoging

- (i) Hy het ingegaan in die heiligdom van die hemel om daar vir ons voor die aangesig van God te verskyn (Hebr. 9:24). Die Heilige Gees gebruik die sakramente (Dooop en Nagmaal) om Christus se offerande ons ten goede te laat kom.
- (ii) Hy is ons Voorbidder en Voorspreker (I Joh. 2:1). Die Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 26, vra: "En wie sal eerder verhoor word as die eie, welbeminde ^[81] Seun van God?" En verder: "Waarom sal ons 'n ander advokaat soek, aangesien dit God behaag het om ons sy Seun as advokaat te gee?"
- (iii) Op verskillende wyse sit Hy ook sy priesterlike werk voort: Hy skenk ons sy seën. Dink aan die uitspraak van die seën by die erediens (II Kor. 13:13). Deur die barmhartigheidsdiens van die diakens steek Christus sy priesterlik hande na die hulpbehoewende uit. Elke gelowige is ook geroepe om priester te wees en moet sy lewe aan God as 'n lewende dankoffer toewy en met 'n mededeelsame hart die armes en ellendiges help.

2. DIE KONINKLIKE AMP VAN CHRISTUS

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat wou die Jode met Jesus doen? (Joh. 6:1-15).
2. Wat was die opskrif bo die kruis en in hoeveel tale? Joh. 19:19).

LEES: Matthéüs 28:18.

a. In die staat van vernedering

- (i) Sy koninklike mag was swaar versluier tydens sy omwandeling op aarde. Hy is as swakke kind gebore en het skynbaar sy koninklike heerlijkheid verborge gehou. Tog sien ons dit by tye deurkom, bv. in die wonders van die visvangs, die vermeerdering van die brode, opwekking uit die dode, ens.
- (ii) Hy het as Koning teen die Satan gestry (Matth. 4:1-11). Christus het ook ten opsigte van sy Koningskap swaar gely. Die Jode het dit misken, daarom wou hulle Hom koning maak (Joh. 6:15). Hulle het van Hom ook 'n spotkoning gemaak (Joh. 19:2-5).

b. In die staat van verhoging **[82]**

- (i) Met sy hemelvaart ontvang hy koninklike glorie en heerskappy (Openb. 12:10). Deur Hom regeer die Vader alle dinge.
- (ii) Hy beskerm en regeer sy kerk. Hy doen dit verai deur die ouderlingamp.
- (iii) Met sy wederkoms sal Hy as Koning op sy Regterstroon verskyn.
- (iv) Die gelowiges word geroep om soos konings teen die sonde te stry, om te leef uit die heerlike oorwinning van Christus. Uiteindelik sal die gelowiges met Christus in ewigheid regeer (Openb. 20:6).

[83] HOOFSTUK XVIII: DIE HEILIGE GEES

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 20.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons dit Psalm 104:30 aflei aangaande die werk van die Heilige Gees?
2. Wat lei ons af uit Handeling 5:3-4 aangaande die Persoon van die Heilige Gees?
3. Wat leer die Geloofsbelydenis van Athanasius ons van wie die Heilige Gees uitgaan? (Vgl. die Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 11).

1. DIE PERSOON VAN DIE HEILIGE GEES

a. Die Heilige Gees is die Derde Persoon in die Goddelike Drie-eenheid. Hy is nie maar 'n krag van God nie maar self God. Ons leer dit uit die volgende:

(i) Hy het Goddelike name.

"Die Here is die Gees, en waar die Gees van die Here is, daar is vryheid" (II Kor. 3:17). In Handeling 5:3 word gesê dat Ananias vir die Heilige Gees gelieg het en in vers 4 dat hy vir God gelieg het.

(ii) Hy het Goddelike deugde. "Waar sou ek heengaan vir u Gees en waarheen vlug vir u aangesig?" (Psalm 139:7).

(iii) Hy doen Goddelike werke. "En Ek sal die Vader bid, en Hy sal julle 'n ander Trooster gee om hy julle te bly tot in ewigheid" (Joh. 14:16): [84]

(iv) Hy ontvang Goddelike eer: "Die genade van die Here Jesus Christus en die liefde van God en die gemeenskap van die Heilige Gees sy met julle almal!" (II Kor. 13:13):

b. Die Heilige Gees gaan uit van die Vader en die Seun "maar die Trooster, die Heilige Gees wat die Vader in my Naam sal stuur, Hy sal julle alles leer ..." (Joh. 14:26). Wie die werk van die Heilige Gees van die werk van Christus losmaak, kom tot groot dwalinge, bv. die Mistisisme, wat leer dat die Heilige Gees ons lei sonder die Woord en aan elke gelowige apart besoek bring. By die sektes staan die rigting sterk. Hulle wil by die innerlike lig leef en nie by die Woord nie. 'n Ander dwaalspoor waarop mens beland as jy die Heilige Gees Van Christus losmaak, is die Ortodoksisme. Dan raak ons geloof verstar en versteen en hou ons vas aan Christus en die regverdigmaking maar vergeet die Heilige Gees en ons heiligmaking.

c. Die sonde teen die Heilige Gees. Dis 'n onvergeeflike sonde. In Mattheüs 12:31: staan "Daarom sê Ek vir julle: Elke sonde en lastering sal die mense vergewe word, maar die lastering teen die Gees sal die mense nie vergewe word nie". Hierdie sonde is 'n opsetlike sonde, nl. om in verhardheid van hart die werk van die Heilige Gees aan die duiwel toe te skryf (lees Hebr. 10:26-31). 'n Heiden of ongelowige kan dus nie hierdie sonde begaan nie. Alleen hulle wat die weg ken maar daarvan moedswillig afdwaal, kan dit bedryf. Dink aan Kapernaüm (Matth. 11:23-24). Ook Hebreërs 6:4-6 spreek van iemand wat die hemelse gawes gesmaak het en wat afvallig geword het.

Die ware gelowige kan nie in hierdie sonde val nie.

[85] Wanneer die kinders van God sondig, bedroef hulle die Heilige Gees en gaan weer om vergewing bid (Ef. 4:30). Wie hom skuldig maak aan die sonde teen die Heilige Gees, het geen berou nie, verhard hom en laster God. Hy kruisig die Seun weer (Hebr. 6:6).

2. DIE WERK VAN DIE HEILIGE GEES

a. Met die skepping. Ons lees reeds in Genesis 1:2 dat die Gees van God gewerk het. Hy het naamlik gesweer oor die watervloed en het so die lewe gewek op die woeste aarde. Volgens Psalm 104:30 vernuut Hy die gelaat van die aarde. Die seëninge in die natuur is van Hom afkomstig.

b. Onder die Ou-Testamentiese bondsvolk.

- (i) Hy versier die mens met talente en gawes, bv. Besáleël en Ohóliab met die bou van die tabernakel (Ex. 31:2-5).
 - (ii) Toe Saul tot koning gesalf is, het die Heilige Gees oor hom vaardig geword. Later het die Gees van hom gewyk en was met Dawid (1 Sam. 18:12).
- c. In die Nuwe Testament
- (i) Hy het by die geboorte van Christus opgetree (Luk. 1:35).
 - (ii) Die Heilige Gees het op Christus gekom (Luk. 3:22). Daardeur is Hy gesalf met die Heilige Gees.
 - (iii) Op Pinksterdag is Hy uitgestort om by die kerk te woon (Hand. 2:1-4).
- d. Sy werk is nou om ons van Christus te leer (Joh14:26), en daarvoor gebruik Hy sy Woord; en om ons na Christus te lei (Joh. 16:13).

Hy is dus die Lewewekker wat die geloof in die sondaar se hart plant en hom in Christus inlyf (Joh. 3:1-8). Hy pas die weldade van Christus aan die ^[86] gelowige toe en berei so die kerk as bruid om haar hemelse Bruidegom te ontmoet. Elke gelowige is na liggaam en siel 'n tempel van die Heilige Gees (I Kor. 6:19). Hierdie werk van die Heilige Gees, nl. die toepassing van die werk van Christus, bring ons na die volgende hoofstuk oor die heilsorde.

[87] HOOFSTUK XIX: DIE HEILSORDE (1)

1. GOD SE WERK IS VOLKOME

Die heilsorde is die weg waarlangs die Vader ons die weldade wat die Seun verwerf het, deur die Heilige Gees in die genadeverbond deelagtig maak. Ons moet onderskei tussen die verwerwing en die toepassing van die heil. Christus het deur sy plekbekledende voldoening die geregtigheid en heiligheid en ewige lewe verwerf, maar wat sou dit ons baat as dit nie ons deel word nie? As iemand byvoorbeeld aan jou sê: Daar is R 1 000 in die bank, maak dit jou nog nie ryker nie. Eers as die R 1 000 op jou bankrekening is, is jy ryker.

Maar God se werk is volkome. Hy laat nie alleen die skatte verwerf nie maar laat dit ook toepas. Dit geskied langs 'n sekere weg, wat ons die heilsorde noem.

Hierdie orde is egter nie willekeurig nie. Dit gaan uit van die totale verdorwenheid van die mens. As die mens die heil in Christus deelagtig moet word, kan dit nie van homself uitgaan nie. God se werk en sy genade staan voorop. Dis Hy wat die mens verkies. Hom roep en wederbaar en Hom laat glo.

Is die koms van Christus 'n wonder, nie minder kan ons ons verwonder oor hierdie genadewerk van God in ons nie! In Romeine 8:30 staan: "en die wat Hy vantevore verordineer het, die het Hy ook geroep; en die ^[88] wat Hy geroep het, die het Hy ook geregverdig; en die wat Hy geregverdig het, die het Hy ook verheerlik".

Die Pelagiane en Remonstrante ontken die mens se verdorwenheid. In moderne vorm kom dit voor by verskillende sektes en sektariese strominge. Hulle meen dat die mens aan God 'n kans moet gee om in hom te werk. Daarom stel hulle die bekering voorop en daarna die wedergeboorte. Die saligheid hang so van die mens af. Die genade word slegs 'n hulpmiddel.

Die Heilige Skrif en die belydenisskrifte leer egter dat ook die toepassing van die heil in Christus alles genade is en stel daarom die orde soos volg: Roeping, wedergeboorte, geloof, bekering, regverdigmaking, heiligmaking, volharding van die heiliges en heerlikmaking.

2. DIE ROEPING

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 65;
Romeine 10:14, 16.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat is die onverganklike saad waardeur 'n mens wedergebore word? (I Petr. 1:23).
2. Wat word ons in die gelykenis van die saaiër geleer? (Matth. 13:18-23).
3. Wat moes Esegïël met die doodsbeendere doen? (Eseg. 37:1-10).

Ons onderskei die volgende:

- a. Die roeping deur die algemene openbaring. Ons het reeds gehandel oor die algemene openbaring van God (hfst. II). Ons het gesien dat God Hom in die natuur of die skepping openbaar. Dit vertel ook die eer van God.

Daardeur word die mens ook tot God geroep. Tog is ^[89] hierdie roeping nie voldoende nie. Sonder die roeping deur die Heilige Skrif kan ons nie die roepstem van God in sy skepping en regering van die wêreld mooi hoor nie. Maar hierdie roeping is tog so dat die mens sonder verontskuldiging sal wees. Niemand sal in die oordeelsdag kan sê: Ek het nie geweet nie. Romeine 1:20: "Want sy onsigbare dinge kan van die skepping van die wêreld af in sy werke verstaan en duidelik gesien word, naamlik sy ewige krag en goddelikheid, sodat hulle sonder verontskuldiging kan wees".

- b. Die roeping deur die besondere openbaring. God laat sy Woord verkondig om die mens tot geloof te bring. Christus sit sy profetiese werk deur die eeue voort in die prediking van die Woord (Dordtse Leerreëls, I Par. 3). God laat sy roeping gaan aan alle mense. (Rom. 10:14, 15: "Want hoe kan hulle in Hom glo van wie hulle nie gehoor het nie"? En hoe kan hulle hoor sonder een wat

preek? En hoe kan hulle preek as hulle nie gestuur word nie?" Die roeping deur die evangelie geskied in alle erns (Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 8).

c. Die uitwerking van die roeping.

- (i) Die roeping deur die Skrif word nie deur alle mense met geloof en bekering beantwoord nie. "Die skuld daarvan lê nie in die Evangelie of in Christus wat deur die Evangelie aangebied is nie, ook nie in God wat deur die Evangelie roep en selfs ook aan hulle wat Hy roep, verskillende gawes meedeel nie, maar in die geroepenes self ..." (Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 9). Die gelykenis van die saaiër (Matth. 13) leer ons die verskillende uitwerking van die roeping. By baie verstik die saad of kom nie op nie.
- (ii) Ander luister na die roepstem van God en kom, maar dit kan nie aan die mens toegeskryf word nie maar ^[90] aan God, wat die mens se hart wat gesluit is, deur die wedergeboorte open (Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 11).

3. DIE WEDERGEBOORTE

- a. Die noodsaaklikheid van die wedergeboorte. Aan gesien die mens dood is deur die sonde (Ef. 2:1), moet hy lewend gemaak word voordat hy uit die sonde kan opstaan. Hy kan hom nie self lewend maak nie.

Maar God maak lewend. Dis wat ons onder die wedergeboorte verstaan. Die Heilige Gees wek die nuwe lewe in die hart van die sondaar. By die wedergeboorte is die mens heeltemal passief. Dis net God se werk (Joh. 3:3: " ... as iemand nie weer gebore word nie, kan hy die koninkryk van God nie sien nie").

- b. Die wonder van die wedergeboorte. Die wedergeboorte is 'n geheel bonatuurlike, baie kragtige en tegelyk baie soete, wonderbare, verborge en onuitspreeklike werking wat in sy krag nie minder of geringer is as die skepping of die opwekking van die dode nie" (Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 12).

Die skepping is 'n wonder! Ons kan ons alleen verwonder oor die grootheid van die werk van God.

Die opstanding uit die dode! Daaroor staan ons verstom!

En dat iemand in Christus glo, is nie vanselfsprekend nie maar 'n wonder van God. Geen wonder dat die engele juig oor een sondaar wat hom bekeer nie (Luk. 15:10).

Die wedergeboorte word nie teweeggebring deur middel van die uiterlike prediking alleen nie maar is 'n direkte werking van die Heilige Gees in die hart om dit te vermurf en in die wil nuwe hoedanighede in te stort wat ^[91] die weerspanningheid wegneem. (Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 11, 12).

- c. Die aard van die wedergeboorte.

- (i) Die wedergeboorte is onverganklik (I Petr. 1:23: "want julle is wedergebore ... uit onverganklike saad").
- (ii) Die wedergeboorte is verborge Ons weet nie altyd wanneer die wedergeboorte plaasvind nie. Dis belangrik om te weet dat dit plaasgevind het. God werk dit op sy tyd en wyse.
- (iii) Die vrugte van die wedergeboorte is openbaar, nl. die geloof (Rom. 8:14: "Want almal wat deur die Gees van God gelei word, hulle is kinders van God").

[92] HOOFSTUK XX: DIE HEILSORDE (2) DIE GELOOF

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom is die geloof 'n gawe van God? (Ef. 2:1-10).
2. Wat doen die bediening van die Woord aan ons geloof? (Heidelbergse Kategismus, vr. 65).
3. Waarom is die geloof noodsaaklik? (Joh. 6:47-56).

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 7.

1. DIE ONMISBAARHEID VAN DIE GELOOF

Die Heilige Skrif leer ons dat alleen die wat in Christus glo, die ewige lewe het (Joh. 3:16). Alleen deur die geloof in Christus Jesus is daar versoening moontlik. Christus is die plekbekledende Borg alleen vir hulle wat in Hom glo. Sonder die geloof kan niemand die saligheid verkry nie (Dordtse Leerreëls, I, par. 4). Deur die geloof word die weldade van Christus aangeneem waardeur ons geregverdig word.

2. DIE WESE VAN DIE GELOOF

In die algemeen kan ons sê dat die geloof die lewensband is wat ons met God verbind. Die geloof lê beslag op die hele mens. Daarom kan ons die geloof onderskei in die volgende: [93]

- a. Geloofskennis. Die hoof van die gelowige word verlig, sodat hy die Woord van God waaragtig glo. Die gelowige is profeet.
- b. Geloofsvertroue. In die hart werk die Heilige Gees die vertrou dat Christus ook vir jou gesterf het en jy jou toevlug na God moet neem. Die gelowige is priester wat homself aan God offer.
- c. Geloofswerke. Ook die hand word deur God in die geloof opgeëis. Die geloof is ook 'n daad (Joh. 2:17: "Net so is ook die geloof, as dit geen werke het nie, in sigself dood"). Die gelowige is koning wat teen die sonde moet stry (I Tim. 6:12: "Stry die goeie stryd van die geloof").

3. DIE OORSPRONG VAN DIE GELOOF

In die wedergeboorte plant die Heilige Gees die kiem van die ware geloof. 'n Mens kan nie uit homself glo nie; dis 'n gawe van God aan sy uitverkorenes (Ef. 2:8, 9). Deur die prediking van die Woord groei die geloof uit tot 'n vaste oortuiging en vertrou.

Dordtse Leerreëls, 111 en IV, par. 14: "So is die geloof dan 'n gawe van God; nie omdat dit aan die vrye wil van die mens deur God aangebied word nie, maar omdat dit die mens inderdaad meegedeel, ingegee en ingestort word".

Ons onderskei tussen die geloofsvermoë of die geloof as hebbelikheid wat by die wedergeboorte ontvang word, en die geloofsakte of geloof as daad waartoe die kiem van die geloof uitgroei onder die voortgaande bearbeiding van Gods Woord en Gees. Die versterking van die geloof vind deur die bediening van die Woord en Sakramente plaas.

[94] 4. DIE SEKERHEID VAN DIE GELOOF

Die sekerheid hoort wesenlik tot die geloof. Die Heilige Gees gebruik juis die middels van Woord en Sakrament om ons die vaste sekerheid te gee. Hierdie sekerheid lê nie in die mens nie maar in die vastigheid van God se Woord en werke. Judas, vers 20: "Maar julle, geliefdes, moet julleself opbou in jul allerheiligste geloof en in die Heilige Gees bid". (Vgl. Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 17).

5. DIE VALS GELOOF

Daar is veral drie soorte onegte of vals geloof:

- a. Die historiese geloof. Dis alleen die Verstandelike aanvaarding van die waarheid. Dit is sonder diepte en erns en lei tot koue verstandheid. (Vgl. die saad wat op die harde grond geval het, Matth. 13:19).
- b. Die tydgeloof. Hier tree die gevoel op die voorgrond. Die gevoelsopsweping duur 'n tydlank, maar ook hier is geen diepte nie. (Vgl. die saad wat op die rotsagtige plekke geval het, Matth. 13:20, 21.) By die geringste teenstand word die geloof afgelê.
- c. Die wondergeloof. Hier tree die wil weer op die voorgrond. Die mens vestig die vertroue op 'n bonatuurlike wonder van God. Dink aan die nege melaatse wat geglo het tot hulle genees was en toe weggegaan het (Luk. 17:11-19). Baie mense ken die geloof in dae van siekte en stryd. Dan bid hulle om genesing en beloop om God te dien, maar netnou is alles vergeet.

Die ware geloof omvat verstand, gevoel en wil. 'n Gelowige dink anders, voel anders en wil anders as die ongelowige.

[95] HOOFSTUK XXI: DIE HEILSORDE (3)

DIE BEKERING

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 33.

1. BEKERING AS 'N DAAD VAN GOD

In die Ou Testament word vyf maal en in die Nuwe Testament drie maal gespreek oor die bekering as die werk van God in die sondaar (vgl. Jer. 31:18 en Hand. 11:18). Omdat die geloof 'n gawe van God is en die bekering die vrug van die geloof, kom die bekering ook van Hom.

Die Dordtse Leerreëls bring die bekering en die geloof saam in verband met die wedergeboorte (vgl. hfst. III en IV, par. 16: "Daarom werk hierdie goddelike genade van die wedergeboorte in die mense nie asof hulle stokke en blokke is nie, dit vernietig die wil en sy eienskappe nie . . . maar maak dit geestelik lewend, genees dit, verbeter dit en buig dit tegelykertyd lieflik en kragtiglik. . .").

2. BEKERING AS DAAD VAN DIE MENS

In die Ou Testament word vier-en-sewentig maal en in die Nuwe Testament ses-en-twintig maal oor die bekering gespreek. God skenk die gawe van die geloof maar eis dat dit vrugte moet dra (Hosea 14:2, 3; Mark. 1:15).

[96] Die mens is in die bekering nie passief soos in die wedergeboorte nie. Dit is sy verantwoordelikheid om vrugte van bekering te dra. Maar as hy dit dra, het hy niks om op te roem nie (Gal. 6:14a: "Maar wat my betref, mag ek nooit roem nie").

3. WORTELBEKERING EN DAAGLIKSE BEKERING

Ons onderskei tussen die wortelbekering en die daaglikse bekering.

a. Die eerste of wortelbekering. Dit is ook 'n vrug van die geloof maar val dikwels saam met die "kom tot die geloof". Dit kan op verskillende maniere geskied: Plotseling (bv. die sipier van Filippi, Hand. 16:27), sonder skokke (Lidia, Hand. 16:14-16). Iemand wat van jongs af in die Skrif opgevoed is, mis die skokkende bekering van iemand wat eers met hart en siel die sonde gedien het.

In die eerste bekering is veral drie momente te onderskei; inkeer tot sigself, afkeer van die sonde en terugkeer tot God. In II Korinthiërs 7:10 staan: "Want die droefheid volgens die wil van God werk 'n onberoulike bekering tot verlossing ..." In die gelykenis van die verlore seun (Luk. 15:11-31) sien ons hierdie drie momente baie duidelik.

As iemand dus vra of jy bekeer is, en dAäronder bedoel of jy glo, dan is dit in hierdie sin wat hy oor bekering praat. Op die vraag kan die gelowige ja antwoord. As iemand egter vra of jy bekeer is en daarmee bedoel of jy sonder sonde is en die bekering nie nodig het nie, dan kan die gelowige nooit ja sê nie. Daarom moet ons ook stil staan by

- b. Die daaglikse bekering. Dit sien op 'n [97] voortdurende proses wat eers met die dood ophou. Hier is sprake van
- (i) die afsterwe van die oue mens, 'n voortdurende stryd teen die sonde en berou oor die sonde, en
 - (ii) die opstanding van die nuwe mens (Ef. 4:24), 'n aanhoudende vreugde wat die gelowige in die wil van God moet koester. Die gelowige kry nooit klaar met hierdie bekering nie.

4. DIE BEKERING OMVAT ONS HELE LEWE

Die Bybel gebruik sowel in die Ou as Nuwe Testament veral twee woorde vir bekering.

- a. Die eerste beteken 'n verandering van opinie, van denke. 'n Bekeerde dink anders, het 'n ander

opinie as die ongelowige. Die Griekse woord *metanoia* dui op die verandering in gesindheid.

b. Die tweede woord wys op 'n verandering in lewensrigting. Die Griekse woord is *epistrophe*.

Die verandering van die lewenswandel volg op die verandering van gesindheid. In Handeling 3:19 gebruik Petrus albei die woorde as hy sê: "Kom dan tot inkeer (verandering van hart) en bekeer julle (verandering van lewensrigting) ..."

5. DIE SKYNBEKERING

Dis byna dieselfde as die tydgelooft. Die voortgaande bekering ontbreek. Dink aan Manasse (II Kron. 33).

Hy het hom wel in die gevangenis bekeer maar dit nie opgevolg deur die daaglikse bekering daarna nie. In Matthéüs 12:44-45 lees ons: "Dan sê hy: Ek sal teruggaan na my huis waar ek uitgegaan het. En hy kom en vind dit leeg, uitgeveeg en versier. Dan gaan hy en neem sewe ander geeste slegter as hyself met hom saam, ^[98] en hulle kom in en woon daar; en die laaste van daardie mens word erger as die eerste. So sal dit ook wees met hierdie bose geslag".

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Watter kenmerk van die ware bekering tref ons in Ps. 51 aan?
2. Wat is die vrugte van die Gees volgens Gal. 6:16-25 [?? Gal 5:16-25]?
3. Het die mens 'n vrye wil om te beslis of hy die genade-aanbod wil aanvaar of nie? (Dordtse Leerreëls, III en IV, par. 3).
4. Noem twee persone by wie die bekering geleidelik geskied het. (I Sam. 2:11; II Tim. 1:5; 3:15.)

[99] HOOFSTUK XXII: DIE HEILSORDE (4)

1. DIE REGVERDIGMAKING

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 23; Rom. 1:17.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarin bestaan ons regverdigmaking volgens Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 23?
 2. Waarom kan ons nie deur die werkverbond die ewige lewe verkry nie? (Hoofstuk XVI [?? Waarskynlik hoofstuk XII]).
 3. Gaan die volgende tekste na oor die begrip regverdigmaking: Exodus 23:7; 1 Konings 8:32; Jesaja 50:8.
 4. By regverdigmaking dink ons aan 'n hofsitting. Wie is die Regter? (Jes. 1:18). Wie is die beskuldigdes? (I Kor. 6:9-11).
- a. Wat is regverdigmaking? Onder die regverdigmaking verstaan ons die regterlike daad van God waardeur Hy die voldoening van Christus as Borg aan die uitverkorenes toereken. Rom. 3:23, 24: "want almal het gesondig en dit ontbreek hulle aan die heerlijkheid van God, en hulle word deur sy genade sonder verdienste geregverdig deur die verlossing wat in Christus Jesus is". Ons sien hieruit dat die regverdigmaking noodsaaklik is.

Ons het reeds tevore geleer dat die mens nie deur sy werke of langs die weg van die werkverbond die ewige lewe kan verkry nie. Aan God se reg moes voldoen word. Dit het ons Borg Jesus Christus gedoen. Maar net soos die erfskuld van Adam ons toegereken is, moet die [100] voldoening van Christus, die tweede Adam, aan ons toegereken word alvorens dit ons voor God vrystel.

Hierdie toerekening geskied by die regverdigmaking. Romeine 5:19: "Want soos deur die ongehoorsaamheid van die een mens baie tot sondaars gestel is, so sal ook deur die gehoorsaamheid van die Één baie tot regverdiges gestel word".

- b. Wanneer geskied die regverdigmaking?
- (i) God het in die ewigheid besluit om die voldoening van Christus aan die uitverkorenes toe te reken. Daarom het Christus as Borg gekom (Rom. 8:33).
 - (ii) Christus het in die volheid van die tyd gekom as Borg en vir die sondes ten volle betaal. Met sy opstanding is sy voldoening deur God aanvaar. (Rom. 4:25b: "wat opgewek is ter wille van ons regverdigmaking").
 - (iii) Die sondaar word by God geregverdig wanneer hy in die geloof Christus omhels. Romeine 3:28: "Ons neem dus aan dat die mens geregverdig word deur die geloof sonder die werke van die wet".
Die geloof is dus die middel waardeur ons deel kry aan die voldoening van Christus tot 'n versoening van ons sondes (Rom. 5:1: "omdat ons dan uit die geloof geregverdig is, het ons vrede by God deur onse Here Jesus Christus").
 - (iv) Met die oordeelsdag word die gelowiges openlik regverdig verklaar en ontvang hulle die vrypraak. (Matth. 25:34: "Dan sal die Koning vir die wat aan sy regterhand is, sê: Kom julle geseëndes van my Vader, beërf die koninkryk van die hemele wat vir julle berei is van die grondlegging van die wêreld af").
- c. Die oorsaak van die regverdigmaking. Die reg verdigmaking geskied nie op grond van ons werke of [101] verdienste nie (Rom. 3:23), en ook nie op grond van die waardigheid van ons geloof nie.

Die oorsake van die regverdigmaking is die volgende:

- (i) Die barmhartigheid van die Vader is die werkende oorsaak (Rom. 8:33).
- (ii) Die borgskap van die Seun is die verdienende oorsaak (Rom. 5:25).
- (iii) Die geloof, gewerk deur die Heilige Gees is die middellike of instrumentele oorsaak. Filippense

3:9: " ... en in Hom gevind te word, nie met my geregtigheid wat uit die wet is nie, maar met die wat deur die geloof in Christus is, die geregtigheid wat uit God is deur die geloof").

d. Waarin bestaan die regverdigmaking? Die regverdige ontvang deur die toerekening van Christus se verdienste:

(i) Die vergewing van die sonde.

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 56.

Daarom mag ons nooit in die sonde volhard nie maar moet ons berou hê dat ons telkens weer God deur ons sondes vertoorn. So kry ons die vrede by God (Rom. 5:1) en kan ons met Paulus roem (Rom. 8:31b): "As God vir ons is, wie kan teen ons wees?"

(ii) Die toegang tot die ewige heerlikheid en die reg op die erfenis wat Christus vir ons verwerf het. (I Petr. 1:4: "sodat ons 'n onverganklike en onbesmette en onverwelklike erfenis kan verkry, wat in die hemele bewaar is vir ons").

En die einddoel van die regverdiging is die eer van God "tot lof van die heerlikheid van sy genade waarmee Hy ons begenadig het in die Geliefde" (Ef. 1:6).

[102] 2. DIE HEILIGMAKING.

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 32.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Het ons goeie werke saligmakende betekenis? (Luk. 17:10">.
2. Waarom kan ons goeie werke nie die grond van ons saligheid wees nie? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 24).
3. Waarom moet die heiligmaking nagejaag word? (Hebr. 12:14).

a. Wat is die heiligmaking? Die geloof waardeur ons geregverdig word, openbaar hom in goeie werke of in 'n nuwe lewe.

(i) Die heiligmaking is enersyds 'n daad van die Heilige Gees, wat ons na die beeld van God vernuwe. (Rom. 8:29: "Want die wat Hy vantevore geken het, die het Hy ook vantevore geordineer om gelykvormig te wees aan die beeld van sy Seun . . .").

(ii) Die heiligmaking is ook 'n daad van die gelowige (Hebr. 12:14) wat voortdurend moet geskied en is dieselfde as die daaglikse bekering. Die gelowige is geroepe om heilig te lewe (1 Petr. 1:15: "Maar soos Hy wat julle geroep het, heilig is, moet julle ook in jul hele lewenswandel heilig word").

b. Regverdigmaking en heiliging.

(i) Die regverdigmaking is 'n verklaring van God ten opsigte van ons en het betrekking op ons staat.

Die heiligmaking is 'n werk van God in ons en het betrekking op ons toestand.

(ii) Die regverdigmaking is 'n regterlike daad van God wat die erfskuld wegneem.

Die heiligmaking is 'n reinigende daad van God wat die erfsmet wegneem. **[103]**

(iii) Die regverdigmaking geskied eenmaal en is volkome.

Die heiligmaking geskied deur die hele lewe en bly hier ten dele.

(iv) Die heiligmaking volg uit die regverdigmaking en is die vrug daarvan.

c. Gevare wat ons bedreig, is:

(i) Die heiligmaking kan ten koste van die regverdigmaking beklemtoon word. Dis die fout onder andere van die Morele Herbewapening en ook van Remonstrantse rigtings. Die geloof en die belydenis kom op die agtergrond, terwyl die mening gehuldig word dat jy jou deur jou goeie

werke by die Here verdienstelik kan maak.

- (ii) Die regverdigmaking kan ten koste van die heiligmaking beklemtoon word. Dan kom dit aan op die suiwerheid van die leer, en die suiwerheid van die lewe word agterweë gelaat.

Ons moet albei hierdie beskouings ontvlug en soek na die juiste verhouding van die regverdigmaking en die heiligmaking.

Romeine 8:1: "Daar is dan nou geen veroordeling vir die wat in Christus Jesus is nie (Regverdigmaking), vir die wat nie na die vlees wandel nie, maar na die Gees" (Heiligmaking).

I Korinthiërs 6:20: "Want julle is duur gekoop (Regverdigmaking). Verheerlik God dan in julle liggaam en in julle gees wat aan God behoort" (Heiligmaking).

[104] HOOFSTUK XXIII: DIE HEILSORDE (5)

1. DIE VOLHARDING VAN DIE HEILIGES

LEES: Johannes 10:28;
Matthéüs 24:13.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons aflei uit hierdie twee tekste?
 2. Waar kry 'n mens die sekerheid van die saligheid volgens die Dordtse Leerreëls, V, par. 9, 10?
 3. Waarom kan hierdie versekerdheid die gelowiges nie sorgeloos maak nie? (Dordtse Leerreëls, V, par. 12).
- a. Wat is die volharding van die heiliges?
- (i) Wanneer hier van "heiliges" sprake is, bedoel dit nie sondelose mense nie maar gelowiges wat in Christus geheilig is.
 - (ii) Met die volharding word bedoel dat die ware geloof onverliesbaar is en dat die ware gelowige nooit uit die genade van God kan verval nie.
- b. Die volharding is 'n gawe van God.
- (i) Die Heilige Skrif leer ons dat God sy werk aan en in die gelowige nie laat vaar nie maar die gelowiges tot die einde toe bewaar.
Romeine 11:29: "Want die genadegawes en die roeping van God is onberoulik".
I Petrus 5:10: "En mag die God van alle genade [105] self, wat ons geroep het tot sy ewige heerlikheid in Christus Jesus . . . julle volmaak, bevestig, versterk en grondves!" Die grond van hierdie bewaring lê in die Drie-enige God, "omdat sy raad nie verander nie, sy belofte nie gebreek, die roeping na sy voorneme nie herroep, die verdienste, voorbidding en bewaring van Christus nie kragteloos gemaak en ook die verseëling van die Heilige Gees nie verydel of vernietig kan word nie" (Dordtse Leerreëls, V, par. 8).
 - (ii) Hierdie bewaring beteken nie dat die gelowiges nie ook in sonde kan val nie. Daarvan getuig die droewige val van Dawid, Petrus en van onself, wat daagliks struikel. Daardeur word God ten seerste vertoorn en die Heilige Gees bedroef, maar God skenk weer berou en verander nie die besluit van sy uitverkiesing nie en bewaar die gelowiges dat hulle nie so ver verval dat hulle uit die staat van die regverdigmaking uitval nie (Dordtse Leerreëls, V, par. 4, 5, 6).
- c. Die volharding is die roeping van die gelowige. Hierdie bewaring van God neem nie die verantwoordelikheid van die gelowige weg nie. Die stryd van die geloof moet gestry word (I Tim. 6:12). Daarom sê Paulus: "Nie dat ek dit al verkry het of al volmaak is nie, maar ek jaag daarna of ek dit ook kan gryp, omdat ek ook deur Christus Jesus gegryp is" (Filipp. 3:12). Hier verbind Paulus die werk van God (gegryp is) met sy werk (jaag). God voltrek die genade van sy bewaring dus deur ons.
- d. Die sekerheid van die volharding,
- (i) Ons verkry die sekerheid nie deur 'n besondere openbaring aan ons nie maar uit die geloof aan God se [106] beloftes. Die sekerheid rus in die onveranderlikheid van Gods Raad. Psalm 33:11a: "Die raad van die Here bestaan vir ewig".
 - (ii) Die sekerheid rus verder op die getuienis van die Heilige Gees.
Romeine 8:16: "Die Gees self getuig saam met ons gees dat ons kinders van God is".
 - (iii) Verder word die sekerheid verkry "uit die ernstige en heilige strewe na 'n goeie gewete en goeie werke". (Dordtse Leerreëls, V, par. 10).

Namate ons geloof dus werksaam is en vrug dra, na die mate word ons verseker van ons saligheid. Daarom mag die gelowige nooit in die sonde bly lê en hom daarin verhard nie. So is die oordenking van hierdie weldaad die prikkel tot ernstige en gedurige beoefening van goeie werke (Dordtse

Leerreëls, V, par. 12).

2. DIE HEERLIKMAKING

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 22.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarheen gaan die siel van die gelowige na die sterwe? (Filipp. 1:21-23).
 2. Waarna moet die gelowige verlang? (Rom. 8:22, 23).
 3. Hoe sal ons wees by die wederkoms van Christus? (I Joh. 3:2; Filipp. 3:21).
- a. Wat is die heerlikmaking? Die heerlikmaking is die voltooiing van die genadewerk van God vir die uitverkorenes. Hier op aarde het ons alleen die beginsel van die ewige vreugde. Maar die werk wat God begin het, sal Hy voleindig. ^[107]
- b. Momente in die heerlikmaking.
- (i) By die sterwe. By die sterwe gaan die siel van die gelowige na Christus in die hemel (Filipp. 1:23).
 - (ii) By die voleinding. Met die wederkoms van Christus sal almal uit die dode opstaan. Die liggaam van die gelowige word dan gelykvormig aan die verheerlikte liggaam van Christus en verenig met die siel om op die nuwe herstelde aarde te woon (Filipp. 3:21) (Vgl. die hoofstukke oor die Laaste Dinge).

[108] HOOFSTUK XXIV: DIE WET VAN GOD (1)

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 3, 4, 5, 93, 114, 115.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Noem een van die doeleindes van die wet? (Gal. 3:24).
2. Waarom kan ons nie uit die werke van die wet geregverdig word nie? (Rom. 3:21-28).
3. As ons deur die geloof geregverdig word, beteken dit dat ons die Wet van God nou maar kan vergeet? (Rom. 3:31).

1. DIE AFSKAFFING VAN DIE SEREMONIËLE WET

Die seremoniële wet bevat voorskrifte vir die erediens onder Israel. Hierdie wet is nie op ons van toepassing nie, omdat die Ou-Testamentiese erediens 'n afskaduwing van die werk van Christus was. Die seremonies en sinnebeelde is deur Christus vervul. Vir ons het dit alleen die betekenis dat dit ons die werk van Christus beter laat verstaan. (Lees Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 25).

In die seremoniële wet word gehandel oor:

- a. die heilige plekke, bv. die tabernakel, tempel ens. maar in die Nuwe Testament word die gemeente die tempel van God en nie die kerkgebou nie (I Kor. 3:16, 17);
- b. heilige persone, bv. die priesters uit die huis van Levi en die hoëpriesters uit die huis van Aäron;
- c. heilige tye, bv. Paasfees, Groot Versoendag, ens.;
- d. heilige sake, bv. brandoffers, soenoffers ens.

[109] 2. DIE INGESKAPE SEDEWET IS ONVOLDOENDE

God het sy wet oorspronklik in die hart van die mens gelê. Dit was geskryf op die vleestafels van die hart. Die sonde het die wet van God in die hart grotendeels doodgegee, sodat dit nodig was dat die Here dit op die kliptafels aan Moses moes gee (Ex. 20). Tog het alle mense nog kennis van goed en kwaad deur die oorblyfsels van die ingeskape wet en die gewete (Rom. 2:14, 15). Hierdie kennis is egter gebrekkig, en die gewete is dikwels toegeskroei met 'n brandyster (I Tim. 4:2). Daarom is die wet van God nodig sodat ons sy wil kan ken.

In die nuwe bedeling wil God dat sy wet ingeskryf sal wees op die vleestafels van die hart soos by die oorspronklike mens (II Kor. 3:3). Ons moet dus die wet van God nie slegs van buite ken nie, maar ons moet met ons hele hart daarna lewe. (Jeremia 31:33: "Maar dit is die verbond wat Ek ná die dae met die huis van Israel sal sluit, spreek die Here: Ek gee my wet in hulle binneste en skrywe dit op hulle hart . . . ")

3. DIE DOEL VAN DIE WET IN DIE NUWE BEDELING

Kragtens die werkverbond kon Adam deur die werke van die wet die ewige lewe verkry. Onder die genadeverbond kan niemand deur die onderhouding van die wet salig word nie. Christus het hierdie wet vervul en vir ons die geregtigheid verwerf. Tog het die Wet nog betekenis behou vir die gelowige:

- a. As kenbron van ons ellende. "Want deur die wet is die kennis van die sonde." Rom. 3:20b: (vgl. Rom. 7:7).

[110] Die gelowige moet die wet van God voor oë hou soos n spieël, en dan word aan hom sy tekortkominge en doemwaardigheid ontdek. Die wet van God ontmasker die verwaande mens wat meen dat hy nie sonde het nie.

- b. As tugmeester na Christus. "Die wet was dus ons tugmeester na Christus . . ." (Gal. 3:24a.) Hoe

beter ons ons sonde ken, des te begeriger word ons om die vergewing van die sonde en die geregtigheid in Christus te soek.

- c. As reël vir ons dankbaarheidslewe. Die gelowige moet trag om in sy daaglikse bekering (heiligmaking) volgens die wet van God te lewe. "Want ek verlustig my in die wet van God na die innerlike mens". (Rom. 7:22).

Hoewel ons die wet van God in hierdie lewe nie ten volle kan hou nie, moet daar 'n ernstige voorneme wees om na al die gebooie te begin lewe (Ps. 1:2: "maar sy behae is in die wet van die Here, en hy oordink sy wet dag en nag").

Die gelowige kan hom verlustig in die wet. Die juk van Christus is sag, en sy las is lig (Matth. 11:29); sy gebooie is nie swaar nie (I Joh. 5:3). Die ongelowige kan hom nie aan die wet onderwerp nie, omdat hy in vyandskap met God lewe (Rom. 8:7).

4. DIE INDELING VAN DIE WET

Die Wet word in twee tafels verdeel:

- a. in die eerste tafel met vier gebooie word ons verhouding tot God gereël;
- b. in die tweede tafel met ses gebooie word ons verhouding tot die medemens gereël.

Ons het tevore gesien dat die ware lewe 'n lewe in gemeenskap is. Die dood is die verbreking van alle **[111]** gemeenskap met God en met die mens. Wie dus in die spore van die wet van God lewe, leef die ware lewe. Die ware, egte lewe ken die twee lyne volgens die wet: die lyn na bo: die verhouding met God, en die horisontale lyn: die verhouding met die medemens. As een van hierdie lyne ontbreek, leef die mens nie die ware lewe nie

Neem ons die lyn na bo weg, word die verhouding met God versteur of verbreek, dan word hierdie wêreld alles en word die mens erger as die dier (Jes. 1:3: "'n Os ken sy besitter en 'n esel die krip van sy eienaar, maar Israel het geen kennis nie, my volk verstaan nie"). Neem ons die horisontale lyn weg, word die verhouding met die medemens versteur en trek die mens hom terug in die klooster en vermy die lewe. Die eerste oortreding lei tot wêreldgelykvormigheid; die tweede tot wêreldmyding. Alleen in die harmoniese verbinding van die twee lyne leef ons 'n ware lewe, 'n lewe in gemeenskap.

[112] HOOFSTUK XXV: DIE WET VAN GOD (2)

1. DIE EERSTE GEBOD

"Jy mag geen ander gode voor my aangesig hê nie"

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 94, 95.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom het Israel in die woestyn afgodery bedryf? (Ex. 32:1-8).
 2. Wat sal God volgens Jesaja 65:11, 12 met die oortreder van die eerste gebod doen?
 3. Wat moet ons dink van die gelukbringers? (Vgl. Jes. 65:11).
 4. Wat is Mammon? (Matth. 6:24).
 5. Wanneer is 'n mens goddeloos (Judas vs. 4) en wat moet ons teenoor die goddelose doen? (Judas vs. 14, 15).
- a. God verbied in hierdie gebod:
- (i) Afgodery: Dis om in die plek van God of naas God iets of iemand te hê waarop vertroue gestel word. Ou afgode was: Dagon (by die Filistyne) ; Baal (by die Kanaäniete) ; Mardoek en Bel (by die Babiloniërs) en die goue kalf (by Israel en Egipte). Moderne afgode is: geld, eer, noodlot, gelukbringers, lotery. Mammon is enigiets waarop mens vertrou (Mammon kom van die Hebreeuse woord *amoen* wat "vertrou" beteken). Met lotery, byvoorbeeld, word op die geluk vertrou.
 - (ii) Towery: Dit is om God se almag na te doen. **[113]**
 - (iii) Waarsêery: Dit is om God se alwetendheid na te doen.
 - (iv) Bygeloof: Dit is die verwagting van goeie of slegte invloed uit gewone natuurlike dinge.
 - (v) Aanroeping van skepsele asof hulle God is.
- b. God gebied hier: Die ware godsdiens met oorgegewenheid van hart, dit is die kennis van God (hoof), die vertrou op God (hart), en die doen van Gods wil (hand).

2. DIE TWEDE GEBOD.

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 38.
Exodus 20:4—C

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom is Saul as koning afgesit? Watter geboorte het hy oortree? (I Sam. 15:22, 23).
 2. Vir watter sonde staan Jeróbeam I bekend (I Kon. 12:28—33).
 3. Mag ons 'n prent van Jesus maak? (Joh. 1:1, vgl. Jes. 40:18).
- a. God verbied in hierdie gebod:
- (i) Alle afbeelding van God. God moet in gees en waarheid gedien word (Joh. 4:23, 24). Dis dwaas om God te wil afbeeld. (Rom. 1:22, 23: "Terwyl hulle voorgee dat hulle wys is, het hulle dwaas geword en die heerlijkheid van die onverganklike God verander in die gelykvormigheid van die beeld van 'n verganklike mens en van voëls en viervoetige en kruipende diere".)
 - (ii) Alle eiewillige diens van God. Saul het byvoorbeeld teen die woord van die Here ingegaan en wou God op sy manier dien (I Sam. 15:15). God wil Hom nie laat dien op die manier wat die mens self bedink nie, **[114]** maar op die manier wat Hy in sy Woord voorskryf (vgl. Jes. 1:15).
- b. God gebied hier: Die ware erediens, d.w.s. hoe ons Hom moet dien. In die Ou Testament is dit in die seremoniële wet vir die volk Israel beskryf. In die Nuwe Testament wil die Here dat ons Hom moet dien in gees en waarheid, dat ons Hom moet aanroep deur onse Here Jesus Christus en wel in ons hart, in ons binnekamer, in ons huislike godsdiens oefeninge en in die openbare eredienste,

waar sy genademiddele bedien word.

In die diens van God wil Hy ons deur sy Woord leer, en daarom mag ons nie beelde of simbole gebruik wat die Woord wil vervang of verklaar nie.

[115] HOOFSTUK XXVI: DIE WET VAN GOD (3)

1. DIE DERDE GEBOD.

"Jy mag die Naam van die HERE jou God nie ydellik gebruik nie, want die HERE sal die een wat sy Naam ydellik gebruik, nie ongestraf laat bly nie."

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 99, 101.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE;

1. Noem twee Eiename van God en hulle betekenis. (Gen. 1:1; Ex. 3:14; Deut. 10:17; vgl. hfst. IV).
 2. Wat is met 'n vloeker in die Ou Testament gedoen? (Lev. 24:10-16.)
 3. Wie het die owerheid ingestel? (Rom. 13:1-7.)
- a. Wat God hier verbied.
- (i) Vloek. Uit vloektaal spreek die vermetelheid van die sondaar. Die mens gebruik vloekwoorde om krag aan sy eie swak argumente toe te voeg. So 'n vloeker is 'n swakkeling. Ander vloek in opstand teen God. Wat 'n sonde! Wie is die kleine mens om die hoë en verhewe God te laster?
 - (ii) Vals ede of onnodig sweer. Iemand wat sweer, roep God as getuie by. As iemand dan vals sweer, vra hy dat God sy leuen moet bevestig! Hoe verwaand is dit? Ook onnodige sweer moet vermy word. Ons ja moet ja wees, en ons nee nee (Matth. 5:37). ^[116]
 - (iii) Die verswyging van sy Naam. Ons mag ook nie toelaat dat iemand anders in ons teenwoordigheid God se Naam vloek of ydellik gebruik nie. Dan kry ons deel aan sy sonde (Spr. 29:24). Ons mag ook nie 'n neutrale standpunt inneem en sy Naam nie bely nie.
- b. Wat God hier gebied,
- (i) Die regte gebruik van sy Naam. Die Naam van God mag alleen met vrees en eerbied gebruik word. Ons mag sy Woord ook alleen eerbiedig ondersoek. Wanneer ons Hom aanroep, moet dit met ootmoed gebeur. Orals moet ons probeer om sy eer te bevorder. Waarom is lotery so 'n groot sonde? Deur die lot te werp vra mens van God 'n beslissing, en dis tog heiligskennis om God se guns te vra dat jou perd byvoorbeeld moet wen sodat jy verryk kan word.
 - (ii) Die regte gebruik van die eed. Omdat die eed ook 'n vorm van gebed is (God word as getuie bygeroep), is dit geoorloof wanneer die owerheid wat 'n dienaar van God is, dit eis. Christus het self die eed gebruik voor die Joodse Raad (Matth. 26:63, 64). Wanneer die owerheid van die onderdane 'n eed vra, dan erken so 'n owerheid God se oppergesag. In die kerk dra ons beloftes aan God die krag van 'n eed. Sulke belofte word byvoorbeeld gedoen by die doop, die huwelik, die aflegging van belydenis van geloof. Die eedswering is ook geoorloof wanneer die nood dit eis, maar ook dan moet dit die waarheid bevestig, tot eer van God en tot heil van ons naaste.

2. DIE VIERDE GEBOD.

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 38.
Exodus 20:8-11.

[117] **BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:**

1. Wat kan ons aflei uit Kolossense 2:16?
 2. Wat was Jesus se houding teenoor die Sabbat soos die Jode dit gevier het? (Mark. 2:23-3:6).
 3. Wat moes gebeur met die mens wat die Sabbat nie hou nie? (Ex. 31:12-18.)
 4. Waarom het baie Israëliete nie in die rus van Kanaän ingegaan nie? (Hebr. 4:1-11; Ps. 95:8-11.)
- a. Waarom die Sabbat onderhou moet word.
- (i) Die viering van die Sabbat is 'n skeppingsordinansie van God. God het die sewende dag gerus

van sy werk (Gen. 2:3: "En God het die sewende dag geseën en dit geheilig . . .").

- (ii) Die viering van die Sabbat is nodig as herinnering aan die verlossingsdaad van God (Deut. 5:15: "En jy moet daaraan dink dat jy in Egipteland 'n slaaf was en die HERE jou God jou daarvandaan uitgelei het").

b. Wanneer die Sabbat gevier moet word

- (i) In die Ou Testament. Israel moes op die sewende dag die Sabbat vier. Gedurende ses dae van werk word uitgesien na die rus op die sewende dag. Die Sabbat het op Vrydagaand sesuur (met sonsondergang) begin en geduur tot die volgende aand om sesuur.

Israel het behalwe die weeklikse Sabbat ook nog die Sabbatjaar gehad om die sewe jaar (Lev. 25:3) en elke 50ste jaar (7x7) die jubeljaar (Lev. 25:10).

- (ii) In die Nuwe Testament. Tot met sy sterwe het Christus ook die Sabbat op die sewende dag gevier en die wet volbring (Luk. 4:16b: "en soos Hy gewoon was, gaan Hy op die sabbatdag in die sinagoge , . . ").

[118] Christus was op die Sabbat in die graf. Sy begrafnis het net voor die aanvang van die Sabbat plaasgevind (Luk. 23:54: "En dit was die dag van die voorbereiding, en die sabbat wou aanbreek").

Christus het op die eerste dag opgestaan (Matth. 28:1) en verskyn aan Maria Magdalena (Joh. 20:1), die dissipels (Luk. 24:1), die Emmaüsgangers (Joh. 20:15), die tien dissipels (Joh. 20:20), en aan die elf dissipels met Thomas (Joh. 20:26).

In die eerste Christelike kerk kry die eerste dag spoedig 'n belangrike plek: met die uitstorting van die Heilige Gees en die stigting van die gemeente (Hand. 2:1,4, 41), samekomste op die dag (Hand. 20:7), en met die opsysit van hul gawes aan die armes (1 Kor. 16:2). Die Ou-Testamentiese gelowige het geleef in die verwagting dat die Christus sal kom. Maar toe Hy gekom het, is die wet volbring. Die Nieu-Testamentiese gelowige leef dus uit die verlossing en uit die rus. Ons mag as sabbatskinders God al die dae dien. Ons werke van dankbaarheid volg dus op die genade wat ontvang is. Daarom rus ons eers en dan werk ons.

Die ewige Sabbat dui op die rus wat die volk van God na hierdie lewe sal ingaan (Hebr. 4:9: "Daar bly dus 'n sabbatsrus oor vir die volk van God").

c. Hoe die Sabbat gevier moet word.

- (i) In die Ou Testament. Onder die ou bedeling is die viering van die Sabbat gereël deur die seremoniële wet: 'n dag waarop nie gewerk mag word nie (Lev. 23:3), waarop die toonbrode moes verdubbel word (Lev. 24:8), samekomste gehou is (Ps. 92) en 'n dag van fees (Lev. 23:3).

[119] Na die ballingskap het die rabbyne die sabbatswet opgesnipper in tallose kleinere bepalinge. So tref ons dit ook aan toe Christus gebore is.

- (ii) In die Nuwe Testament. Christus hou wel die Sabbat van die Ou Testament en kom gewoonlik in die sinagoge (Luk. 4:16). Maar Hy verbreek die mensgemaakte bepaling van die Fariseërs deur sy dissipels toe te laat om are te pluk (Mark. 2:23) en genesings te doen (Mark. 3:2). (Mark. 2:28: "Daarom is die Seun van die mens Here ook van die sabbat".)

In die eerste Christelike kerk was daar 'n sterk stroming (die Judaïsme) wat die seremoniële wet nie wou laat vaar nie. Paulus tree teen hulle op (Gal. 4:10: "Julle neem dae en maande en tye waar"). Hy noem dit 'n terugkeer tot "die swakke en armoedige eerste beginsels wat julle weer van voor af aan wil dien" (vs. 9). En verder beskou Paulus die Sabbat as behorende tot die skaduwees onder die ou bedeling (Kol. 2:16, 17: "Laat niemand julle dan oordeel in spys of in drank of met betrekking tot 'n fees of nuwemaan of sabbat nie, wat 'n skaduwee is van die toekomstige dinge . . .").

Deur die onderhouding van die Sabbat kan niemand die saligheid verkry nie. Niemand word deur die werke van die wet geregverdig nie (Gal. 4:24, 25). Daarom neem die viering van die sabbat nie 'n wettiese karakter aan nie.

d. God gebied in die vierde gebod

- (i) om die dag te gedenk — wat gedoen word deur op die dag te rus ,en met hierdie feesdag jou in God te verbly en in die Here te rus;
- (ii) om die dag te heilig, en dit gebied die ^[120] samekoms van die gemeente tot die diens van die Woord, die diens van die gebede, die diens van barmhartigheid en die bediening van die Sakramente.
- (iii) om die ewige Sabbat te begin deur die sonde elke dag te haat en uit die Gees van die Here te lewe.

e. God verbied in die gebod

- (i) die nalating van die gedenk deur onnodige arbeid;
- (ii) die nalating van die heiliging deur van die samekomste met die gemeente weg te bly (vgl. Hebr. 10:25: "en laat ons die onderlinge byeenkomste nie versuim soos sommige die gewoonte het nie . . . ").

[121] HOOFSTUK XXVII: DIE WET VAN GOD (4)

1. DIE VYFDE GEBOD

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 39.

Exodus 20:12.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom moet kinders hulle ouers gehoorsaam wees? (Kol. 3:20, 21).
 2. Wat het die apostel Paulus met Onésimus gedoen, en wie was Onésimus? (Filémon vs. 8-21).
 3. Wat was die sonde van Absalom? (II Sam. 15:1-10).
 4. 4 Het die owerheid ook 'n taak ten opsigte van die godsdienst? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 36.)
- a. Waar kom die gesag vandaan? Die vyfde gebod handel oor gesag. God wil dat ons ontsag moet hê vir almal wat oor ons gestel is. God is die absolute Gesaghebbber. Hy besit alle seggenskap. God voer egter sy gesag uit deur middel van mense wat Hy met gesag beklee.
- Rom. 13:1:"Laat elke mens hom onderwerp aan die magte wat oor hom gestel is, want daar is geen mag behalwe van God nie, en die wat daar is, is deur God ingestel". Wie die gesagsdraers verontagsaam, lig sy hand teen God.
- b. Die gesagskring. God het egter grense aan die gesag van mense as gesagsdraers gestel. Elke gesagsdraer het alleen gesag binne sy eie kring. Ouers het ^[122] byvoorbeeld nie gesag in die kerk of staat nie; onderwysers nie in die ouerhuis nie. Ons noem hier slegs die vernaamste gesagskringe waarin daar altyd gesagsdraers en gesagsonderdane is:
- (i) die huisgesin: ouers en kinders;
 - (ii) die staat: owerheid en onderdane;
 - (iii) die kerk: kerkraad en gemeente;
 - (iv) die skool: onderwysers en leerlinge;
 - (v) die arbeid: werkgewers en werknemers.
- c. Is die gesagsdraers onfeilbaar? God gebruik mense as middele in sy hand. Die mense wat met gesag beklee is, dra 'n groot verantwoordelikheid voor die Here. Hulle moet aan Hom rekenskap gee. Daarom moet ons ywer vir so 'n Christelike skool, staat, arbeidsorganisasie waarin die gesagsdraers hulle afhanklikheid van en verantwoordelikheid voor God besef.
- Aan die ander kant moet die gesagsonderdane (kinders, onderdane, gemeente, leerlinge, werknemers) geduld hê met die gebreke van die gesagsdraers, aangesien die gesagsdraers middele in God se hand is.

2. DIE SESDE GEBOD

"Jy mag nie doodslaan nie."

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 40.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat is die verband tussen die natuurverbond en die sesde gebod? (Gen. 9:1-7.)
 2. Waarom is die lewe van die mens so kosbaar? (Gen. 1:26, 27.)
 3. Het Christus die sesde gebod afgeskaf? (Matth. 5:21, 22.)
- a. Wat is die lewe? Die lewe is 'n gawe van God.

[123] God is die lewensbron. In besonder het Hy aan die mens lewe gegee omdat hy geskape is na die beeld van God. Daarom is die lewe van 'n mens so kosbaar.

Maar die lewe is nie slegs bestaan nie. Ons het reeds tevore gesien dat die ware lewe 'n lewe in gemeenskap is. Veral by die mens is dit onomstootlik waar. Om waarlik mens te wees moet mens in verhouding tot God en die medemens lewe.

- b. Wat God verbied. God verbied in die sesde gebod dat een mens deur 'n ander buite gemeenskap geplaas, geïsoleer word. Dit kan op verskillende maniere gedoen word.
 - (i) Moord of doodslag of selfmoord, dronkenskap, roekeloosheid.
 - (ii) Dieper as die daad lê die haat in die hart. Ook daardeur kan 'n mens jou naaste isoleer. Dink maar aan skinderpraatjies en swartsmeerdery.
- c. God beskerm die lewe. Omdat die lewe van die mens kosbaar is voor die Here (die mens moet met sy lewe God dien), daarom beskerm Hy dit ook en het aan die owerheid die reg gegee om die doodstraf toe te pas (Rom. 13:4b: "Maar as jy kwaad doen, vrees dan; want hy dra die swaard nie verniet nie, want hy is 'n dienaar van God, 'n wreker om die een wat kwaad doen te straf").
- d. God gebied
 - (i) Om ons naaste lief te hê soos onself.
 - (ii) Om deur gedagte, woord en daad sy belange te bevorder.
 - (iii) Om die lewe van jou vyand, wat ook na die beeld van God geskape is, te respekteer.

[124] 3. DIE SEWENDE GEBOD.

"Jy mag nie egbreek nie,"

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 41;
1 Kor. 6:19-20.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

- 1. Watter man het eerste vir hom twee vroue geneem, en was hy 'n gelowige of ongelowige? (Gen. 4:19-24.)
 - 2. Wat het Salomo se ondergang bewerk? (I Kon. 11:1-8.)
 - 3. Wat kan ons uit Efesiërs 5:32 i.v.m. die huwelik aflei?
- a. Die huwelik is 'n instelling van God. God het die huwelik reeds in die Paradys ingestel. (Gen. 2: 21-25). Die huwelik is nie 'n menslike instelling of 'n kontrak tussen man en vrou nie, maar 'n skeppingsordinansie.
- Daaruit spreek die wysheid van God. God wil deur die huwelik die menselewe onder orde hou, omdat die mens anders is as die dier. Hieruit is dit ook duidelik waarom God die huwelik tussen een man en een vrou ingestel het, God het man en vrou saamgevoeg. God het vir Adam die vrou gegee wat by hom pas (Gen. 2:18). Dikwels wou die mens in sy dwaasheid 'n hulp neem wat nie pas nie (bv. Simson, Salomo, Agab) en dít met wrede gevolge.
- b. Die doel van die huwelik
- (i) Die ordelike instandhouding van die menslike geslag. Die ouers dra die eerste en grootste verantwoordelikheid vir die godvrugtige opvoeding van "hulle kinders.
 - (ii) Langs die weg bou God ook sy koninkryk. Die genadeverbond loop in die lyn van die geslagte (Hand. 2:39).
 - (iii) Die onderlinge hulpverlening in alle sake wat tot die tydelike en ewige lewe behoort. **[125]**
 - (iv) Die liefdesverhouding tussen man en vrou moet 'n afskaduwing wees van die gemeenskap tussen God en sy volk, ja, tussen Christus, die hemelse bruidegom, en die gemeente, sy aardse bruid (Ei. 5:31, 32: "Daarom moet die man sy vader en moeder verlaat en sy vrou

aankleef, en hulle twee sal een vlees word. Hierdie verborgenheid is groot, maar ek sê dit met die oog op Christus en die gemeente"). Die liefde en trou vorm dan ook die grondslag vir die huweliksgemeenskap.

- c. Waarom is kuisheid nodig? In die sewende gebod verbied God alle onkuisheid. Satan wil God se ordinansie aantast. Daarvoor sluit hy aan by die seksuele drifte in die mens. Wanneer hierdie drifte nie onder die rem van 'n vroom hart staan nie, oorrumpel die sonde jou. Dan word die huwelik aangetas en die mens gaan dit beskou as 'n kontrak wat maklik verbreek kan word. (L.W. die Heilige Skrif ken net een grond vir egskeiding, en dit is egskeuring — Matth. 19:1-9.) Maar dan word so maklik die tempel van God, nl. ons liggaam en siel, ontheilig (I Kor. 6:19, 20).

God wil dat sy tempel skoon en rein moet wees. Daarom verbied Hy alle onkuise daede, gebare, woorde, gedagtes en luste en wat die mens daartoe kan verlei. En hoe baie dinge is daar nie wat die mens tot onkuisheid wil verlei nie (bv. dans, vuil grappe, slegte leesstof, slegte films, swak vriende, ens.).

^[126] HOOFSTUK XXVIII: DIE WET VAN GOD (5)

1. DIE AGTSTE GEBOD

"Jy mag nie steel nie."

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 42.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wie is die Eienaar van alles? (Ps. 24:1.)
 2. Is ons aan iemand rekenskap verskuldig oor die gebruik van ons aardse goed? (Luk. 19:11-28.)
 3. Kan 'n mens God beroof? (Maleági 3:8-10.)
- a. God en onse aardse goed. God is die Skepper van alles en ook die Eienaar van alles (Ps. 24:1:"Die aarde behoort aan die HERE en die volheid daarvan, die wêreld en die wat daarin woon"). Sy heerlikheid ken geen perke nie. Aan Hom behoort die vee op duisend berge en al die goud en silwer wat die wêreld kan bevat.

Die mens kan strik genome nooit eienaar wees nie. Hy kan hoogstens besitter wees. Eintlik is hy maar rentmeester, wat aan God rekenskap moet gee. Nee, nie 'n parasiet nie maar 'n rentmeester!

Die sonde is nou dat die rentmeester gaan sê: al die goed is myne. Die mens wil in sy ongeloof God beroof! (I Tim. 6:10: "Want die geldgierigheid is 'n wortel van alle euwels; en omdat sommige dit begeer, het hulle afgedwaal van die geloof . . . ") ^[127]

- b. Die verkryging van ons aardse goed. God stel sy eiendom tot beskikking van die mens. Maar die mens verkry dit alleen langs sekere weë.
- (i) Deur te arbei. Ons arbeid is 'n roeping van God. God gee aan elke mens bepaalde gawes en talente. In ons arbeidslewe moet blyk dat ons kinders van God is. Ons mag nie bloot om geld werk nie maar ter wille van die diens van God en die medemens (Ef. 4:28).
 - (ii) Deur iets te koop. In ons handel moet ons eerlik wees. Die agtste Gebod verbied dat ons besittings sal verkry deur diefstal, oneerlikheid, bv. dobbelary, of luiheid (Matth. 25:25).
- c. Die besteding van ons aardse goed. In die Ou Testament moes aan God 'n tiende afgestaan word. In Maleági se tyd wou die volk dit nie doen nie. God noem dit rowery (Mal. 3:8). Deur die sonde wil die mens al sy besittings vir homself gebruik (Luk. 12:20: "Maar God het aan hom gesê: Jou dwaas . . .").

In die Nuwe Testament word van die gelowige nog offers geëis, dankoffers (Matth. 23:23). Ons moet sorg dat die koninkryk van God kan uitbrei, dat die armes versorg word. Maar ons mag ons aardse besittings ook gebruik vir die instandhouding van die lewe.

2. DIE NEGENDE GEBOD.

"Jy mag geen valse getuienis teen jou naaste spreek nie."

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 43.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons uit Johannes 8:44 aflei aangaande die stryd tussen waarheid en leuen?
 2. Waarom word die tong 'n vuur genoem? (Jak. 3:1-12; vgl. Ps. 120:4.) ^[128]
- a. Die stryd tussen waarheid en leuen. God is die Bron van alle waarheid. In Christus Jesus het Hy sy waarheid ten hoogste geopenbaar (Joh. 14:6: "Ek is die Weg, die Waarheid en die Lewe"). Teenoor God as die Waarheid staan Satan as die vader van die leuen (Joh. 8:44).

Van die sondeval af heers die stryd tussen God en Satan, die Waarheid en die leuen. Die mens staan elke dag in die spanning van hierdie stryd. In elke woord wat geskryf of gespreek word, in elke daad wat verrig word, sit die diepere vraag: Staan dit in diens van die waarheid of van die

leuen? Daarom verbied God

- (i) valse getuienis,
- (ii) verdraaiing van woorde,
- (iii) alle onopregtigheid - 'n mens kan deur 'n skynlewe ook die leuen dien,
- (iv) kwaad spreek en onverhoord veroordeel.

Die stryd word steeds feller. Die mens glo die leuen van Satan. Eindelik sal die Antichris kom en die Valse Profeet (Openb. 13). In die eindoordeel sal die Waarheid egter oorwin.

- b. Wat God gebied. In hierdie stryd het God ons sy Woord gegee, wat die toetssteen is. Kennis van die Woord van God is noodsaaklik as ons dienaars van die waarheid wil wees. (Hosea 6:4a: "My volk gaan ten gronde weens gebrek aan kennis ..."). Verder moet ons die waarheid liefhê, die waarheid praat tot eer van God en tot heil van ons naaste.

3. DIE TIENDE GEBOD.

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr 113.
Exodus 20:17.

[129] BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

- 1. Waar is die setel van die mens se begeertes? (Ps. 139:13, 23.)
- 2. Die Fariseërs het die belangrikste van die wet nagelaat. Wat was dit? (Luk. 11:40-42.)
- 3. Wat borrel daar gedurig uit die mens se hart op? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 15.)
- a. Uitwendige heiligheid is nie genoeg nie. In die tiende gebod eis God van ons meer as uiterlike gehoorsaamheid. Die geloof as vertrouwe setel immers in die hart, vanwaar die uitgange van die lewe is (Spr. 4:23: "Bewaak jou hart meer as alles wat bewaar moet word, want daaruit is die oorsprong van die lewe").

Die sonde van Israel in Jesaja se tyd was nie dat hulle die offers volgens die wet gestaak het nie, maar dat dit vir hulle pligpleginge geword het waarin hulle hart nie was nie. Hulle het God met die lippe geëer, terwyl hulle hart ver van Hom af was (vgl. Jes. 1 en Amos 6).

Hierdie sonde, wat ook aan die Fariseërs eie was (Luk. 11: 40, 42), lê ook voor ons deur. Dan is ons lewe aan die buitekant netjies en fatsoenlik, maar binne is dit leeg en sonder ware vreugde in die Here. Dan is ons skynheilig (Jes. 1:13). Laat ons egter onthou dat die Here die hart deursoek en die niere toets (Jer. 17:10).

- b. Die tiende gebod en die afsluiting van die Wet. Watter wysheid lê nie daarin dat God in tien gebooeie sy hele wil bekend gemaak het nie? Aardse wetboeke ken geen perke nie. Maar God se wil omvat en reël die hele lewe van die mens in al sy verhoudinge aan die buite kant en binnekant, en dit in tien gebooeie! Aanbiddelek groot is onse God!

Christus het die wet nog korter saamgevat, om ons die diepste sin daarvan te leer nl. in [130] Matth. 22:37-40: "Jy moet die Here jou God liefhê met jou hele hart en met jou hele siel en met jou hele verstand en met jou hele krag. Dit is die eerste en groot gebod. En die tweede wat hiermee gelykstaan, is: Jy moet jou naaste liefhê soos jouself. Aan hierdie twee gebooeie hang die hele wet en die profete ". Die liefde is dus die vervulling van die wet (Rom. 13:10).

- c. Christus as voorbeeld. Onse Here Jesus Christus het die wet volkome vervul. Sy wetsvervulling het Hy vir ons as voorbeeld voorgehou. So staan daar in Johannes 13:15: "Want Ek het julle 'n voorbeeld gegee om, net soos Ek aan julle gedoen het, ook so te doen", en in 1 Petrus 2:21: "Want hiertoe is julle geroep, omdat Christus ook vir julle gelyk het en julle 'n voorbeeld nagelaat het, sodat julle sy voetstap kan navolg".

Ons moet dit nie so verstaan dat ons self die ewige lewe kan verkry deur slegs die voorbeeld van Christus te volg nie. Dan sou ons geregtigheid uit die werke wees. Nee, ons kan die voorbeeld van Christus in wetsgehoorsaamheid alleen navolg omdat ons vernuut is tot sy beeld in die regverdigmaking en in innige geloofsgemeenskap met Hom leef. Ons lees in 1 Johannes 2:6: "Hy

wat 6e dat hy in Hom bly, behoort self ook so te wandel soos Hy gewandel het"; en in Johannes 15:5: "Wie in My bly, en Ek in hom, hy dra baie vrug; want sonder My kan julle niks doen nie".

Ons mag Christus as Voorbeeld dus nooit gaan losmaak van Christus as Borg nie. Hoe meer ons uit die geloof leef, hoe nouer die band met God deur Christus word, des te verder sal ons op die weg van heiligmaking vorder, totdat ons die volmaaktheid na hierdie lewe bereik.

[131] HOOFSTUK XXIX: DIE GEBED (1)

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 45.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat is die sware sonde van die goddelose volgens Psalm 14:2, 4?
2. Wat leer ons uit Openbaring 8:1-5 i.v.m. die gebed?
3. Met watter soort offer word die gebed in Psalm 141 vergelyk?
4. Waarom wou die Here die volk se gebed nie verhoor nie? (Jer. 14:7-16.)
5. Is dit nie onnodig om te bid nie? God weet tog alles. (Ps. 139:7; vgl. Jona 3:10.)

1. WAAROM ONS MOET BID

Die gebed is 'n direkte spreke van die gelowige met God die Here. Die goddelose mens is 'n biddelose mens. Die mens is as Godlower geskape. Die sonde het van hom 'n Godhater gemaak. Christus herstel die mens en roep hom tot die gebed.

Die gebed is noodsaaklik om die volgende redes:

- a. God moet daarin gedank word. Bid is offerwerk, die aansteek van die reukoffer (Ps. 141), wat in Christus geheilig word. Die mens wat nie bid nie, is 'n ondankbare mens. Die bidder, daarenteen, bely sy volslae afhanklikheid van God, maar ook sy diepe dankbaarheid vir die genade van God in Christus Jesus. Daarom moet elke gebed ook lofprysing bevat.

[132] Die gebed is nie net vol vraagtekens waardeur die hulp van God gevra word nie. Die gebed moet ook vol uitroepetekens wees (Ps. 8:2, 10: "O HERE, onse Here, hoe heerlik is u Naam op die ganse aarde!").

- b. Dit moet as kanaal dien waarlangs die Here sy genade aan ons skenk.

Die gebed is 'n middel wat die Here gee en wat die gelowige moet gebruik. God bepaal die wêreldgeskiedenis en die lewensgang van elke mens. Maar God regeer ook mede deur die gebede van sy kinders (Openb. 8:1-5). Die afwikkeling van die drade van die geskiedenis het God afhanklik gestel van die gebede van sy kinders. Dit is God se wil dat ons moet bid. God skenk sy genade langs die weg van die gebed.

Daarom dra elke gebed ook die karakter van 'n smeekgebed. Ons mag ons nood en die van ander aan God voorhou en om sy krag en genade smeek. (Judas vs. 20: "Maar julle, geliefdes, moet julleself opbou in jul allerheiligste geloof en in die Heilige Gees bid"). Dit is dan seker ook goed om vaste tye vir die gebed te hou (Dan. 6:11).

2. HOE ONS MOET BID

Tot die vir God welgevallige gebed behoort drie kenmerke:

- a. Godskennis. Die gebed moet hom rig op God soos Hy Hom in sy Woord geopenbaar het. Die beste manier om jou dan ook voor te berei vir die gebed is om 'n gedeelte uit die Woord te lees.

God het Hom aan ons geopenbaar in sy verhewe heiligheid en ook in sy soekende barmhartigheid. In ons **[133]** aanspraak van God moet ons dan ook liefs van By Eiename gebruik maak soos dit in die Skrif voorkom. (Die Skrif spreek nie van "liewe Heer" nie maar altyd van Here — vgl. hoofstuk IV).

Verder moet ons in die Naam van Christus bid. Hy is ons Middelaar deur Wie ons toegang tot die Vader het (Joh. 14:14: "As julle iets in my Naam vra, sal Ek dit doen").

VRAAG: Kan ons uit bostaande aflei dat die "gebed" van die Baälpriesters op Karmel geen ware gebed was nie? (I Kon. 18:26-28.)

- b. Selfkennis. Ons moet:

- (i) opreg wees voor God: die gebed mag nie blote lippetaal of vormdiens wees nie;

(ii) eerbiedig wees: die bidder is maar 'n klein mens voor die ewige God;

(iii) ootmoedig wees: ons is sondears wat God vertoorn; ons mag geen hemelbestormers wees nie.

Die gesteldheid van die siel moet ook in 'n eerbiedige liggaamshouding uitkom. (Ps. 5 1:19: "Die offers van God is 'n gebroke gees; 'n gebroke en verslae hart sal U, o God, nie verag nie!"). Maar dit vra ook dat daar voorbereiding vir die gebed sal wees.

c. Vertroue op verhooring. Die gebed is nie 'n waagstuk nie. Die bidder moet nooit die twyfelvraag stel nie: Sal God my ooit antwoord? Elia het tot sewe maal toe gebid op die Karmeltop (1 Kon. 18:43), en hy word vir ons tot voorbeeld voorgehou (Jak. 5:17). God is die Hoorder van die gebed, maar dan moet dit wees ooreenkomstig sy wil (I Joh. 5:14: "En dit is die vrymoedigheid wat ons teenoor Hom het ,dat Hy ons verhoor as ons iets vra volgens sy wil".)

[134] Die bidder kan ook verkeerd bid en moet nie verwag dat God hom dan verhoor nie (Jak. 4:3: "Julle bid en julle ontvang nie, omdat julle verkeerd bid, om dit in julle welluste deur te bring"; vgl. ook Jer. 14:16).

God verhoor die gebed wat volgens sy wil is. Selfs Christus het gebid: "nogtans nie soos Ek wil nie, maar soos U wil" (Matth. 26:30b). Verder verhoor God die gebed ter wille van die verdienste van Christus (Joh. 16:23b: "Voorwaar, voorwaar Ek sê vir julle, alles wat julle die Vader sal vra in my Naam, sal Hy julle gee"). Maar God verhoor die gebed ook op sy tyd en op sy wyse en nie soos ons dit altyd graag sal sien nie.

[135] HOOFSTUK XXX: DIE GEBED (2)

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 120, 121, 122, 128, 129.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wie het as groot bidders in Israel bekend gestaan? (Jer. 15:1). Soek na 'n gebed van Moses in die Psalms.
2. Vir wie moet ons voorbidding doen? (I Tim. 2:1-8).
3. Wat was die bewys dat Daniël godsdienstig was? (Dan. 6:6, 14.)
4. Waarom noem ons Johannes 17 die hoëpriesterlike gebed van Jesus?
5. Kan ons ook die ontslape mense in die gebed aanroep? (Jes. 63:15, 16.)

1. WAT MOET ONS BID ?

- a. God het ons beveel om Hom vir al ons geestelike en liggaamlike Behoeftes aan te roep (Filipp. 4:6: "Wees oor niks besorg nie, maar laat julle begeertes in alles deur gebed en smeking met danksegging bekend word by God"). Die geestelike behoeftes staan voor die liggaamlike (Matth. 6:33: "Maar soek eers die koninkryk van God en sy geregtigheid, en al hierdie dinge sal vir julle bygevoeg word"). Dit word ons in die Onse Vader so duidelik geleer.
- b. Verder moet ons in die gebed nie alleen ons behoeftes voordra nie maar ook die van ander (I Tim. 2:1-8; vgl. Gen. 18). Voorbidding vorm 'n belangrike deel van die ware gebed.

[136] 2. DIE LYN IN ONS GEBED.

As 'n mens die Onse Vader, die modelgebed, nader ondersoek, dan blyk dit dat daarin n vaste lyn loop.

- a. Dit begin in die hemel met die aanspraak en eer ste drie bedes: u Naam, u koninkryk, u wil. Dis die aanbidding.
- b. Dan daal die lyn na die aarde in die vierde, vyfde en sesde bedes, waar om die vervulling van aardse behoeftes gesmeek word.
- c. Dan styg die lyn in die gebed weer op na die hemel in die lofsegging.

3. DIE ONS VADER

- a. Die aanspraak. Die Vadernaam spreek van heilige intimiteit. God is vir die bidder nie 'n onbekende nie. Alreeds uit die aanspraak blyk dat die soenverdienste van Christus die grond van ons gebed is. So mag ons deur Christus met kinderlike vrees en vertrouwe tot God nader en met die kinderlike verwagting dat God ons sal verhoor.

"Onse" getuig daarvan dat die bidder nie met sy behoeftes alleen gaan nie. Die bidder is deel van die herbore mensheid in Christus.

"Wat in die hemele is" word daarby gevoeg om die heilige afstand tussen ons en God aan te dui. Die gebed mag nie 'n geselskap word nie maar moet eerbiedig wees. Daarom moet ons houding eerbiedig wees en ons taal verhewe.

- b. Die eerste drie bedes. Uit hierdie bedes straal enersyds aanbidding. Daarin word geroem op God se grootheid en mag. Andersyds kan ons dit ook sien as voorbidding vir Gods koninkryk. **[137]**
 - (i) "Laat u Naam geheilig word". Ons bid dat ons en ander God reg mag ken en dien. Nie die mensenaam moet die roem ontvang nie maar God se Naam.
 - (ii) "Laat u koninkryk kom". "God se koninkryk" spreek van sy oppergesag, wat deur baie nog misken word. Daarom bid die gelowige dat sy heerskappy meer en meer erken mag word: "bewaar en vermeerder u kerk! Verbreek die bose planne!" Ons mag nie teenoor die

uitbreiding van die ryk van God deur sending en evangelisasie koud en ongevoelig staan nie. Die kerk is 'n onderdeel van die koninkryk van God en ons moet ons beywer om die heerskappy van God op al die terreine van ons lewe te laat erken. Uiteindelik sal die koninkryk van God oorwin.

- (iii) "Laat u wil geskied". Die wil van God is alleen wys en goed. Die wil van die mens is deur die sonde boos. Die derde bede is 'n bede om versaking van die eie wil en onderwerping aan die wil van God. Ons vra eintlik: "Here, wat wil U hê moet ons doen?"
- c. Die laaste drie bedes. Hierin kom die element van smeking meer op die voorgrond.
- (i) "Gee ons vandag ons daaglikse brood". God word erken as die enigste oorsprong van al wat goed is. Die brood word hier genoem, en daarmee word alle liggaamlike behoeftes aangedui: gesondheid, arbeid, kleding, woning. In alles is ons van God afhanklik. Sonder sy seën is al ons arbeid maar ook al die gawes van God oor ons nie tot voordeel nie.
 - (ii) "Vergeef ons ons skulde, soos ons ook ons skuldenaars vergewe". Dis 'n bede om die geestelike behoeftes. Die skuld — dis die groot sielenuid van die ^[138] mens. Met ons skuld moet ons in ware berou na God gaan. So kry ons telkens opnuut die sekerheid dat God ons regverdig gemaak het in Christus. Die getuienis van die genade van God in die regverdigmaking word die spoorslag om ook ons naaste se skuld te vergewe (vgl. Matth. 18:15-35). Uit dankbaarheid vir God se vergifnis vergewe ons die naaste ook.
 - (iii) "Lei ons nie in versoeking nie maar verlos ons van die Bose". Die sondeskuld is in die vyfde bede bely. Hier word die sondemag wat ons omknel, voor God gebring. Teen ons aartsvyande kan ons alleen staande bly deur God se krag. God self versoek niemand nie (Jak. 1:13, 14). God laat die Satan egter toe om ons te versoek. In hierdie bede word nou gepleit om die krag van God in die versoeking. Let op die heerlike antwoord wat Paulus ontvang het: "En Hy het vir my gesê: My genade is vir jou genoeg ..." (II Kor. 12:9).
- d. Die lofverheffing. "Want aan U behoort die koninkryk ..." Teen die einde van die gebed klim die lyn in lofverheffing weer op na God. Daarin klink die aanbidding van die Vader. Hy is die Almagtige Koning wat ons gebed sal verhoor en sy kinders kan help, Hy is die barmhartige Vader wat hulle wil help.
- e. Die Amen. Amen is die Griekse vertaling van 'n Hebreeuse woord wat eintlik "vastigheid" of "trou" beteken. Wie amen agter sy gebed sit, roem in die geloof! Daaruit spreek
- (i) die berusting in die Vader en
 - (ii) die sekerheid van verhoring.

[139] HOOFSTUK XXXI: DIE KERK (1), DIE EIENSKAPPE VAN DIE KERK

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 21.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waaraan kan ons die valse kerk ken? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 29.)
2. Wat word die kerk in Galasiërs 4:26 genoem en wat beteken dit? (Vgl. Ps. 87.)
3. Waarin is die kerk een volgens Efesiërs 4:4-6?
4. Waarom het elke volk die kerk in sy eie taal? (Hand. 2:6-11.)
5. Waarom moet die kerk sending doen? (Hand. 1:8; Rom. 10:14-17.)

1. WAT IS DIE KERK?

a. Die Formeerder van die kerk. Die kerk is nie 'n stigting van mense nie maar van God. God vergader sy kerk in die Naam van Jesus Christus deur die werking van die Heilige Gees. Dit blyk baie duidelik uit die name van die kerk in die Heilige Skrif, bv.

- (i) die liggaam van Christus (I Kor. 12:27);
- (ii) die bruid van Christus (Openb. 19:7);
- (iii) volk van God (1 Petr. 2:10) wat uit die duisternis geroep is;
- (iv) die kudde van God (I Petr. 5:2);
- (v) die huis van God (I Petr. 4:17);
- (vi) die tempel van God (I Kor. 3:16).

[140] Al hierdie name wys op die Goddelike oorsprong van die kerk. God is die Formeerder van die kerk. Maar Hy het Christus tot Hoof van die kerk aangestel (Ef. 1:22: "En Hy het alle dinge onder sy voete onderwerp en Hom as Hoof bo alle dinge aan die gemeente gegee").

Die Hoof van die kerk is nie een of ander mens nie maar Christus. Die woord kerk beteken: "eiendom van die Here". Op Pinksterdag is die Heilige Gees in die gemeente uitgestort, en nou vergader Christus sy kerk deur sy Gees en sy Woord (Ef. 2:22). Wel gebruik Hy ook mense in die formering van die kerk, maar ons mag nooit die mense as die belangrikste in die kerk gaan sien nie (1 Kor. 3:9: "Want ons is medewerkers van God; die akker van God, die gebou van God is julle"). Dit is nie Paulus of Petrus, of enige mens wat die kerk gestig het nie, maar God.

Ons het die kerk lief omdat ons God liefhet. Paulus vermaan die gemeente: "As iemand die Here Christus nie liefhet nie, laat hom 'n vervloeking wees" (I Kor. 16:22).

b. Die lidmate van die kerk. Die kerk is die vergadering van "almal wat waarlik in Christus glo, wat hulle hele saligheid in Jesus Christus verwag en gewas is deur sy bloed, geheilig en verseël deur die Heilige Gees" (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 27). Daarom spreek die Skrif van:

- (i) gemeente (in Grieks ekklesia) — dis 'n vergadering van geroepenes;
- (ii) moeder van die gelowiges (Gal. 4:26) — Calvyn sê: Wie God as Vader het, het die kerk as moeder.

Dit is dan ook opmerklik dat die Skrif nie so iets as 'n Christen buite die kerk ken nie. Wie aan Christus behoort, behoort ook tot sy liggaam, die kerk **[141]** (I Kor. 12:12). Elke gelowige is verplig om hom by die ware kerk te voeg, aangesien die kerk "die versameling is van die wat verlos word en daarbuite geen saligheid is nie". Diegene wat hulle daarvan afskei of nie daarby aansluit nie, handel "teen die ordinansie van God". (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 28). Ons moet dit nie so verstaan dat die kerk as sodanig aan die mens die saligheid gee nie. Christus skenk die saligheid, maar ons kan daaraan nie deel kry nie anders as deur die geloof wat die lidmaatskap aan die kerk insluit. God openbaar dus sy genadeverbond in die kerk; alle bondelinge, sowel die belydende

lidmate as die dooplidmate, moet aan die kerk behoort.

2. DIE VERSKILLENDE OPENBARINGSVORME VAN DIE KERK

Ons onderskei:

- a. die triomferende kerk — die gelowiges wat reeds deel in die ewige saligheid;
- b. die ongeboore kerk — die gelowiges wat nog gebore moet word, of heidene wat nog bekeer moet word;
- c. die strydende kerk — die kerk in die aardse bedeling. Die strydende kerk is 'n deel van die koninkryk van God. Oral waar die heerskappy van God erken word, bestaan sy koninkryk: in die gesin, die skool, die arbeid, die kerk ens.
 - (i) Die kerk is 'n organisme, d.w.s. die kerk is 'n planting van die Here en nie 'n genootskap of vereniging nie.
 - (ii) Maar die kerk bestaan ook as instituut. Daaronder verstaan ons dat daar sekere ampte ingestel is en ^[142] bedieninge uitgevoer word. As ons van die kerk praat, dan bedoel ons gewoonlik die kerk soos ons dit ken in sy georganiseerde vorm met sy ampte en bedieninge.

3. DIE EIENSKAPPE VAN DIE KERK

In artikel 9 van die Apostoliese Geloofsbelydenis of Twaalf Artikels word gespreek van 'n "heilige, algemene, Christelike kerk". Wat moet ons daaronder verstaan?

- a. Die eenheid. Die kerk is een in sy Hoof, Jesus Christus (Ef. 4:4-6: "Dit is een liggaam en een Gees . . . een Here, een geloof, een doop, een God en Vader van almal").
- b. Die heiligheid. Die kerk is gereinig deur die bloed van Christus en is afgesonder van die wêreld en toegewy in sy diens (Ef. 5:26, 27).
- c. Die algemeenheid. God vergader die kerk uit die hele menslike geslag (Openb. 5:9). Die kerk is nie tot een volk of groep mense beperk nie.
- d. Die apostolisiteit. Die kerk is "gebou op die fondament van die apostels en profete, terwyl Jesus Christus self die hoeksteen is" (Ef. 2:20). Daarom word dit ook die Christelike kerk genoem.

[143] HOOFSTUK XXXII: DIE KERK (2) DIE REGERING VAN DIE KERK

LEES: Efesiërs 4:11, 12.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Watter apostel het in die plek van Judas Iskariot gekom? (Hand. 1:15-26.)
2. Wat was die kenmerke van 'n apostel? (I Kor. 9:1; Hand. 10:41; I Joh. 1: 1.)

1. DIE AMPTE IN DIE KERK

Jesus Christus is die enigste Koning van sy kerk. Hy regeer daaroor deur sy Woord en Gees. Maar Hy maak ook gebruik van mense wat Hy tot die verskillende ampte roep. Hy sit sy profetiese, koninklike en priesterlike werk deur die ampte voort.

a. Die buitengewone ampte. In die begin van die Nieu-Testamentiese kerk vind ons dat Christus gebruik gemaak het van buitengewone ampte, wat Hy later laat plek maak het vir die gewone ampte. Ons noem hier die volgende buitengewone ampte:

(i) Apostels. Christus het self die apostels geroep tot hulle diens om solank daar nog nie 'n geskrewe Woord ^[144] was nie, die Woord wat hulle van Christus gehoor het, uit te dra. Die kenmerk van die apostels was o.a.:

Hulle was oor- en ooggetuies van Christus se woorde en dade (I Joh. 1:1; Hand. 1:2).

Hulle is in 'n besondere mate met die Heilige Gees begiftig (Joh. 20:22).

Hulle getuie is beseël deur wonders, en hulle was toegerus met buitengewone gawes, bv. om dooies op te wek, siekes te genees, ens. (Rom. 12:6-8; 1 Kor. 12:28, 29).

(ii) Evangeliste. Ons lees nie dat na die dood van die apostels verdere apostels geroep is nie, maar hulle is opgevolg deur evangeliste. Hulle amp was nie tot die plaaslike kerk beperk nie. Hulle moes op hulle beurt ouderlinge in die gemeentes aanstel (Titus 1:5). Ons noem enkele evangeliste: Timotheüs, Titus, Barnabas, Silas.

(iii) Profete. In die eerste Christelike kerk was die besondere gawe van profesie aan sekere mense gegee. Ook dit hang seker daarmee saam dat die geskrewe openbaring nog nie voltooi was nie (Vgl. Agabus en sy vier dogters — Hand. 21:9-11.)

b. Die gewone ampte (vgl. Ef. 4:11; Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 30).

(i) Herders en leraars. Hulle het in besonder die profetiese werk van Christus voortgesit nadat die buitengewone ampte verval het. As herders staan hulle in dieselfde amp as ouderlinge (1 Tim. 5:17).

(ii) Ouderlinge. Hulle staan in die koninklike amp en oefen die regering in die kerk uit. Hulle moet as herders oor die kudde toesig hou (1 Petr. 5:2).

(iii) Diakens. Die apostels het al manne aangestel wat bepaaldelik die armes moes versorg (Bv. Stéfanus, ^[145] Nikánor, ens. — Hand. 6:1-7). Hulle staan in die priesterlike amp. Die gemeente moet deur hulle offers die diakens in staat stel om die armes te versorg.

(iv) Die amp van die gelowige. Die amp van die gelowige is nie 'n besondere amp soos die leraar, ouderling en diaken nie maar vorm eintlik die grondslag vir die besondere ampte. Elke gelowige is kragtens die geloof profeet, koning en priester.

As profeet help elke gelowige om in sending en evangelisasie die Naam van God te bely.

As koning moet elke gelowige sy medegelowige wat sondig, vermaan en so die onderlinge tug uitoefen maar ook sorg dat die erediens deur stoflike bydraes in 3de stand gehou word.

As priester moet die gelowiges die armes wat op sy pad kom, help asook die diakens voorsien van middele vir die armes.

2. DIE VERSKILLENDE STELSLS VAN KERKREGERING

Daar bestaan vyf stelsels van kerkregering:

- a. die Roomse,
- b. die Lutherse of territoriale,
- c. die Independentistiese,
- d. die Kollegialistiese,
- e. die Presbiteriale of Gereformeerde. Hierdie stelsels verskil veral ten opsigte van die volgende punte:

- (i) Kerkvorming. Die kerk is volgens Rome een sigbare wêreldkerk met dieselfde belydenis, dieselfde kerktaal, dieselfde sigbare hoof, nl. die pous. Die Roomse Kerk is die enigste onfeilbare kerk, die middelaar tot saligheid, so sê hulle.

[146] Die Lutherse sê: Die kerk is landskerk. Die vors van die land bepaal die rigting in die godsdiens; die kerk is volkskerk.

Die Independentente leer dat die kerk bestaan in verskillende groepe gelowiges wat onafhanklik van mekaar staan. Die kerkverband word dus verwerp.

Die Kollegialistiese stelsel leer dat die kerk 'n vereniging of genootskap is waarby elkeen na vrye wil kan aansluit of bedank.

Die Gereformeerdes is van mening dat die plaaslike gemeente die selfstandige openbaring is van die liggaam van Christus, wat een onsigbare Hoof, Christus, het. Ook die kerkverband word erken.

- (ii) Die setel van gesag. By Rome lê dit in die pous, wat onfeilbaar sou wees en deur die aartsbiskoppe en biskoppe regeer.

By die Lutherse lê die gesag in die vors van die land. Die keiser of regeerder regeer oor die kerk deur middel van konsistories en superintendente.

By die Independentente lê die gesag by die gemeente, wat self oor elke saak moet stem en die uitvoering aan die "elders" en "diakens" opdra.

By die Kollegialisme setel die gesag in die besluit van die meerderheid van die lede. Die wil van die mens is beslissend. Hierdie stelsel vertoon op hierdie punt duidelik die kenmerk van die Franse Revolusie en van die valse demokrasie.

By die Gereformeerdes setel die gesag in die ouderlinge of presbiteres en by die meerdere vergaderinge, waarheen elke kerkraad afvaardig. Die plaaslike kerkraad is dus die gesagsdraers in die Naam van Christus.

[147] Die meerdere vergaderings behartig sake wat nie op die mindere afgehandel kan word nie. Daar word nie van hoëre vergaderinge gespreek nie maar van meerdere.

- (iii) Die organisasie van die kerk. Volgens Rome is daar twee stande, nl. die geestelike en die leke. Die geestelikes heers oor die leke. Waar die priester dus is, daar is die kerk.

By die Lutherse is daar drie stande, nl. die regeerstand (owerheid), die leerstand (predikante) en die lekestand, wat moet gehoorsaam.

Die Independentente erken alleen leerouderlinge en nie regeerouderlinge nie, en die lidmate is vrywillig saamverbind.

Die Kollegialiste spreek weer van lede en bestuur. Lidmaatskap word verkry met die sg. aanneming kragtens vrye wilskeuse. En elke gemeente staan onder 'n bestuur, nl. die kerkraad, wat weer onder hoër bestuur staan.

Die Gereformeerdes gaan uit van die ampsgedagte. Kragtens geboorte en doop is iemand lidmaat van die kerk vanweë die genadeverbond. Die ampte van predikant, ouderling en diaken is gelyk.

- (iv) Die verhouding van kerk en staat. By Rome is die kerk heerser oor die staat. Die kerk is wêreldkerk.
- By die Lutherse is die staat weer heerser oor die kerk.
- By die Independentente is kerk en staat volstrek geskei.
- By die Kollegialiste is die kerk 'n vereniging in die staat wat as 'n soort liefdadigheidsvereniging diens kan doen.
- By die Gereformeerdes het die staat en die kerk 'n eie terrein met elkeen sy eie regte en pligte. ^[148]
- (v) Die kerkorde. By die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika is die presbiteriale stelsel in gebruik en wel volgens die Dordtse Kerkorde.

3. DIE KERKVERBAND.

Die kerkverband tussen die verskillende gemeentes berus op die volgende gronde:

- a. Eenheid in belydenis: daarom word gespreek van die Drie Formuliere van Eenheid;
- b. Eenheid in diens: die bediening van die Sakramente en die inrigting van die erediens is dieselfde;
- c. Eenheid in kerkregering: al die gemeentes gebruik dieselfde kerkorde.

Daar kan dus alleen 'n kerkverband tot stand kom van gemeentes wat die drie kenmerke van die ware kerk besit. Hierop let ons verder in die volgende hoofstuk.

Wanneer 'n lidmaat van een gemeente na 'n ander verhuis, moet hy sy attestasie betyds by die kerkraad aanvra, en dit saamneem en inhandig by die volgende gemeente. 'n Attestasie is 'n getuigskrif van 'n kerkraad oor die leer en lewe van die lidmaat en is alleen geldig binne dieselfde kerkverband. As iemand die gemeenskap met die kerk opsê, kan hy nie 'n attestasie kry nie. Die attestasie van die lidmaat moet wees waar hy woon en moet ingehandig word alvorens hy as lidmaat erken word.

[149] HOOFSTUK XXXIII: DIE KENMERKE VAN DIE WARE KERK (1)

DIE SLEUTELS VAN DIE HEMELRYK

Die ware kerk het volgens artikel 29 van die Nederlandse Geloofsbelydenis drie kenmerke waarmee dit van die valse kerk onderskei kan word: Ten eerste: Die suiwere bediening van die Woord; Ten tweede: Die suiwere bediening van die sakramente; Ten derde: Die suiwere uitoefening van die kerklike tug.

Die bediening van Woord en sakramente word die genademiddels genoem, terwyl die bediening van die Woord en die uitoefening van die kerklike tug as die sleutels van die hemelryk bekend staan.

LEES: Heidelbergse Kategismus, Sondag 31.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons aflei uit II Korinthiërs 2:14-16 aangaande die kenmerk van 'n preek?
2. Waarom is die Woord 'n tweesnydende swaard? (Hebr. 4:12; vgl. vorige verse.)
3. Wat kan ons uit I Korinthiërs 2:2 aflei aangaande die inhoud van 'n preek?
4. Wat moet ons doen as ons iemand sien sondig? (Jak. 1:19, 20; vgl. Matth. 18:15.)
5. Wanneer moet ons iemand by die kerkraad aangee? (Matth. 18:15-18.)

[150] Onder die sleutels van die hemelryk verstaan ons die middele wat God aan sy kerk gee om die hemelryk vir die gelowiges oop te sluit en vir die ongelowiges toe te sluit (Matth. 16:19; Openb. 3:7). Daar is twee sulke sleutels:

1. DIE SUIWERE BEDIENING VAN DIE WOORD

a. Aangesien die Heilige Gees die geloof werk en versterk deur die prediking van die Woord, is dit noodsaaklik dat hierdie Woord suiwer bedien moet word. Wanneer kan ons nou weet dat die Woord suiwer verkondig word?

Ons wys op die volgende eienskappe:

- (i) Dis uitlegging en toepassing van die Woord.
- (ii) Christus is die middelpunt van die Skrif; daarom moet elke preek Christusverkondiging wees (I Kor. 2:2: "Want ek het my voorgeneem om niks anders onder julle te weet nie as Jesus Christus, en Hom as Gekruisigde").
- (iii) Christus het gekom tot 'n val en opstanding. Hy is 'n Rots van struikeling en 'n Rots van behoudenis. Daarom moet elke preek die elemente van genade vir die gelowiges en oordeel vir die ongelowiges bevat (II Kor. 2:16; Hebr. 4:12).

Die bediening van die Woord is dus 'n uiters ernstige saak: die Godsryk word daardeur oop- en toegesluit; dit werk altyd versagkend of verhardend.

b. Verder moet ons daarop let dat die bediening van die Woord as die voortsetting van die profetiese amp van Christus verskillende terreine omvat:

- (i) Na binne. Binne die gemeente word die gelowiges deur die prediking in die geloof opgebou. Daarvoor is nodig dat die gemeente gaandeweg dieper ingelei word in die goudmyn van die Woord en moet nie by die eerste [151] beginsels gebly word nie (Hebr. 6:1: "Daarom moet ons nie bly by die begin van die prediking aangaande Christus nie, maar na die volmaaktheid voortgaan...").
- (ii) Na buite. Die kerk mag nooit met die evangelie selfsugtig wees nie. Dit is die roeping van die kerk om die Woord ook uit te dra na die heidene en die afvalliges.

Sending. Sending is die verkondiging van die Woord van God onder die heidene en die stigting van gemeentes onder die heidense volkere. Sending is nie die taak van 'n vereniging nie maar van die kerk. Elke plaaslike kerk is geroepe om die taak te vervul. Matth. 28:19: "Gaan dan heen, maak dissipels van al die nasies..."

Evangelisasie. Wanneer die verkondiging van die Woord tot afgedwaalde bondelinge gerig word, noem ons dit evangelisasie. Die verlore skape mag nie laat lê word nie maar moet opgesoek word (Luk. 15:3-7). Die amptelike evangelisasie staan onder leiding van die kerkraad, wat die gemeente ook in hierdie magtige taak kan gebruik.

2. DIE CHRISTELIKE TUG.

Aan die bediening van die Woord het Christus die tug verbind as sleutels van die hemelryk.

a. Die betekenis van die tug. Die Woord van God eis dat daar in die kerk tug sal wees (Matth. 16:18, 19; Matth. 18:18; I Kor. 5:1, 2). Die sonde tas nie alleen die sondaar self aan en maak hom skuldig voor God nie, maar dit benadeel ook die gemeente en tas ten diepste die eer van God aan. Die tug is nou 'n middel om die sondaar tot berou en skuldbelydenis te bring, waarop daar vergewing by God is. God kasty en tugtig wie Hy liefhet (Hebr. 12:6).

[152] Hoewel die sonde dus nie 'n siekte is nie maar skuld, maak dit die gemeente siek. Dink aan die beeld van die liggaam wat vir die kerk gebruik word. Die gemeente is die liggaam van Christus (I Kor. 12:27). As een van die liggaamsdele in jou liggaam nie sy werk goed doen nie, ly die hele liggaam daaronder. Dan gaan jy na die geneesheer, wat jou met medisyne behandel. Die mediese weg by die tug is die gereelde vermaning. Maar as die liggaamsdeel nie gesond word nie, bv. 'n voet, dan word dit afgesit, sodat die liggaam behou kan word. Dis die chirurgiese weg. Op die vermaning (medies) volg by hardnekkige volharding die afsnyding uit die ryk van Christus (chirurgies), sodat die gemeente behoue kan bly. Maar so leer ons ook dat die tughandeling 'n liefdeshandeling is (vgl. Hebr. 12:6). Wie sal 'n geneesheer verwyt as hy die liggaam gesond wil hou?

b. Die doel van die tug. Uit die wese van die tug kan ons duidelik aflei dat die kerklike tug drieërlei doel het:

- (i) Die behoud van die sondaar. Die sondaar word vermaan sodat hy hom van sy dwaalweg kan bekeer. Wie hom onder tug verhard, verswaar sy oordeel.
- (ii) Die stigting van die gemeente. Die gemeente as geheel is betrokke by die sonde van elke lidmaat (1 Kor. 12:26: "En as een lid ly, ly al die lede saam..."). Die lewe van die gemeente kom dus in gedrang as iemand hardnekkig in sy sonde volhard.
- (iii) Die eer van God. Dit is die hoogste doel. Die eer van God word vertrap as die sonde voortwoeker. Daarom moet die sonde gestuit word.

3. DIE VERLOOP VAN DIE KERKLIKE TUG

a. Die tug begin by die onderlinge vermaning. Dit is die roeping van elke lidmaat om sy medelidmaat wat **[153]** in sonde val, te vermaan (Matth. 18:15: "En as jou broer teen jou sondig, gaan bestraf hom tussen jou en hom alleen..."). As daar geen gehoor is nie, moet een of meer getuies saamgeneem word (Matth. 18:16: "maar as hy nie luister nie, neem nog een of twee met jou saam...").

Laat ons daarop let dat die tug nie by die kerkraad begin nie maar by die lidmaat wat die vermaning moet doen.

b. As daar geen berou is nie of as dit 'n openbare sonde is, kom die saak by die kerkraad, wat soos volg te werk gaan:

- (i) Die ouderlinge vermaan herhaaldelik.
- (ii) Indien die sondaar volhard, word hy van die sakramente afgehou sonder dat die gemeente dit weet. Dis die stille sensuur.
- (iii) Ondertussen gaan die vermaning voort, maar as dit geen vrug van boetvaardigheid oplewer nie, word oorgegaan tot die sensuur of groot ban. Dit verloop in drie trappe, wat nie gou op mekaar volg nie en deur gereelde vermaninge en gebede begelei word.

Eerste trap: Aan die gemeente word die sonde bekend gemaak maar nie die sondaar nie.

Tweede trap: Indien die volharding voortgaan, vra die kerkraad advies van die kerkverband. Daarna word die naam van die sondaar en die sonde afgekondig.

Derde trap: Dit bestaan in die afsnyding volgens die vasgestelde formulier. So word die hemelryk toegesluit.

- (iv) Die oopsluit van die hemelryk vind plaas wanneer die sondaar oor die sonde berou het. Na die stille sensuur geskied die versoening in die kring van die kerkraad. Na die eerste en tweede trap word na die ^[154] versoening afgekondig dat die tug afgehaal is. Na die afsnyding kan die weeropneming alleen volgens die vasgestelde formulier geskied.

4. DIE VOORWERPE VAN DIE KERKLIKE TUG

Die tug gaan oor alle lidmate van die kerk wat in sonde volhard.

- a. Die tug oor belydende lidmate en dooplidmate verskil nie wesenlik nie. Aangesien die dooplidmate inkomplete lidmate is, is die tug ook inkompleet.
- b. Die tug oor ampsdraers bestaan in die skorsing en afsetting, waarby die kerkverband die betrokke kerkraad van advies dien. Die tug oor die amp gaan voor die tug oor die persoon, d.w.s. 'n ampsdraer kan nie van die Nagmaal afgehou word nie. Hy moet eers geskors of afgesit wees voor die tug by hom as gewone lidmaat in werking kom.

[155] HOOFSTUK XXXIV: DIE KENMERKE VAN DIE WARE KERK (2) DIE SAKRAMENTE

DIE HEILIGE DOOP

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 66.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAAG.

1. Waarom is die sakramente ingestel? Is die Woord nie genoeg nie? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 32.)

1. WAT IS SAKRAMENTE?

Die woord sakrament kom nie in die Bybel voor nie. Dit is 'n Latynse woord en dui op iets wat geheilig is. By die ou Romeine het dit die betekenis gehad van 'n krygseed wat 'n soldaat moet aflê. Dit dui op iets wat sekerheid gee. Sommige meen ook dat sakrament die naam was vir die veldteken wat die Romeine gebruik het. Wanneer hulle 'n nuwe grondgebied verower het, word die veldteken geplant sodat almal seker kan wees dat die grond aan die Romeine behoort. In die kerk beteken sakramente "waartekens en seëls" waardeur die belofte van die evangelie beter verstaan word. Die sakramente is deur God ingestel. In die Ou Testament was dit die besnydenis en die pasga; in die Nuwe Testament die doop en die nagmaal. Die sakramente is dus tekens en seëls. ^[156]

- a. Tekens. Gewone natuurlike dinge word as tekens gebruik — water, brood en wyn. Dis sigbare tekens. Dit kom tot ons oë en wil ons oortuig. Dis sinnebeeldige voorstellinge van geestelike waarhede. Die doopwater is 'n teken van iets anders, nl. die bloed van Christus. So is die brood en wyn tekens van die liggaam en bloed van die Here. God spreek dus deur die sakramente in 'n sigbare taal.
- b. Seëls. Die sakramente is ook seëls. 'n Seël is vroeër gebruik om as waarborg te dien. (So word 'n wet na dit deur die Volksraad goedgekeur is, eers van krag as dit deur die Staatspresident beseël is). Die sakramente wil aan ons sekerheid gee. Die Heilige Gees verseker ons deur die sakramente.

2. WOORD EN SAKRAMENTE

Die sakramente is bykomstig by die Woord en dien alleen tot versterking van die geloof. Die Woord dien om die geloof te werk en te versterk. Saam vorm hulle die genademiddels. Die sakramente staan nie naas of bo die Woord nie maar onder. Daarom mag die sakramente nie sonder die Woord bedien word nie. Hoe sal dit anders die Woord kan bevestig? Sowel die doop as die nagmaal moet in die erediens plaasvind by die amptelike verkondiging van die Woord, onder toesig van die kerkraad. Die bediening van die nagmaal of die doop by die huis vir 'n lidmaat persoonlik mag nie gebeur nie. Dit is teen die aard van die sakrament, wat die Woord moet bevestig.

Maar tog is die sakramente nie oorbodig nie. God dring in die mensehart in deur twee poorte, nl. die oor en die oog. So het God ag gegee op ons "stompsinnigheid en swakheid" (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 33). Deur albei spreek God tot ons oor die versoening in ^[157] Christus. Ons moet die sakramente nie bygelowig gebruik asof daaruit enige bonatuurlike werking uitgaan nie. Nee, ons moet dit gebruik aangesien God in sy wysheid ons dit beveel het.

Daar is net twee sakramente, nl. die doop en die nagmaal. Die Roomse Kerk leer dat daar sewe is, nl. vormsel, doop, biege, nagmaal, oliesel, priesterwyding en huwelik.

LEES: Heidelbergse Kategismus, Vr. 69, 72, 74.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Hoe word die bloed genoem wat die hoëpriester op die versoendeksel van die ark gesprinkel het? (Lev. 16:14, 15; vgl. Hebr. 12:24.)
2. Wat kan ons i.v.m. die doop aflei uit Kolossense 2:11, 12?

3. Wat kan ons i.v.m. die doop van kinders aflei uit
 - a. I Korinthiërs 10:1, 2; en
 - b. Handeling 2:39?

3. DIE INSTELLING VAN DIE DOOP

Die doop is ingestel deur onse Here Jesus Christus. Voor sy Hemelvaart het Hy aan sy dissipels die opdrag gegee: "Gaan dan heen, maak dissipels van al die nasies, en doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees" (Matth. 28:19).

Christus het self die besnydenis, die bloedige teken, ondergaan omdat Hy die eis van die werkverbond moes volbring, en dit kon nie sonder bloedstorting geskied nie. Die besnydenis het egter as teken van die verbond verval (Hand. 15 ; Gal. 6:12, 13, 14). In die plek daarvan het die doop gekom (Kol. 2:11, 12: "in wie julle ook besny is met 'n besnydenis wat nie met hande verrig word nie, deur die liggaam van die sondige vlees af te lê in die besnydenis van Christus, omdat julle saam met Hom ^[158] begrawe is in die doop, waarin julle ook saam opgewek is...").

Die doopsbediening moet geskied in die Naam van die Vader, die Seun en die Heilige Gees en moet met water voltrek word (Hand. 10:47: "Niemand kan tog die water weer, dat hierdie mense, wat net soos ons die Heilige Gees ontvang het, nie gedoop word nie?").

4. DIE BETEKENIS VAN DIE DOOP

Die doop is 'n teken en seël van ons verlossing in Christus. Die water spreek van afwassing. Water is 'n reinigingsmiddel. Die doop wys dus op twee dinge:

- a. Ons regverdigmaking: reiniging van die skuld van die sonde.

In Christus is ons gewas van al ons sondes. Sy bloed wat Hy gestort het, word deur die doopwater afgebeeld (Rom. 6: 4a: "Ons is dis met Hom begrawe deur die doop in die dood).

- b. Ons heiligmaking: reiniging van die smet van die sonde.

Wie met die bloed en Gees van Christus gewas is, is ook geheilig tot lede van Christus en geroepe om die sondes af te sterwe (Rom. 6:4b: "sodat net soos Christus uit die dode opgewek is deur die heerlikheid van die Vader, ons ook so in 'n nuwe lewe kan wandel").

Ons moet daarop let dat die doop self nie saligmakend is nie, maar dit beeld juis die saligmakende werk van Christus af (Heidelbergse Kategismus, vr. 72). Dit is dan ook opmerklik dat Paulus skryf dat hy maar drie gesinne gedoop het (I Kor. 1:14-17).

As kinders van gelowiges dus kort na geboorte ongedoop sterf, gaan hulle nie verlore nie. Hulle ontvang die saligheid kragtens die feit dat hulle in die verbond van ^[159] God ingesluit is, en die doop, wat die teken van die verbond is, kan nie die saligheid verleen nie.

[160] HOOFSTUK XXXV: DIE KENMERKE VAN DIE WARE KERK (3) DIE SAKRAMENTE

DIE HEILIGE NAGMAAL

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 78, 79, 81.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat is die lam genoem wat die Israeliete in die nag van bevryding moes slag, en waarom word dit so genoem? (Ex. 12:21, 26, 27; vgl. I Kor. 5:7.)
2. Wat moes met die bloed van hierdie lam gedoen word?
3. Watter soort brood moes hulle eet? (Ex. 12:15-20.)
4. Wat beteken die brood wat hulle geëet het, vir ons? (Joh. 6:48; 1 Kor. 5:6-8.)
5. Waarom word die brood gebreek en die wyn vergiet? (I Kor. 11:24-27.)
6. Die gelowiges het tweërlei lewe in hulle. Wat is dit, en hoe word elkeen gevoed? (Nederlandse Geloofsbelofte, art. 35.) (Ex. 12:22, 23.)

1. DIE INSTELLING VAN DIE NAGMAAL

- a. Onse Here Jesus Christus het die nagmaal ingestel in die nag van die verraad (I Kor. 11:23). Daarom word dit nagmaal genoem. Dit is 'n bevel van Christus aan sy kerk (1 Kor. 11:25b: "doen dit... tot my gedagtenis"). ^[161]
- b. Die nagmaal is deur Christus ingestel in aansluiting by en na afloop van die pasga wat Hy met sy dissipels gevier het. Christus was onderworpe aan die wet en het daarom die pasga geëet, maar so is die pasga in Hom vervul en het Hy vir ons die nagmaal ingestel. By die paasmaaltyd is die volgende bestanddele gebruik:
 - (i) Die paaslam, wat geslag moes word sonder om 'n been te breek. Die vleis is gebraai en die vet (die beste) as brandoffer aan die Here geoffer. By die instelling van die Paasfees is die bloed aan die deurposte gesmeer (Ex. 12:22), 'n teken vir die verderfengel om verby te trek. Pasga beteken "verbygaan".
 - (ii) ongesuurde brode,
 - (iii) bitter kruie,
 - (iv) 'n soort sous of bredie van vrugte gekook,
 - (v) 'n beker met wyn.

Die paasmaal het soos volg verloop: Die eerste beker is gedrink, bitter kruie geëet, gevolg deur die ongesuurde brode, bredie en lam.

Die tweede beker word gedrink, gevolg deur 'n vertelling van die huisvader van die verlossing uit Egipte en die sing van die eerste hallel. (Ps. 113; 114). Dan was die huisvader sy hande, neem die brood, dank en breek dit. Dan eet hy en almal van die lam. Die derde beker word gedrink *en* die tweede hallel. (Ps. 115-118) word gesing. Die vierde beker sluit die maaltyd af.

Christus het die nagmaal ingestel na die derde beker, die beker van danksegging. Die paasmaal was dus verby. Die nagmaal het net die tweede bestanddele: brood (nie ongesuurd nie) en wyn.

2. DIE BETEKENIS VAN DIE NAGMAAL

- a. Die nagmaal is 'n gedagtenis-maaltyd. Die ^[162] gebreekte brood en vergote wyn is tekens wat ons herinner aan die liggaam van Christus en die vergieting van sy bloed aan die kruis ter voldoening van ons skuld by God. Die nagmaal is dus 'n monument (I Kor. 11:25b: "doen dit tot my gedagtenis"). Die kerk moet daarmee aanhou totdat Hy kom (I Kor. 11:26).

- b. Die nagmaal is ook 'n belofenis-maaltyd. Die brood wat gebreek word, en die wyn wat vergiet word, is ook seëls wat ons sekerheid wil gee. Net so seker as wat ons deur brood en wyn, gevoed word, net so seker is sy liggaam en bloed die ware spys en drank vir ons geestelike lewe (I Kor. 5:7b "want ook ons paaslam is vir ons geslag, naamlik Christus"). Die Nagmaal verseker ons van
- (i) die vergewing van sondes tot versterking van ons geloof;
 - (ii) die gemeenskap met God en met mekaar tot versterking van ons liefde;
 - (iii) die ewige lewe tot versterking van ons hoop.
- Die nagmaal het so te doen met ons regverdigmaking, ons heiligmaking en ons heerlikmaking.

3. DIE BEDIENING VAN DIE NAGMAAL

- a. By die doop staan die gedagte van afwassing op die voorgrond; by die nagmaal die gedagte van voeding. Daarom het Christus die nagmaal ingestel aan 'n tafel. Die nagmaal is 'n maaltyd. Die eerste Christene het dit altyd as 'n maaltyd rondom 'n tafel gevier (I Kor. 10:21). Die pasga was gekenmerk deur die aansit aan dieselfde tafel en eet uit dieselfde skottel en drink uit dieselfde beker. ^[163]
- b. Die brood moet gebreek word, want Christus se liggaam is verbreek. Die wyn moet vergiet word, aangesien sy bloed vergiet is.
- c. Die brood en wyn moet voor die oë van almal gebreek en vergiet word. Die sakrament is aanskoulike onderwys van die dood van Christus.
- d. Die brood en wyn moet geëet en gedrink word om een met ons te word. Daardeur verseker die Here ons van die gemeenskap en eenheid met Hom en die voeding deur Hom.

4. DIE TOEGANG TOT DIE NAGMAAL

Die Heilige Nagmaal wat die Here tot versterking van sy gemeente ingestel het, word nie aan alle mense bedien nie. Die volgende kerklike en persoonlike gesteldheid is nodig:

- a. Die kerklike aspek.
- (i) Die nagmaalganger moet belydenis van geloof afgelê het en moet lidmaat van daardie gemeente wees. Om belydenis van geloof af te lê is om met die mond die verlossing in Christus te bely. Daarna kan die gelowige met die daad dieselfde bely. As 'n belydende lidmaat die nagmaal versuim, verloën hy sy belydenis.
 - (ii) Die kerkraad kan op hulle versoek belydende lidmate van andere gemeentes binne dieselfde kerkverband as gaste toelaat.
 - (iii) Die nagmaalsviering staan onder toesig van die ouderlinge, wat deur behoorlike voorbereiding en ^[164] tugoefening die heiligheid van die tafel van die Here moet soek.
- b. Die persoonlike aspek. Voordat die gelowige aan die nagmaal mag aansit, moet hy hom voorberei deur selfbeproeving of selfondersoek. Die kenmerke vir die selfbeproeving en regte gesteldheid om nagmaal te gebruik, is die volgende:
- (i) Ons moet ons sonde ken en ons daarvoor verootmoedig.
 - (ii) Ons moet glo in die verlossing deur Christus.
 - (iii) Ons moet van voorneme wees om in dankbaarheid te lewe.

5. DIE ROOMSE DWALING OOR DIE NAGMAAL

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 80.

- a. By die Roomse Kerk is die nagmaal aan die mis verbonde.

- b. Die mis gaan aan die konomie of nagmaal vooraf, aangesien die brood en wyn in die liggaam en bloed van Christus verander sodra die priester dit seën. Hierdie wesensverandering noem hulle transsubstansiasie.
- c. Die mis word so die onbloedige herhaling van Christus se offer.
- d. Gevolglik kan by die konomie Christus liggaamlik geniet word en aanbid word.
- e. Alleen die priester drink uit die beker en nie die gemeente nie.
- f. Hierdie mis, wat as 'n soenoffer vir die sonde beskou word, kry eintlik 'n veel hoër plek in die erediens as die Woord.

[165] Hierteenoor bring ons die volgende besware in:

- (i) Christus se offer is onherhaalbaar (Hebr. 9:12; Hebr. 10:10: "Deur hierdie wil is ons geheilig deur die offer van die liggaam van Christus, net een maal").
- (ii) Wie Christus in die brood en wyn aanbid, pleeg afgodery.
- (iii) Die priester kom in 'n magsposisie te staan, aangesien die verandering van die brood en wyn van hom afhanklik gestel word. So word die vergewing van die sondes op uiters fyn manier van die priester afhanklik gestel.

[166] HOOFSTUK XXXVI: DIE LAASTE DINGE (1)

DIE TOESTAND NA DIE DOOD

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 67.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Wat kan ons uit Hebreërs 9:27 aflei aangaande die moontlikheid dat die mens na die sterwe weer geleentheid vir bekering sal kry?
2. Waarna moet die mens luister om nie in die ewige smart te kom nie? (Vgl. Luk. 16:27-31.)
3. Waarom het Dawid na die dood van sy kind geëet en gedrink en nie daarvoor nie? (11 Sam. 12:20-23.)
4. Noem die drie verskillende vorme van dood aan die hand van die volgende tekste:
 - a. Prediker 12:7;
 - b. Efesiërs 2:1;
 - c. Openbaring 20:6:.
5. Moet die gelowige bang wees vir die dood? (Filipp. 1:21-23.)

1. DIE MENS MOET STERWE

- a. Die kortstondigheid van die menselewe op aarde word in die Heilige Skrif sterk benadruk (Ps. 103:15: "Die mens — soos gras is al sy dae; soos 'n blom van die veld, so bloei hy"). Dit lê nie in die mag van die mens of hy wil sterwe of nie, hy moet sterwe (Hebr. 9:27: "En net soos die mense bestem is om eenmaal te sterwe... "). Die sterwe of liggaamlike dood is 'n gevolg van die sonde. (Ons het reeds gesien dat die sonde ^[167] ook die geestelike en ewige dood meebring — Hoofstuk X).
- b. Die sterwe bring skeiding tussen liggaam en siel (Pred. 12:7: "... en die stof na die aarde terugkeer soos dit gewees het, en die gees na God terugkeer wat dit gegee het"). Die sterwe word onder verskillende beelde aan ons verduidelik, bv. die aardse tentwoning word afgebreek (II Kor. 5:1), tot die Vaders versamel word.
- c. Die liggaam moet begrawe word om in die grafte wag tot die dag van die wederopstanding. Die Christene het hulle nog altyd teen lykverbranding verset en die begrafnis verdedig op die volgende gronde:
 - (i) Die liggaam is 'n gawe van God, 'n tempel van God, en die mens kan nie daarmee doen soos hy wil nie.
 - (ii) In die Skrif lees ons dat die gelowiges begrawe is, bv. Abraham (Gen. 9:26) ; Ragel (Gen. 35:19), Lasarus (Joh. 11:17). Christus het juis in die graf gegaan as Borg vir die sondes (Matth. 27:57-60).
 - (iii) Lykverbranding het voorgekom by die heidense Kanaäniete, en as straf vir 'n misdadiger (Jos. 7).
 - (iv) Die graf word vergelyk met 'n saailand waarin die graankorrels (lyke) gesaai word en eendag met die weeropstanding opkom (I Kor. 15:37, 38).

2. TWEËRLEI BESTEMMING

- a. Die Heilige Skrif wys ons duidelik daarop dat die weë van die gelowige en die ongelowige met die sterwe skei. Reeds in hierdie lewe is daar onderskeid (bv. die doop en in lewenswandel). Daar is twee paaie: die breë en die smalle, en twee poorte: die wye en die noue ^[168] (Matth. 7:13). Onmiddellik na die dood tree die oordeel in, wat skeiding maak (Hebr. 9:27).

- b. Dis verder duidelik dat die Skrif nie die vernietiging van die mens deur die dood leer nie maar wel die bewuste voortbestaan van die siel na die dood (Ps. 73:24: "U sal my lei deur u raad en my daarna in heerlijkheid opneem"; Job. 19:26; Gen. 5:24 (Henog). Ons moet om verwarring te voorkom liever nie praat van die onsterflikheid van die siel anders as in die sin van die voortbestaan daarvan nie.
- c. Na die sterwe verkeer alle siele in die staat van die dood, wat in die Skrif die "doderyk" genoem word.
- (i) In die Ou Testament word daarvoor die woord "sjeool" gebruik. Die goddelose gaan daarheen (Jes. 14: 15: "Ja, in die doderyk sal jy neergewerp word"); ook die gelowige (Gen. 37:35b: "Nee, treurende sal ek na my seun in die doderyk afdaal!... ").
 - (ii) In die Nuwe Testament word die staat van die dood aangedui met die woord "hades". Daarin verkeer almal (Luk. 16:23b: "En toe hy in die doderyk sy oë ophef... , sien hy Abraham van ver af en Lasarus aan sy boesem"). Eenmaal sal die doderyk ook weggedoen word (Openb. 20:13).
- d. Hoewel almal in die staat van die dood verkeer, leer die Skrif 'n duidelike onderskeid tussen die lot van die ongelowiges en die gelowiges. Wie in die geestelike dood (sonde) bly, ontvang die ewige dood deur die poort van die sterwe. Wie egter van die geestelike dood in Christus verlos word, gaan deur die poort van die sterwe na die ewige lewe.
- (i) Die lot van die goddelose. Die Skrif gebruik verskillende woorde om die afgrysligheid van die toestand te beskryf waarin die ongelowiges hulle na die ^[169] dood bevind. Hulle lot is die teendeel van die lewe. Ons het gesien dat ware lewe 'n lewe in gemeenskap met God en die medemens is. In die hel is hierdie gemeenskap verbreek. God onttrek daar alle lig van sy genade. Maar 'n mens het ook aan sy medemens daar niks. Die een mens walg van die nabyheid van die ander. Die Skrif spreek van: "abusos" — onderwêreld (Luk. 8:31), afgrond (Rom. 10:7); "fulaké" — gevangenis (I Petr. 3:19).
 - (ii) Die lot van die gelowige. Die siel van die gelowige word volgens die Skrif na Christus opgeneem (Fil. 1:23b: "ek het verlange om heen te gaan en met Christus te wees... "). Hierdie geluksaligheid word deur verskillende woorde aangegee: Paradys — Luk. 23:43: "En Hy sê vir hom: Voorwaar Ek sê vir jou, vandag sal jy met My in die Paradys wees"); hemel — Hand. 7:55... en het die oë na die hemel gehou... "); Paulus spreek in II Kor. 12:2 van die "derde hemel"; skoot van Abraham (Luk. 16:23) ; Huis van die Vader (Joh. 14:2).

Die Bybel ken nie so iets soos 'n vagevuur waarin die siele gereinig moet word, soos die Roomse leer nie.

3. DIE LEWE VAN DIE GESALIGDES

Dit is die ware lewe in volle gemeenskap met God, hoewel dit nog in voorlopige heerlijkheid gesmaak word. Die volle heerlijkheid sal eers gesmaak word wanneer die mens na liggaam en siel, d.w.s. na die eindoordeel, God sal dien.

a. Hierdie voorlopige heerlijkheid kan soos volg in negatiewe taal omskryf word:

- (i) Geen sonde of dood nie; ^[170]
- (ii) geen smart of tranen nie;
- (iii) geen gebrokenheid nie.

b. Positief spreek die skrif van

- (i) die diens en aanbidding van God en die Lam (Openb. 14:3) en die inwoning by die Here (II Kor. 5:8; Joh. 14:3);
- (ii) 'n heerlijkheid wat geen oog gesien het en geen oor gehoor en in die hart van die mens nie opgekom het nie (I Kor. 2:9);
- (iii) die sabbatsrus vir die volk van God (Hebr. 4:9) — dis 'n rus van die moeitevolle arbeid

- (Openb. 14:13) en 'n rus in God;
- (iv) die herkenning van mekaar (II Sam. 12:23; I Kor. 13:12);
- (v) die verskeidenheid en heerlikheid as gevolg van die genadeloon wat aan elkeen volgens sy werke op aarde gegee word. Almal sal wel saligheid besit, maar dit sal nie 'n eenderse saligheid sonder verskeidenheid wees nie. Die loon' verskil namate ons minder of meer vir Christus gedoen het (II Kor. 5:10: "Want ons moet almal voor die regterstoel van Christus verskyn, sodat elkeen kan ontvang wat hy deur die liggaam verrig het, volgens wat hy gedoen het, of dit goed is of kwaad").

[171] HOOFSTUK XXXVII: DIE LAASTE DINGE (2)

DIE WEDERKOMS VAN CHRISTUS

LEES: Heidelbergse Kategismus. vr. 52.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waarom is die laaste oordeel vir die gelowiges troosvol? (Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 37.)
2. Hoe word die Antichris in Daniël 7:7, 8 en In Openbaring 13:1-3 geteken?
3. Waartoe is die Satan gebind in die duisend jaar? (Openb. 20:1-3.)
4. Wat sal met die mense gebeur wat nog sal lewe wanneer Christus kom? (I Thess. 4:13-18.)
5. Wie sal wel en wie nie die tweede dood smaak nie? (Openb. 20:5, 6, 14.)

1. DIE DUISENDJARIGE RYK

LEES: Openbaring 20:1-10.

- a. Die leer van die Chiliaste. Die leer van die Chiliaste, (van "chilios" = 1000) bevat hoofsaaklik twee elemente:
 - (i) Daar is twee wederkomste van Christus. Hy kom eers om sy ryk op te rig en regeer dan duisend jaar lank hier op die aarde. Dan word Satan losgemaak, en daarna kom Christus die tweede keer.
 - (ii) Daar is twee opstandings. By die eerste [172] opstanding is alleen die gestorwe gelowiges betrokke, en hulle sal daarna met Christus regeer. Aan die einde van die duisend jaar volg die tweede opstanding van alle dooies. Hulle kom daartoe onder andere deur die letterlike verklaring van alle Skrifgedeeltes, veral die Ou-Testamentiese profesieë en die Openbaring van Johannes, bv. die getalle.
- b. Hierteenoor moet ons stel:
 - (i) Elke Skrifgedeelte moet volgens sy soort uitgelê word, d.w.s. profesie kan nie soos geskiedenis uitgelê word nie.
 - (ii) Die profesieë van die Ou Testament aangaande die herstel van die Israelitiese erediens, bv. Eseg. 40-48, moet ons in die lig van tekste soos Hebr. 10:14; Gal. 5:4; Kol. 2:16 verklaar. Hierdie laasgenoemde tekste wys duidelik daarop dat die skaduweediens verval het toe die voorhangsel aan die tempel geskeur het (Matth. 27:51).
 - (iii) Die getalle in Openbaring kan ook nie letterlik geneem word nie maar is simbolies. Duisend jaar sien op 'n volkome afgeslote tydperk (10 x 10 x 10).
- c. Die binding van satan. Eintlik is daar in Openbaring 20 nie sprake van 'n duisendjarige ryk nie maar van die duisendjarige binding van Satan. Wat sou dit inhou?

Die doel van die binding word duidelik in Openbaring 20:3 en 8 genoem: "sodat hy die nasies nie meer sou verlei nie". Die Satan is gebind sodat hy nie die volkere in massa teen die volk van die Here kan opsweep nie. Daardeur was dit moontlik dat die Christendom kon versprei tot byna alle volkere. Daarom kan ons by hierdie tydsduur van die Satan se binding dink aan die tyd tussen die hemelvaart en wederkoms van Christus (Dijk: Het rijk der duizend jaren). Voor die koms van [173] Christus word die Satan 'n klein tydjie ontbind en kry hy besondere mag om die volke op te sweep teen die Christelike geloof.
- d. Die regering met Christus. Johannes sien die siele van die wat onthoof is (Openb. 20:4). Hulle het die saligheid bereik. Dit is die eerste opstanding waarvan Openbaring 20:5 spreek. Vir hulle wag daar nie die tweede dood wanneer die goddelose na liggaam en siel verdelg word nie.

Die eerste dood is die liggaamlike dood (alle mense).

Die tweede dood is die ewige dood na liggaam en siel (goddelose).

Die eerste opstanding is die opneming van die siel van die gelowige na Christus.

Die tweede opstanding is die opstanding uit die dode van alle mense na liggaam en siel.

2. DIE TEKENS VAN DIE TYE

Christus sal onverwags verskyn soos 'n dief in die nag (II Petr. 3:10). Niemand ken die tyd van sy koms nie (Mark. 13:32).

Nou het Christus egter om sy kerk tot waaksaamheid aan te spoor, beloof om sy koms deur sekere tekens te laat voorafgaan. Ons kan die tekens soos volg indeel: Tekens in verband met die

- a. verhouding van die mens tot God, Bv. die groot afval, valse profete en christusse (Matth. 24:11, 24), evangelieverkondiging aan alle volke (Matth. 24:14), ten slotte die Antichris en die Valse Profeet (Openb. 13).
- b. die verhouding van mens tot mens, Bv. oorloë, die verkoeling van die liefde (Matth. 24:6, 7, 12); **[174]**
- c. die verhouding van die mens tot die natuur, bv. hongersnode, pestilensies, son en maan word beweeg (Matth. 24:7, 29);
- d. die verhouding van die mens tot sy geestelike lewe, bv. hoogmoed, eiewaan, bandeloosheid (II Tim. 3:3, 4);
- e. die verhouding van die mens tot sy liggaamlike lewe, bv. liefhebberij van genot, geld gierigheid (II Tim. 3:3, 4).

Die tekens sal tot 'n groot klimaks oploop, wat bereik sal word met die koms van die Antichris, wanneer die Satan ontbind word en die kerk swaar tye van verdrukking sal beleef (vgl. II Thess. 2:3b, 4; I Joh. 2:1 8). In die Antichris sal die sonde sy hoogtepunt bereik (vgl. Dan. 7:7, 8).

3. DIE WYSE VAN SY WEDERKOMS

Christus sal met sy tweede koms sigbaar en liggaamlik verskyn (Openb. 1:7: "Kyk, Hy kom met die wolke en elke oog sal Hom sien, ook hulle wat Hom deurstek het"). Hy sal in heerlijkheid verskyn. Die gelowiges sal met sy tweede koms Hom met vreugde ontvang as hulle Redder. Die ongelowiges sal met vrees die koms van Christus as hulle Regter aanskou.

4. DIE OPSTANDING UIT DIE DODE

- a. Met die wederkoms word alle dode opgewek (Openb. 20:13). Die liggame kom uit die grafte of waar hulle ook mag wees. Dieselfde liggaam verenig dan met die siel. Die mens is met liggaam en siel geskape, en hy sal eers sy eindbestemming bereik wanneer liggaam en siel weer met mekaar verenig word. **[175]**
- b. Oor die vraag hoedanig die opstandingsliggaam sal wees, lig Paulus die sluier in I Korinthiërs 15:35-49.

Hy vergelyk die liggaam met 'n saadkorrel wat in die grond val en in 'n ander gedaante te voorskyn kom. 'n "Natuurlike liggaam word gesaai. Dis die liggaam wat ons hier op die aarde het, 'n liggaam van vlees en bloed. Die opstandingsliggaam noem hy 'n "geestelike liggaam, 'n liggaam wat volkome deur die Heilige Gees beheers word. Die liggaam word gelykvormig aan die verheerlikte liggaam van Christus (Filipp. 3:21). Dit is dus dieselfde liggaam wat in 'n ander gedaante verskyn. Daarom sal die huwelik verval. Die getal van die uitverkorenes van God is vol, en voortplanting is nie meer nodig nie (Mark. 12:25: "Want wanneer hulle uit die dode opstaan, trou hulle nie en word nie in die huwelik uitgegee nie, maar is soos die engele wat in die hemele is").

c. Die mense wat nog op die aarde sal lewe, sal met die wederkoms, tot onverganklikheid verander word (1 Kor. 15:51, 52; 1 Thess. 4:15-17).

[176] HOOFSTUK XXXVIII: DIE LAASTE DINGE (3)

DIE EINDOORDEEL

LEES: Heidelbergse Kategismus, vr. 1
Matthéüs. 25:31-46.

BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1. Waaroor sal daar geoordeel word? (Openb. 20:13).
2. Wat word onder die "boeke" verstaan?
(Openb. 20:12; vgl. Nederlandse Geloofsbelydenis, art. 37.)
3. Wat sal met die aarde gebeur? (II Petr. 3:5-7, 10, 12.)

1. DIE GROND VAN DIE EINDOORDEEL

Na die opstanding van die vlees vind die eindoordeel deur Christus op grond van die volgende maatstaf plaas:

- a. Die verhouding tot Christus. Die vraag sal wees of iemand tot die regverdiges (skape) behoort of tot die goddelose (bokke) (Matth. 25:33; "En Hy sal die skape aan sy regterhand en die bokke aan sy linkerhand sit"). Hy het met sy aanbod van genade tot alle mense gekom. Wie in ongeloof dit verwerp het, word veroordeel. Die Woord is self 'n getuie teen hom (Joh. 12:48: "Wie My verwerp en my woorde nie aanneem nie, het een wat hom oordeel: die woord wat Ek gespreek het, dit sal hom oordeel in die laaste dag"). Die gelowiges ontvang die vryspraak (Joh. 5:24: "... wie My woord ^[177] hoor en Hom glo wat My gestuur het, het die ewige lewe en kom nie in die oordeel nie..."). Daartoe lewer die boek van die lewe getuienis. Daarin staan die name van die gelowiges. As iemand se naam nie daar staan nie, is hy 'n ongelowige en word veroordeel (Openb. 20:15).
- b. Die werke. Die geloof moet deur die liefde werk (Gal. 5:6). Die werke wat die mens doen, word dus in aanmerking geneem (II Kor. 5:10; Openb. 14:13).

Daarvan spreek die boeke wat geopen word (Openb. 20:12), die boeke van God» alwetendheid en ons gewete. Die werke sal die mens voor God aankla, en hy sal die werke nie kan ontken nie (Matth. 25:44). As iemand egter loon op sy werke ontvang, is dit nie deur sy verdienste nie maar uit genade (Luk. 17:10).

2. DIE EWIGE STRAF

- a. Die plek waarheen die goddelose verwys word, word genoem:
 - (i) Gehenna (Mark. 9:44). Dit word vertaal met "hel". Gehenna was die naam van 'n dal ten suide van Jerusalem (die dal van Hinnom). Dis later as ashoop gebruik waar ook die lyke van misdadigers verbrand is. Daarom is daar sprake van die "wurm wat nie sterf nie" en die "vuur wat nie geblus word nie".
 - (ii) Die poel van vuur (Openb. 20:10, 15). Vuur versinnebeeld die uiterste smart en die grootste benouing na die gees en die hewigste pyniging na die liggaam.
 - (iii) Verderf (Matth. 7:13). Dit wys op die diepste ellende.
 - (iv) Tweede dood (Openb. 20:14). Dit is die ewige dood. ^[178]
- b. Die ewige straf is die loon op die sonde en is daarom die ewige dood. Die ewige dood na liggaam en siel bestaan negatief in:
 - (i) buite die gemeenskap met God te wees: die regter sê: "Gaan weg van My af" (Matth. 7:23);
 - (ii) buite die heerlijkheid van die ewige lewe;
 - (iii) buite die liefde van die medemens. Positief hou dit in:

(iv) die geselskap van die duiwel en sy engele (Openb. 20:15),

(v) pyniging na liggaam en siel.

Verder word die maat van die straf bepaal volgens die sonde. Kapernaüm, wat Christus openlik verwerp het, sal 'n swaarder straf ontvang as Sodom (Matth. 11:24).

3. DIE EWIGE LEWE

a. Die vernuwing van hemel en aarde. Na die oordeel kry ons die weeroprigting van alle dinge (Hand. 3:21).

(i) Die teenswoordige hemel en aarde sal deur vuur vergaan (II Petr. 3:7). Die "elemente" sal brand en vergaan, en die aarde sal "verbrand" (II Petr. 3:10). Die gedaante van hierdie wêreld gaan verby (I Kor. 7:31). Daarmee word nie vernietiging bedoel nie maar wel verandering.

(ii) Daar kom 'n nuwe hemel en 'n nuwe aarde. Dit sal die woonplek van die behoue mensheid in Christus wees en wys op die volkome herstel van die ontluisterde skepping.

b. Die lewe op die nuwe aarde. Ons kan ons in hier die lewe maar 'n baie vae voorstelling van die ewige lewe maak. Dit sal wees 'n lewe in volle gemeenskap, na ^[179] liggaam en siel, gemeenskap met God en die medeverlostes. Ons kan dit nader aandui in die drievoudige aktiwiteit waarin die mens oorspronklik geskape is en wat die Christen hier in onvolkomendheid moet openbaar:

(i) Profeet. Die kennis van God sal volmaak wees (1 Kor. 13:12). Daarom sal die verkondiging van sy deugde geen perke ken nie. Dit sal 'n kennis wees nie meer deur geloof nie maar deur aanskouing. Daarom sal die Bybel wegval en die sakramente in die kerk as instituut soos ons dit hier ken. God woon by sy volk! En hulle sal sy volk wees! Ook die kennis van mekaar sal volmaak wees.

(ii) Priester. Die gesaligdes sal met volle liefde die gemeenskap met God geniet. In volle oorgawe sal hulle Hom vereer en aanbid. 'n Tempel sal daarvoor nie nodig wees nie. God is Self die tempel en die Lam (Openb. 21:22). Hulle dien Hom dag en nag. Die groot skare sal in onderlinge liefde saamwoon.

(iii) Koning. Die gesaligdes sal met Christus regeer (Openb. 22:5), maar hulle heerskappy sal tegelyk diens wees.

Die gelowiges sal almal heerlikheid besit maar nie eenderse heerlikheid nie. Daar sal verskeidenheid in taak en in glorie wees. God sal sy genadeloon aan elkeen volgens sy werke gee.

4. AAN GOD ALLEEN DIE EER!

Die herskepping van alle dinge is die voltooiing van God se raadsplan. Nieteenstaande die Satan en die sonde tree God as Oorwinnaar uit die stryd. Hy het die mensheid behou en gelei na sy ewige bestemming: om God te dien tot in ewigheid. Eindelik sal God alles wees in almal!

^[180] "En wanneer hierdie verganklike met onverganklikheid bekleed is en hierdie sterflike met onsterflikheid bekleed is, dan sal vervul word die woord wat geskrywe is: Die dood is verslind in die oorwinning. Dood, waar is jou angel? Doderyk, waar is jou oorwinning? Die angel van die dood is die sonde, en die krag van die sonde is die wet. Maar God sy dank, wat ons die oorwinning gee deur onse Here Jesus Christus. Daarom, my geliefde broeders, wees standvastig, onbeweeglik, altyd oorfloedig in die werk van die Here, omdat julle weet dat julle arbeid in die Here nie tevergeefs is nie" (1 Kor. 15:54-58).